

**Saksanseisojakerho ry
Jalostustoimikunta**

**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
1.1.2011 – 31.12.2015
PITKÄKARVAINEN SAKSANSEISOJA
DEUTSCH LANGHAAR
117**

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti pitkäkarvaisesta saksanseisojasta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestö Saksanseisojakerho ry:n internet-sivuilla kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2010. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksessa 2010, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden joulukuun 2009 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa tavoiteohjelma on käyty läpi ja Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksessa 17.4.2010 hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa PEVISA-kauden 1.1.2011 – 31.12.2015, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho ry:n internet-sivuilta (www.saksanseisojakerho.fi => pitkäkarvainen saksanseisoja) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajalta pyydettäessä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Saija Suoma.

Kannen piirros: Seppo Polameri

SISÄLLYSLUETTELO

1. YHTEENVETO
2. RODUN TAUSTA
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA
4. NYKYTILANNE
 - 4.1. POPULAATION KOKO JA RAKENNE
 - 4.1.1. Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa
 - 4.1.2. Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne
 - 4.1.3. Populaation koko ja rakenne Saksassa
 - 4.1.4. Kanta muissa maissa
 - 4.1.4.1. Itävalta, Sveitsi ja Tsekki
 - 4.1.4.2. Hollanti
 - 4.1.4.3. Tanska
 - 4.1.4.4. Ruotsi ja Norja
 - 4.1.4.5. Iso-Britannia ja USA
 - 4.2. LUONNE JA KÄYTTÖMINAISUUDET
 - 4.2.1. Luonne
 - 4.2.1.1. Rotumääritelmän ja rodun emämaan rotujärjestön tavoitteet
 - 4.2.1.2. Luonteen testaaminen Suomessa
 - 4.2.2. Nykyinen käyttötarkoitus
 - 4.2.3. Käyttökokeet Suomessa
 - 4.2.3.1. Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)
 - 4.2.3.2. Pitkäkarvaisten saksanseisojien osallistuminen KAER-kokeisiin
 - 4.2.3.3. Saksanseisojakerho ry:n jalostusrekisteri ja käyttöjalostuspalkinnot
 - 4.2.3.4. Metsästysjälkikokeet (MEJÄ) ja Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeet
 - 4.2.4. Käyttökokeet Saksassa
 - 4.2.4.1. VJP
 - 4.2.4.2. HZP
 - 4.2.4.3. VGP
 - 4.2.4.4. Pitkäkarvaisen saksanseisojan koekäynnit Saksassa
 - 4.3. TERVEYS
 - 4.3.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet: lonkkaniveldysplasia
 - 4.3.2. Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat
 - 4.3.3. Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista ja vioista
 - 4.3.4. Tilanne rodun emämaassa
 - 4.4. ULKOMUOTO
 - 4.4.1. Voimassa oleva rotumääritelmä
 - 4.4.2. Pitkäkarvaisen saksanseisojan värit rekisteröinnin yhteydessä
 - 4.4.3. Ulkomuodon arvioiminen Suomessa: koiranäyttelyt ja Junkkari
 - 4.4.4. Ulkomuodon arvioiminen rodun emämaassa
 - 4.4.4.1. Jalostuskatselmukset
 - 4.4.4.2. Arviointiperusteet jalostuskatselmuksissa
5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT
 - 6.1. Visio
 - 6.2. Rodun tavoitteet ja strategia
 - 6.2.1. Kannan kehittymisen tavoitteet
 - 6.2.2. Populaation kokonaistila ja rakenne
 - 6.2.3. Terveys
 - 6.2.4. Luonne
 - 6.2.5. Ulkomuoto
 - 6.3. Uhat ja mahdollisuudet
 - 6.4. Varautuminen ongelmiin
 - 6.5. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi
7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA
8. LÄHTEET

1. YHTEENVETO

Pitkäkarvainen saksanseisoja on Keski-Euroopassa vanha rotu, jonka juuret ulottuvat pitkälle keskiaikaan asti. Suomessa rotu on kuitenkin nuori, ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisojat on rekisteröity täällä vuonna 1991. Rotu on tästä huolimatta ehtinyt jo saavuttaa mainetta monipuolisena säänkestävänä metsästyskoirana ja rodun tulevaisuus näyttää Suomessa valoisalta. Myös rodun terveystilanne on tänä päivänä hyvä. Rodun kanta on vasta kehittymässä Suomeen, joten kotimainen kanta on riippuvainen ulkomaisten jalostusurosten käytöstä ja tuontikoirista vielä pitkälle tulevaisuuteen. Kotimainen jalostustoiminta on kuitenkin kehittynyt yhä tavoitteellisempaan suuntaan ja kasvattajakunta on lupaavasti laajenemassa. Rodun kanta on kasvanut varsin hallitusti, koska pennut ovat menneet lähestulkoon kokonaisuudessaan metsästäjille. Rotu on voimakkaan riistaintonsa vuoksi onneksi säilynyt metsästäjien käsissä, eikä erillistä näyttelyharrastajien joukkoa ole kehittynyt. Käyttökokeissa käyneiden koirien määrä on kasvussa, mikä onkin rodun tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeää. Kansainvälinen yhteistyö on aktiivista.

2. RODUN TAUSTA

Saksalaisissa keskiaikaisissa teksteissä puhutaan haukkakoirista, lintu- ja kanakoirista, vesi- ja saukkokoirista. Kaikki nämä koirat olivat kuvausten perusteella pitkäkarvaisia. Metsien vähetessä ja aukealla metsästyksen yleistyessä alettiin koirien valinnassa kiinnittää entistä enemmän huomiota seisontataipumuksiin. Maaten linnut ”kiinnittävät” koirat olivat myös suosiossa verkkometsästyksen yleisyyden takia.

Tuliaseiden yleistyessä metsästyksessä 1800-luvun alusta lähtien alkoivat seisoville metsästyskoirille asetetut vaatimukset vakiintua uudella tavalla. Saksalaisilta koirilta vaadittiin monipuolisia metsästystaipumuksia, kuuliaisuutta, vahvaa vainua, sopeutuvaisuutta, keskeytymätöntä ajoa, jäljestyskykyä sekä vaanimis- ja hyökkäämiskykyä. Tuohon aikaan koirat olivat ulkomuodollisesti hyvinkin erilaisia karvan värin ja pituuden sekä koirien koon suhteen. Risteytyksiä tehtiin vapaasti, kun kukin metsästäjä haki itseään miellyttäviä ominaisuuksia ja tyyppiä esiin.

Vanha saksalainen kanakoiratyyppe oli varsin raskarakenteinen ja sen haku oli hidasta. Perinteisesti metsästäjä teki itse suuren työn riistan esiin hakemisessa. 1800-luvun puolivälin jälkeen Saksassa innostuttiin käyttämään jalostuksessa englantilaisia laajahakuisia, nopeita ja hyvävainuisia kanakoiria metsästyskoirien risteytysvanhempina. Risteytystyössä mentiin jopa liian pitkälle, niin että alettiin menettää saksalaisten koirien perinteisiä hyviä ominaisuuksia. Tästä huolestuneena perustivat eräät kasvattajat 1870-luvulla ensimmäiset kennelyhdistykset.

Kennelyhdistysten tavoitteena oli vakiinnuttaa pitkäkarvaisen saksanseisojan ulkomuoto ja rakenne sekä säilyttää ja kehittää tasapuolisesti koirien metsästysominaisuuksia. Tässä vaiheessa pitkäkarvaisissa saksanseisojissa oli perintötekijöitä vanhoista saksalaisista ajavista koirista, lintu- ja vesikoirista sekä englantilaisista kanakoirista. Pitkäkarvainen saksanseisoja hyväksyttiin aikalaisten piirissä vanhaksi saksalaiseksi metsästyskoiraksi. Ensimmäinen rotumääritelmä koottiin vuonna 1879 Hannoverin suuressa koiranäyttelyssä, jonne senaikaisen kannan parhaat yksilöt pyrittiin kokoamaan. Samassa näyttelyssä koottiin myös lyhytkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmä. Tästä alkoi puhdasrotuisten saksanseisojien jalostus. Pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostustyö pohjautui rodunjalostuksen ensimmäisinä vuosikymmeninä viiteen kantaan, jotka oli nimetty

rotumääritelmän mukaiseksi katsottujen urosten: Mylord I, Job I, Don I, Tom (Kalckstein) ja Roland mukaan.

Vuonna 1893 perusti vapaaherra von Schorlemer-Alst ensimmäisen rotuyhdistyksen, nimeltään Club Langhaar, jonka toimialueena oli Westfalen ja Rheinland. Vuonna 1897 perustivat muun Saksan kasvattajat Verein-Deutsch-Langhaar -yhdistyksen Berliinissä. Vuonna 1926 koko Saksan alueen pitkäkarvajalostus koottiin Deutsch-Langhaar-Verband -kattojärjestön alle.

Iso münsterinseisoja syntyi, kun mustavalkoiset ja mustapäistärriköt koirat jätettiin pitkäkarvaisen saksanseisijan jalostuksen ulkopuolelle vuonna 1908. Mustan värin uskottiin virheellisesti olevan peräisin suojelukoirista ja mustasta pointerista. Jotkut metsästäjät jatkoivat kuitenkin jalostusta näillä koirilla ja järjestäytyivät vuonna 1922.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Pitkäkarvainen saksanseisoja kuuluu mannermaisten seisotarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho ry:n alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2700 jäsentä.

Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisoja, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 23 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 600 - 800 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 9 jäsentä. Jalostusneuvojat valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Valtarotujen, lyhytkarvaisen ja karkeakarvaisen saksanseisijan jalostusneuvonta työllistää suurimman osan toimikunnan jäsenistä: lk-saksanseisijan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja kk-saksanseisijan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö, münsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisijan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden jäljelle jäävien rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Saksanseisojakerhon sääntöjen mukaan rotu saa oman jalostusneuvojan, kun rekisteröityjen pentujen määrä ylittää 50 pentua/vuosi. Pienempien, mutta Suomeen jo vakiintuneiden rotujen (pitkäkarvainen saksanseisoja, unkarinvizslat, korthalsingriffoni, bracco italiano, spinone, weimarinseisoja, bourbonnais'nseisoja ja stabyhoun) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa jalostustoimikunnan kullekin rodulle valitsema rotuyhteyshenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostustavoitteet täyttäneistä koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria sekä vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä.

4. NYKYTILANNE

4.1. POPULAATION KOKO JA RAKENNE

4.1.1. Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa

Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisijat tuotiin Suomeen vuonna 1991, kun emämaan rotujärjestö oli vihdoinkin hakenut ja saanut FCI:n vahvistuksen rodun yli 100-vuotiaalle rotumääritelmälle vuonna 1987. Vuodesta 1994 lähtien rodun kanta on kasvanut Suomessa suhteellisen tasaisesti sekä tuontien että kotimaisen kasvatustyön seurauksena (Taulukko 1, Taulukko 2). Rodun kysyntä on kasvanut jatkuvasti, sitä mukaa kun rodun edustajille on kertynyt näyttöjä rodunomaisissa metsästyskokeissa, KAER-kokeissa. Kokeissa käymättömillä, mutta aktiivisessa metsästyskäytössä olevilla rodun edustajilla on myös ollut paikallisesti kysyntää lisäävää vaikutusta. Viime vuosina koepalkittujen terveiden vanhempien jälkeläisten kysyntä on ollut jatkuvasti suurempaa kuin tarjonta (tiedot Saksanseisojakerhon pentuvälityksestä vuosilta 2000 – 2009).

Taulukko 1. Pitkäkarvaisen saksanseisojan rekisteröinnit Suomessa vuosina 1991 – 2009.
(Suomen Kennelliitto ry, tilastokooste; Saksanseisojakerho ry, tietokanta, KoiraNet)

Vuosi	Narttu	Uros	Pentueet	Tuonti n	Tuonti u	Yhteensä
1991				2		2
1993					1	1
1994	2	6	1	1	2	11
1995	6	4	1			10
1996	9	8	2		2	19
1997					1	1
1998	4	3	1	1		8
1999	2	3	1	6	3	14
2000	4	11	2	3	1	19
2001	5	7	3		3	15
2002	1	2	1	1	3	7
2003	3	9	2		1	13
2004	1	5	1	7	3	16
2005	6	9	2	8	2	25
2006	12	12	3	3	4	31
2007	10	11	3	6	2	29
2008	6	10	3	2	5	23
2009	7	6	3	3	1	17
Yhteensä						261

Pienessä rodussa, jonka populaatio on vasta kehittymässä Suomeen, yksittäisen jalostukseen käytetyn koiran vaikutus kasvaa helposti suureksi (Taulukko 2, Taulukot 5-8).

Pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannassa on jo tällä lyhyellä tarkastelujaksolla (vuodet

1991 – 2009) selkeästi havaittavissa erilaisia kehitysvaiheita. Alussa käytettiin muutamia käytössä olevia uroksia runsaasti (Artus v. Riehenbusch, A'Sero) lähisukuisille nartuille (Taulukko 2). Tämä johti siihen, että suuri osa suomalaisesta rodun kannasta oli pian läheistä sukua keskenään (Taulukko 5). Kyseessä olevilla kahdella uroksella ei ollut minkäänlaista näyttöä rodunomaisista käyttökokeista. Lisäksi lonkistaan sairaita koiria käytettiin alkuvaiheessa jalostukseen, mitä on pidettävä erittäin valitettavana.

Tämän jälkeen seurasi aktiivinen ulkomaisten jalostusurosten ja tuontikoirien hyödyntämisen vaihe, joka jatkuu edelleen (Taulukko 2). Käytetyt ulkomaiset jalostusurokset ovat olleet käyttökokeissa palkittuja ja terveitä (Oscá v. Bärenhorst, Taj's, Renzo, Aedler v. Butendieks, Wiggo fan'e Swadde, Herman v. Schatzrain, Philipp von Buchheim, Castor v.d. Hirtenburg, Birko v. Tannengarten, Fledder van't Reigerskantje). Taulukosta 1 on havaittavissa, että uutta geenimateriaalia on tuotu Suomeen aktiivisesti myös tuontien avulla.

Tavoitteellisuus käyttöominaisuuksien suhteen ja vastuullisuus jalostukseen käytettyjen koirien terveyden suhteen kasvoi varsin nopeasti, kun rodun pariin tuli uusia aktiivisia kasvattajia. Vuoden 1996 jälkeen Suomessa ei ole käytetty jalostukseen lonkistaan sairaita koiria (Taulukko 2). Jalostukseen käytetyt koirat alkoivat viimeisten viiden vuoden aikana olla myös yhä korkeammin kokeissa palkittuja. Joitakin erinomaisesti menestyneitä koiria on käytetty jalostukseen runsaasti, mm. Deika vom Blumenhofilla on kolme pentuetta ja myös useita sen menestyneistä jälkeläisistä on käytetty jalostukseen (Taikasuo Tyyne, Uki, Unna, Utu, Velhotar ja Valdo) (Taulukko 2, Taulukko 6). Toisaalta ensimmäisten kasvattajien jalostukseen käyttämien koirien jälkeläisten jalostuskäyttö on hiipunut. Viimeisten viiden vuoden aikana on jalostukseen käytetty ainoastaan yhtä Artus v. Riehenbuschin 2. polven jälkeläistä (Tailstar's Unique) (Taulukko 2).

Deika vom Blumenhofin kolmen pentueen isät ovat keskenään erisukuisia saksalaisia jalostusuroksia. Myös sen jälkeläisten partnerit ovat olleet keskenään erisukuisia ulkomaisia jalostusuroksia, tuontikoiria tai kahden tuontikoiran 1. polven jälkeläisiä (Saksanseisojakerho ry:n tietokanta, Zuchtbuch Deutsch Langhaar). Vuosien 2005 – 2009 aikana (edellisen jto:n tarkastelujakso päättyy vuoteen 2004) kasvatettiin yhteensä 14 pentuetta. Jalostukseen käytettiin seitsemää eri tuontinarttua, neljää tuontiurossa sekä neljää eri ulkomaista jalostusurosta (Philipp von Buchheim, Castor v.d. Hirtenburg, Birko v. Tannengarten, Fledder van't Reigerskantje), jotka ovat hyvin vähän tai ei lainkaan sukua keskenään (Taulukko 2). Jalostukseen käytetyistä 23 koirasta siis yhteensä 15 oli tuontikoiria tai ulkomaisia jalostuskoiria. Tätä kautta kantaan on tullut monimuotoisuutta. Kannan keskinäinen sukulaisuus on kuitenkin edelleen varsin suuri ja ulkomaisten jalostusurosten käyttöä tulee jatkaa, myös uusia kasvattajia on kannustettava niiden käyttöön. Samoin tuontikoirien omistajien kannustamista koiriensa eteenpäin viemiseen on jatkettava aktiivisesti, jotta yhä useampi tuontikoira yltäisi myös jalostuskoiraksi.

**Taulukko 2. Pitkäkarvaisen saksanseisijan Suomessa syntyneet pentueet vuosina 1994 – 2009.
(Saksanseisojakerho ry, tilastokooste; KoiraNet).**

Vuosi	Pentueen isä	Syntymämaa	Pentueen emä	Syntymämaa
1994	Artus v. Riehenbusch SF38685/93C	Saksa	Alpha S12007/91B	Ruotsi
1995	Artus v. Riehenbusch SF38685/93C	Saksa	Kunegonde v.d. Soester Bergen SF31982/91D	Hollanti
1996	Artus v. Riehenbusch SF38685/93C	Saksa	Alpha S12007/91B	Ruotsi
1996	Osca v. Bärenhorst ZDL461/90A	Saksa	Linda v. Poppenforst SF15105/94D	Itävalta
1998	Tajs DK07077/91A	Tanska	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
1999	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Amanda SF49503/94A	Suomi
2000	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Kunegondia Cunibus FIN12255/98A	Suomi
2000	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Kunegondia Abertha FIN13603/95B	Suomi
2001	Renzo DK00508/94A	Hollanti	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
2001	Aedler von Butendieks ZDL328/94A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2001	Kunegondia Dekra FIN14386/00A	Suomi	Amanda SF49503/94A	Suomi
2002	Wiggo fan'e Swadde DK21852/99A	Hollanti	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
2003	Herman von Schatzrain ZDL234/00A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2003	Kantoahon Rasmus FIN37557/99A	Suomi	Kunegondia Cecilius FIN12252/98B	Suomi
2004	Between The Lines Dirty Harry SF49459/94A	Ruotsi	Taikasuon Tyyne FIN21230/01A	Suomi
2005	Philipp von Buchheim ZDL229/99A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2005	Kongsbekkens Jere FIN33184/01A	Norja	Kira von Linebrok FIN21688/04B	Saksa
2006	Edu von der Schmiede FIN14796/00B	Saksa	Taikasuon Unna FIN25372/03A	Suomi
2006	Kongsbekkens Jere FIN33184/01A	Norja	Diana vom Dornenkamp FIN42095/04B	Saksa
2006	Edu von der Schmiede FIN14796/00B	Saksa	Ara vom Auebach FIN23188/99A	Saksa
2007	Castor v.d. Hirtenburg ZDL256/00A	Saksa	Kira von Linebrok FIN21688/04B	Saksa
2007	Birko v. Tannengarten ZDL572/99A	Saksa	Taikasuon Utu FIN25378/03B	Suomi
2007	Taikasuon Uki FIN25377/03B	Suomi	Cara von Adewacht FIN38045/04A	Saksa
2008	Taikasuon Yty FIN26027/05A	Suomi	Taikasuon Unna FIN25372/03A	Suomi
2008	Fledder van't Reigerskantje NHSB 2475243A	Hollanti	Tailstar's Unique FIN20252/02A	Suomi
2008	Elko vom Neuenkämper FIN15604/05A	Saksa	Taikasuon Velhotar FIN19357/05A	Suomi
2009	Taikasuon Uki FIN25377/03B	Suomi	Cera v. Frochtmannshof FIN16750/07A	Saksa
2009	Immo von Linebrok FIN24827/01B	Saksa	Baroness v.d. Rotbuche FIN19262/05A	Saksa
2009	Taikasuon Valdo FIN19352/05A	Suomi	Jahtiladyn Ensilempi FIN16744/06B	Suomi

4.1.2. Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne

Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempaa rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Rodun kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria ja näitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti. Sukusiitoksen lisääntyessä geneettinen muuntelu vähenee, jolloin väistyvät haitalliset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa ja riski perinnöllisten vikojen ja sairauksien yleistymiselle kasvaa. Sukusiitoksen lisääntyessä myös eläinten sopeutumiskyky erilaisiin olosuhteisiin heikkenee ja esim. erilaiset immunologiset ongelmat voivat lisääntyä.

Populaation eli kannan geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin kannan geneettinen pohja pienenee ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Taulukossa 3 on teoreettinen laskelma siitä, miten tehollinen populaatiokoko (N_e) muuttuu jalostuspäätösten kautta. Jos esim. käytetään ainoastaan 5 urosta, ei auta vaikka narttuja olisi 500, sillä tehollinen populaatiokoko on silti vain 20 (Taulukko 3). On huomioitava, että taulukossa käytetty kaava antaa yliarvioita tehollisesta populaatiokoosta, koska kaava ei huomioi mahdollista sukusiitosta. (Mäki, K., 2004).

Taulukko 3 Tehollisen populaatiokoon (N_e) vaihtelu jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen lukumäärän mukaan. Laskettu kaavalla $N_e = 4 \times N_m \times N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen määrä (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät). (Mäki, K., 2004).

	Narttuja		
	10	100	500
Uroksia			
5	13	19	20
20	27	67	77
100	36	200	333

Tehollisen populaatiokoon laskeminen kertoo kannan todellisesta tilanteesta parhaiten silloin, jos rodun paikallinen kanta muodostaa valtaosan jalostukseen käytettävistä koirista. Esimerkiksi suomenajokoiran suomalainen kanta sisältää lähes kaikki rodun Suomessa jalostukseen käytettävät koirat, ulkomaisia jalostuskoiria ei käytetä juuri lainkaan. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannan kaltaisessa pienessä populaatiossa, jossa uutta geenimateriaalia on tuontikoirien ja ulkomaisten jalostusurosten avulla mahdollista saada koko ajan lisää, tehollisen populaatiokoon laskeminen ei ole mielekästä. Kantaa voidaan kuitenkin kuvailla muilla tavoin, kuten millainen on jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista lisääntymiskäisistä koirista (Taulukko 4) ja lisääntymiskäisten koirien keskinäinen sukulaisuus (Taulukot 5 ja 6).

Taulukko 4. Jalostukseen käytettyjen koirien osuus lisääntymisikäisistä (2 – 8 v) koirista vuosina 1994 – 2009 ja keskimääräinen pentuekoko (Saksanseisojakerho ry, tietokanta).

Vuosi	Jalostukseen käytetyt		Pentuekoko	Lisääntymisikäiset		Jalostukseen käytettyjen osuus lisääntymisikäisistä %	
	urokset	nartut		urokset	nartut	urokset	nartut
1994	1	1	8	1	2	100	50
1995	1	1	10	1	2	100	50
1996	2	2	8,5	9	5	20	40
1997				13	11		
1998	1	1	7	23	22	4,2	4,5
1999	1	1	5	24	22	4,2	4,5
2000	1	2	7,5	27	27	3,7	7,4
2001	3	3	4	33	33	8,6	9,1
2002	1	1	3	45	40	2,2	2,5
2003	2	2	5,5	54	45	3,6	4,4
2004	1	1	6	51	44	2,0	2,3
2005	2	2	7,5	48	30	4,0	6,7
2006	2	3	8	55	38	3,6	7,9
2007	3	3	7	63	47	4,6	6,4
2008	3	3	5,3	72	54	4,1	5,6
2009	3	3	4,3	73	63	4,1	4,8

Vuosina 1996, 1998, 2001- 2009 on huomioitu ulkomaisen uroksen käyttö lisäämällä se urosten määrään ennen laskutoimitusta (%)

Kaksi ensimmäistä suomalaista kasvattajaa teki nopeasti pentuja ensimmäisillä Suomeen tuoduilla pitkäkarvaisilla. Tämän jälkeen jalostukseen käytettyjen koirien osuus on ollut alle 10 % lisääntymisikäisistä koirista Suomessa (Taulukko 4). Jotta rodun geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, olisi jalostukseen käytettyjen koirien osuutta lisättävä. Toisaalta metsästyskoirarodulla jalostuskoirille asetettavista vähimmäisvaatimuksista ei ole syytä tinkiä (terveys: HD A tai B, käyttökoepalkinto KAER-kokeista, näyttelypalkinto väh. H, mittaustulos rotumääritelmän mukainen).

Lisäksi jalostukseen käytettävien koirien osuutta tarkasteltaessa on otettava huomioon myös jalostukseen käytettyjen koirien lähisukuisuus (Taulukko 5, Taulukko 6). Rotumme geneettisen pohjan laajuuden turvaamiseen Suomessa ei riitä kotimaassa olevien koirien mahdollisimman laaja käyttö. On tärkeää kiinnittää huomiota myös siihen, mitä koiria jalostukseen käytetään ja miten paljon. Jalostuskelpoisuuden osoittavat näytöt antaneiden tuontikoirien jalostuskäytön kautta rodun tilanne paranee Suomessa koko ajan. Suurin osa tuonneista on päätenyt pelkästään metsästyskäyttöön. Joitakin koepalkitsemattomia, mutta metsällä toimivia koiria, joiden vanhemmat ja esivanhemmat ovat kokeissa palkittuja ja rodun emämaassa jalostukseen hyväksytyjä on jalostusneuvonnan toimesta suositeltu jalostuskäyttöön koepalkitun uroksen kanssa.

Taulukossa 5 on tarkasteltu lisääntymisiässä olevien koirien lähisukuisuutta Suomessa vuosina 1996 – 2004. Taulukossa 6 on vastaava laskelma vuosilta 2005 – 2009. Lähisukuisuuden rajaksi on asetettu, että koirat ovat vähintään serkuksia keskenään, siis mahdollisessa parituksessa sukusiitosaste olisi 6,25 % tai enemmän (Taulukko 5, Taulukko 6). Tarkastelusta on jätetty pois vuodet 1993 – 1995, koska kannan nuoruudesta johtuen yksikään lisääntymisiässä olevista ei ollut tuolloin läheistä sukua keskenään ja kaikki olivat tuontikoiria.

Taulukoista 5 on nähtävissä, että kahden uroksen: Artus v. Riehenbuschin ja A'Seron suhteen lähisukuisten koirien osuus lisääntymisikäisistä uroksista oli vielä vuonna 2004 erittäin suuri: yli 35 % kummallakin. Taulukossa 7 on lisäksi esitetty eniten käytettyjen urosten ja narttujen jälkeläisten osuus kaikista samana aikana syntyneistä pennuista. Taulukosta 7 on nähtävissä, että sen lisäksi että Artusta ja A'Seroa on itseään käytetty paljon, myös niiden jälkeläisiä on käytetty jalostukseen varsin runsaasti. Taulukon lopussa on laskettu Artus v. Riehenbuschin ja tämän tytärten jälkeläisten osuus kaikista vuosina 1994 – 2004 syntyneistä pennuista, joka on 58 %.

Taulukko 5. Keskenään läheistä sukua olevien lisääntymisikäisten koirien osuus (%) kaikista lisääntymisikäisistä vuosina 1996 – 2004. Lähisukuisuuden rajana serkukset, eli keskinäisen parituksen sukusiitosaste vähint. 6,25 %. Ilmoitettuna sen koiran suhteen, jonka kautta ovat sukua keskenään. Taulukkoon mukaan ottamisen rajana 10 % kaikista lisääntymisikäisistä. (Saksanseisojakerho ry, tietokanta)

Taulukon 5 lyhenteet:

A= Artus v. Riehenbusch

AL = Alpha

A2 = A'Sero

K = Kunegonde v.d. Soester Bergen

KA = Kunegondia Alpinus

L = Linda v. Poppenforst

D = Deika v. Blumenhof

vuosi	urokset	nartut
1996	78% A, 67%AL	40% A, 60%AL
1997	85% A, 46%AL, 31%K	72% A, 64%K, 27%AL
1998	65% A, 43%AL, 22% L, 17%K	59% A, 36%AL, 32%K, 18% L
1999	63% A,42%AL, 21% L, 17%K	59% A, 36%AL, 32%K, 18% L
2000	67% A, 37%AL, 26%K, 19%L, 11%KA	63% A,41%K,26%AL,19%KA,17% L
2001	64% A, 39%AL, 21%K, 15%L	58% A,30%K,27%AL,15%KA, 12% L
2002	56%A, 31%A2, 29%AL, 24%K, 22%KA,11%L	55%A, 33%K, 23%AL, 15%KA, 15%A2, 10%L
2003	54%A, 33%A2, 31%AL, 22%K, 20%KA 20%A+A2	51%A, 29%K, 22%AL,16%A2, 13%KA, 11%D, 13%A+A2
2004	49%A, 35%A2, 27%K, 25%KA, 22%AL, 10%L 22%A+A2	50%A, 32%K,18%AL,16%KA, 16%A2, 11%D, 14%A+A2

Taulukoista 5 ja 6 on nähtävissä, että vuosien 2005 – 2009 aikana koirat, joiden suhteen suuri osa lisääntymisikäisistä on läheistä sukua keskenään, vaihtuivat tarkastelujakson loppuun mennessä. Tämä johtuu siitä, että edellisellä tarkastelujaksolla eniten käytettyjen koirien jälkeläisiä on käytetty jalostukseen vain vähän vuosina 2005 – 2009 (Taulukko 2) ja vastaavasti tilalle on noussut uusia tuontikoiria. Vuonna 2009 listalla olevista koirista ainoastaan Kunegondia Alpinus on läheistä sukua (tytär) Artus v. Riehenbushille ja

Kunegonde v.d. Soester Bergenille, joiden jälkeläiset ovat vielä vuonna 2005, mutta varsinkin vuosina 1996 – 2004 merkittävässä asemassa lisääntymisikäisten koirien populaatiossa. Vuoden 2009 listalta Deika v. Blumenhof, Hermann v. Schatzrain, Kongsbekkens Jere ja Edu v.d. Schmiede eivät ole läheistä sukua keskenään eivätkä myöskään edellisellä tarkastelujaksolla hallitsevassa asemassa olleiden koirien kanssa.

Lisäksi näiden koirien suhteen lähisukuisten koirien osuus lisääntymisikäisistä vuositason tarkasteltuna laski verrattuna edelliseen tarkastelujaksoon (Taulukko 5, Taulukko 6). Tämä johtuu siitä, että lisääntymisikäisten populaatio on kasvanut koko ajan, joten tietynsuuruisen lähisukulaisten joukon osuus kaikista lisääntymisikäisistä on tätä kautta pienentynyt.

Taulukko 6. Keskenään läheistä sukua olevien lisääntymisikäisten koirien osuus (%) kaikista lisääntymisikäisistä vuosina 2005 – 2009. Lähisukuisuuden rajana serkukset, eli keskinäisen parituksen sukusiitosaste vähint. 6,25 %. Ilmoitettuna sen koiran suhteen, jonka kautta ovat sukua keskenään. Taulukkoon mukaan ottamisen rajana 10 % kaikista lisääntymisikäisistä. (Saksanseisojakerho ry, tietokanta; KoiraNet)

Taulukon 6 lyhenteet:

A = Artus v. Riehenbusch

A2 = A'Sero

K = Kunegonde v.d. Soester Bergen

KA = Kunegondia Alpinus

D = Deika vom Blumenhof

H = Herman v. Schatzrain

J = Kongsbekken's Jere

E = Edu v.d. Schmiede

vuosi	
2005	39%A2, 36%A, 31%KA, 23%K, 17%D
2006	33%A2, 30%A, 26%KA, 21%D, 20%K
2007	27%A2, 26%D, 19%A, 15%KA
2008	31%D, 20%A2, 13%A, 13%KA, 12% J, 11%E
2009	40%D, 18%H, 13%KA, 11% J, 10%E

Vastaava ilmiö on nähtävissä myös taulukoissa 7 ja 8. Esimerkiksi Artus v. Riehenbuschilla on suoria jälkeläisiä 27 kpl, Deika vom Blumenhofilla 23 kpl. Toisen polven jälkeläisiä Artuksella on 28 kpl, Deikalla 47 kpl. Artuksen 1. ja 2. polven jälkeläisten osuus kaikista tarkastelujaksolla 1994 – 2004 syntyneistä pennuista (Taulukko 7) on kuitenkin suurempi kuin Deikan 1. ja 2. polven jälkeläisten osuus tarkastelujaksolla 2005 – 2009 (Taulukko 8), koska rodun rekisteröintimäärät ovat nousseet jatkuvasti. Taulukon 7 tarkastelujakso on pidempi kuin taulukon 8, mikä vähentää aineiston vertailukelpoisuutta. Toisaalta lyhyemmällä tarkastelujaksolla Artuksen jälkeläisten osuus olisi ollut vieläkin suurempi.

Vastaavasti Deikan suhteen lähisukuisten koirien suurin laskennallinen osuus kaikista lisääntymisikäisistä (40 % vuonna 2009, Taulukko 6) on pysynyt vähäisempänä kuin Artuksen (Taulukko 5, vuodet 1996 – 2004), koska lisääntymisikäisten populaatio on

kasvanut jatkuvasti. Deikan suhteen lähisukuisten (lähisukuisuuden rajana serkukset) lisääntymisikäisten koirien määrä ei toisaalta ole vielä saavuttanut huippuaan.

Samanaikaisesti on todettava, että taulukot 5, 6, 7 ja 8 osoittavat hyvin konkreettisesti sen, kuinka huonosti pieni koirapopulaatio, johon jatkuvasti virtaa uutta geneettistä materiaalia tuontikoirien ja ulkomaisten jalostuskoirien käytön kautta, soveltuu populaatiogeneettisten laskelmien kohteeksi. Tehollisen populaatiokoon kaavaa on turha soveltaa tilanteessa, jossa populaatioon virtaa jatkuvasti uutta geneettistä materiaalia, jopa niin runsaasti, että kannan koostumus muuttuu yhden sukupolven aikana niinkin voimakkaasti kuin taulukot 5, 6, 7 ja 8 osoittavat. Toisaalta tuo teoreettinen kaava on hyvä muistutus siitä, miten oleellista mahdollisimman monien erisukuisten koirien käyttäminen jalostukseen on, mikä pätee erittäin hyvin myös tämänkaltaisen pienen populaation tilanteessa. Lohdullista tällaisen populaation kanssa toimiessa on se, että vaikka yksittäistä koira ja sen jälkeläisiä käytettäisiinkin kannan kokoon nähden runsaasti lyhyellä aikavälillä, voi tilanne muuttua nopeasti toisenlaiseksi, kun uutta geenimateriaalia tuodaan maahan ja saadaan mukaan jalostukseen tuontikoirien ja ulkomaisten jalostuskoirien muodossa. Yhdenkin erilaista geneettistä taustaa edustavan koiran vaikutus voi olla näin pienessä kannassa merkittävä, mutta oleellista on, että erisukuisia koiria saadaan mukaan jatkuvasti. Samalla tulee huolehtia siitä, että kotimainen kanta tulee hyödynnetyksi jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti, käyttökoirarodulle asetetuista jalostustavoitteista silti tinkimättä.

Taulukko 7. Eniten käytetyt urokset ja nartut vuosina 1994 - 2004, jälkeläisten osuus % kaikista samalla ajanjaksolla syntyneistä pennuista vähintään 10 %. (Saksanseisojakerho ry, tietokanta; KoiraNet)

Uros:	Isä:	Emä:	Jälkel. kpl	% kaikista
Artus v. Riehenbusch	Cliff v. Linduri	Lyra v.d. Königseiche	27	28%
A'Sero	Dino av Trollberg	Tangarräsens D'Tuva	20	21%
Narttu:	Isä:	Emä:	Jälkel.kpl	% kaikista
Alpha	Arko vd.Juhnsdorfer Heide	Frigga v.d. Wiesenmühle	17	18%
Deika v. Blumenhof	Arco v. Backemeer	Bryka v.d. Röthaller	13	14%
Kunegondia Alpinus	Artus v. Riehenbusch	Kunegonde v.d. Soester	11	12%
		Bergen		
Kunegonde v.d.Soester	Wammes	Godalinde v.d. Soester	10	11%
Bergen		Bergen		
Amanda	Artus v. Riehenbusch	Alpha	10	11%

Artuksen ja tyttäriensä jälkeläisten osuus (mukana Kunegondia Aberthan 7 pentua): 58%

Alphan ja tyttärensä jälkeläisten osuus: 28% (ovat mukana myös Artus v. Riehenbuschin osuudessa)

Taulukko 8. Eniten käytetyt urokset ja nartut vuosina 2005 - 2009, jälkeläisten osuus % kaikista samalla ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista vähintään 10 %. (Saksanseisojakerho ry, tietokanta, KoiraNet)

Uros:	Isä:	Emä:	Jälkel. kpl	% kaikista
Kongsbekkens Jere	Thimmer	Kongsbekkens Hekla	15	12
Edu v.d. Schmiede	Aury vom Waidbosch	Chris von der Schmiede	14	11
Taikasuon Uki	Herman v. Schatzrain	Deika v. Blumenhof	13	10
Narttu:	Isä:	Emä:	Jälkel.kpl	% kaikista
Taikasuon Unna	Herman v. Schatzrain	Deika v. Blumenhof	16	13

Deika v. Blumenhofin ja jälkeläistensä osuus (Unnan lisäksi mukana Deikan 10 pentua, Taikasuon Utun 8 pentua, Velhottaren 6 pentua ja Valdona 4 pentua): 46 % vuosina 2005 – 2009 rekisteröidyistä pennuista.

Tavoite: Taulukosta 2 sekä taulukoista 5-8 on selkeästi nähtävissä, että jatkoissa on edelleen panostettava uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen pitkäkarvaisen saksanseisajan jalostuksessa Suomessa. Tämä tarkoittaa tuontikoirien jalostuskäytön edistämistä ja ulkomaisten urosten käyttöä edelleen, mutta jalostuskoirille asetetuista vähimmäistavoitteista silti tinkimättä.

Tehollisen populaatiokoon ohella toinen kannan geneettistä rakennetta kuvaava luku on populaation sukusiitosaste. Kuten tehollisen populaatiokoon suhteen, pienessä populaatiossa, johon jatkuvasti virtaa uutta geneettistä materiaalia tuontikoirien ja ulkomaisten jalostuskoirien käytön kautta, kannan sukusiitosasteen laskeminen ei kerro paljon koko tilanteesta (ks. edellä). Sen sijaan on syytä seurata sukusiitosastetta käytetyissä jalostusyhdistelmissä, eli vuosittaista keskimääräistä sukusiitosastetta. Tässä suhteessa pitkäkarvaisen saksanseisajan kanta Suomessa on varsin hyvässä tilanteessa, kuten taulukosta 7 on nähtävissä.

Taulukko 9. Vuosittainen keskimääräinen sukusiitosaste käytetyissä yhdistelmissä vuosina 1994 – 2009.

Vuosi	keskim. sukusiitosaste %
1994	0
1995	0
1996	0,39
1998	0
1999	2,34
2000	1,76
2001	2,64
2002	2,73
2003	1,91
2004	0
2005	0,42
2006	1,02
2007	1,81
2008	0,84
2009	2,32

Taulukossa 9 sukusiitosaste on laskettu 3-6 polven mukaan. Valitettavasti hollantilaisista ja tanskalaisista koirista ei ollut käytettävissä kuin 3 polven sukutaulu. Saksalaisista koirista sen sijaan oli käytettävissä 6 polven sukutaulu. Suurin yksittäisessä yhdistelmässä esiintynyt sukusiitosaste oli 4,3 % (kaksi Suomessa kasvatettua koiraa yhdistetty, 5 polven sukutaulu).

Alhaisesta sukusiitosasteesta on seurauksena jonkin verran muuntelua pentueiden sisällä. Eniten muuntelua on ollut ulkonäössä, esimerkiksi koon suhteen. Tämä on metsästyskoirarodulla katsottava pieneksi haitaksi, kun alhainen sukusiitosaste on edullista rodun terveyden ylläpitämisen kannalta.

Tavoite: Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään jatkossakin huomiota sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena.

4.1.3. Populaation koko ja rakenne Saksassa

Pitkäkarvaisen saksanseisajan kanta Saksassa on vakiintunut. Rekisteröintien määrä vaihtelee 600 – 700 pentuun vuodessa (Taulukko 10).

Taulukko 10. Pitkäkarvaisen saksanseisojan rekisteröinnit Saksassa 1994 – 2008. (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1994 – 2008).

Vuosi	Rekisteröinnit Yhteensä	Pentueita	Urokset	Nartut
1994	693	104		
1995	570	94		
1996	623	96		
1997	517	79		
1998	604	91	315	289
1999	633	99	303	330
2000	606	91	290	316
2001	652	89	314	338
2002	701	101	356	343
2003	612	94	313	299
2004	625	95	307	311
2005	630	97	340	290
2006	551	85		
2007	618	91		
2008	617	98		

Saksassa pitkäkarvaisen saksanseisojan rotujärjestön (Deutsch-Langhaar-Verband) alaisuudessa toimii 16 alueellista jalostusryhmää (Zuchtgruppe). Nämä alueelliset yhdistykset toimivat varsin itsenäisesti rotujärjestön johtokunnassa ja vuosikokouksessa valtakunnallisesti sovittujen sääntöjen mukaan. Joka alueyhdistyksellä on oma hallitus sekä jalostusneuvojat. Rotujärjestöllä on yksi valtakunnallinen rotukirjanpitäjä (Zuchtbuchführer), joka laatii kaikkien pitkäkarvaisten rekisterikirjat. Alueyhdistyksistä tuotteliain pentujen suhteen on Weser-Ems, jonka alueella syntyy vuodesta toiseen tasaisesti 20 pentuetta tai enemmän. Seuraavaksi eniten pentuja syntyy Süddeutscher Club Langhaarin, NordWest-yhdistyksen ja Osnabrückin alueella, keskimäärin hieman yli tai alle 10 pentuetta/vuosi. (Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994 – 2008; Deutsch-Langhaar-Verband, 1995).

Rotujärjestön jalostusuroslistalle pääsee uros, jolla on A-C lonkat, luonne kunnossa, koetulos vähintään VJP- ja HZP-kokeista ja joka on osoittanut petoeläinkovuutensa sekä taipumuksensa ajaa haukkuen (ks. kohta 4.2.4.). Lisäksi sen ulkomuodon on oltava vähintään g/g/g eli hyvä/hyvä/hyvä (ks. kohta 4.4.4.). Samoilla näytöillä saa myös narttu jalostusoikeuden (Deutsch-Langhaar-Verband 1995). Voimassa oleva jalostusuroslista julkaistiin aiemmin joka vuosi rotujärjestölehden syyskuun numerossa ja listan julkaisemisen jälkeen jalostusoikeudet saaneiden urosten tiedot julkaistiin myöhemmissä lehdissä (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1995 – 2006). Nykyään jalostusuroslista julkaistaan sähköisessä muodossa rotujärjestön internet-sivuilla, missä sitä päivitetään säännöllisesti. Jalostusuroslista on tilattavissa erillistä korvausta vastaan myös paperiversiona (Deutsch-Langhaar-Verband, Deckrüdenliste). Vuonna 2004 jalostusuroslistalla ja myöhemmin lehdessä ilmoitettuna oli yhteensä 206 pitkäkarvaista saksanseisojaurosta. Näistä ainoastaan 5 oli C-lonkkaisia, muut olivat lonkistaan A tai B. Elokuussa 2004 tehdyn tilastoinnin mukaan urosten keski-ikä on tuolloin ollut 5,6 vuotta. Tämän jälkeen listalle on noussut useita nuoria uroksia. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2004).

Jalostuskoirien käyttö vaihtelee jonkin verran vuodesta toiseen, mutta erot eivät kuitenkaan ole suuria. Esimerkiksi vuonna 2002 syntyneissä 101 pentueessa käytettiin yhteensä 66 eri urosta. Näistä 41 urosta yhden kerran, 18 urosta kaksi kertaa, 4 urosta kolme kertaa, 3 urosta neljä kertaa (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 173, 2003). Yhden uroksen elinikäinen jalostuskäyttö on vuoden 2001 vuosikokouksen päätöksellä rajoitettu yhteensä 12 pentueeseen, mukaan lukien ulkomaisten narttujen astutukset (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 166, 2001). Uroksella ei yhden kalenterivuoden aikana saa olla enempää kuin 4 astutusta. Poikkeuksena jalostusoikeuden saamisen jälkeiset 12 kuukautta, joiden aikana urosta saa käyttää ainoastaan 3 kertaa jalostukseen (Deutsch-Langhaar-Verband 1995).

Saksassa on 2000-luvulla keskusteltu paljon rodun geenipohjan laajuudesta ja jalostuskoirien mahdollisimman monipuolisesta käytöstä. Muutaman erityisen hyviä käyttötaipumuksia ja luonnetta periittäneen uroksen runsas jalostuskäyttö näkyy selkeästi rodun kannassa ja jalostuskoirien taustoissa tänä päivänä. Samoja yhdistelmiä on myös uusittu aiemmin yleisesti. Saksassa sukusiitosaste on ollut varsin alhainen käytetyissä jalostusyhdistelmissä. Varsinaista linjajalostusta ei ole tietoisesti käytetty kuin poikkeustapauksissa. Yhdistelmät, joissa sukusiitosaste on 0 tai hyvin lähellä 0:aa kuuden sukupolven mukaan laskettuna, ovat yleisiä. Edellä mainittu muutaman menestyneen uroksen runsas käyttö on kuitenkin lisännyt sukusiitosastetta yhdistelmissä. Suunta on kohti monipuolisempaa jalostuskoirien käyttöä, mitä myös jalostusneuvonnan ja jalostuskoirien käytön rajoitusten avulla pyritään edistämään. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000 – 2009).

Geenipohjan laajuuden turvaamiseen pyrittiin Saksassa 2000-luvulla myös koeluontoisella risteytysohjelmalla, jossa kolmea valittua lyhytkarvaurosta käytettiin valituille kolmelle pitkäkarvanartulle vuosina 2004 - 2006. Tarkoitus oli tehdä neljäskin risteytys, minkä jälkeen tarkoituksena oli jatkaa risteytysjälkeläisten keskinäisin risteytyksin aina F3 polveen saakka tarkassa seurannassa, pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukirjan ulkopuolella. Lopullisena tavoitteena oli uuden geenimateriaalin saaminen pitkäkarvakantaan, heikentämättä kuitenkaan liiaksi pitkäkarvaisen saksanseisojan monipuolisia taipumuksia. Lyhytkarvaristeytyksiä vastustettiin alusta alkaen, eikä koeristeytyksiin suhtauduttu varauksetta, vaikka risteytysjälkeläiset pidettiin rodun kannasta täysin erillään (erillinen rekisteröinti). (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000 – 2009).

Kyseessä oli kokeilu ja jo projektin alussa päätettiin, ettei edes F3-polven risteytysjälkeläisiä liitetä rodun rekisterikirjaan, mikäli tuloksiin ei olla tyytyväisiä. Ensimmäinen koeparitus tehtiin vuonna 2004, toinen vuonna 2005 ja kolmas vuonna 2006 (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2004 – 2006). Vastaavaa kokeiltiin aiemmin 1970-luvulla, mutta tulokset olivat niin huonoja, että kokeilu jäi yhteen paritukseen (Merx, H.; Merx, A. 1997).

Vuonna 2004 käynnistetyn risteytysohjelman loppuun saattaminen ei onnistunut suunnitelmien mukaisesti, koska neljäs risteytyspentue ei toteutunut (tilanne vuoden 2010 maaliskuussa). Näin ollen F3-polven risteytyksiä ei voitu toteuttaa. Vuoden 2009 loppuun mennessä edellä mainittujen kolmen risteytyspentueen jälkeen oli tehty yksi F2-polven risteytys kahden risteytyspentueen jälkeläisten välillä. Tästä pentueesta saatiin kolme pitkäkarvaista narttua, kolme lyhytkarvaista narttua ja kolme lyhytkarvaista urosta. Yksi kokeissa hyvin menestynyt pitkäkarvainen narttu tästä F2-pentueesta astutettiin vuoden 2009 keväällä jalostusrekisteriin kuuluvalla menestyneellä pitkäkarvauroksella. Vuoden 2009 lopussa vaikutti siltä, että koko risteytysohjelma kuivuisi kasaan ja päättyisi tähän (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000 – 2009).

Lyhyt karvamuunnos on vallitseva, joten lyhyt- ja pitkäkarvaisen saksanseisojan risteytysten F1-polvi on lyhytkarvainen. F2-polvessa kahden F1-risteytysjälkeläisen kesken $\frac{1}{4}$ jälkeläisistä on homotsygootteja pitkäkarvaisia, $\frac{1}{4}$ homotsygootteja lyhytkarvaisia ja $\frac{1}{2}$ heterotsygootteja lyhytkarvaisia. Lyhyt- ja pitkäkarvainen saksanseisoja ovat rotuina yhtä vanhat ja niillä on 1800-luvulta rotujen perustamisvaiheesta yhteisiä esi-isiä. Tämän jälkeen rodut ovat kuitenkin erkaantuneet toisistaan kokonaan (Merx, H., Merx, A. 1997). Juuri tämän vuoksi risteytyksiltä odotettiin heteroosivaikutusta täydellisen ulkosiitoksen seurauksena. 1970-luvulla ihmetystä herätti risteytyksen yhteydessä jälkeläisissä ilmenneet lukuisat perinnölliset viat: kivesvika, purentavirheet ja paukkuarkuus. Lisäksi pitkäkarvaisen saksanseisojan monipuolisista ominaisuuksista jälkityö kärsi eniten. 1970-luvulla todettiin käyttöominaisuuksien olleen hakutyöskentelyä lukuun ottamatta korkeintaan keskinkertaisia. Tämä siitä huolimatta, että risteytysvanhemmat olivat erinomaisia rotunsa edustajia (Merx, H., Merx, A. 1997).

Vuonna 2004 aloitetun risteytysohjelman risteytysjälkeläisten kanssa tuli myös pettymyksiä. Jalostuskelpoisia yksilöitä ei löytynyt kaikista F1-polven risteytysjälkeläistöistä. Syinä olivat terveys- ja luonneongelmat, mm. OCD, HD, ED, hammasvirheet, paukkuarkuus, pehmeä luonne jne. Virheitä oli kaikkien risteytysten jälkeläisissä, mutta eniten vuoden 2006 risteytyksen jälkeläisissä. Vuoden 2004 risteytysjälkeläiset menivät erittäin kokeneille koiranohjaajille ja alkuun saavutetut koetulokset olivatkin hyviä. Vuoden 2005 risteytysjälkeläiset menestyivät myös hyvin kokeissa, mutta eräät vuoden 2006 risteytysjälkeläisistä olivat tässäkin suhteessa pettymys (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000 – 2009; Förster, M. 2008).

Vastaavanlaista risteytysohjelmaa suunniteltiin 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa ison münsterinseisojan kanssa, mutta koska iso münsterinseisoja on alkujaan erotettu pitkäkarvaisesta saksanseisojasta, alkoi Saksan Kennelkeskusjärjestö (VDH) vaatia näiden kahden rodun rotumääritelmien yhtenäistämistä risteytysohjelman yhteydessä. Tästä säikähtäneenä pienemmän rodun ison münsterinseisojan rotujärjestö päätti vuonna 2002 vetäytyä hankkeesta. Koska ison münsterinseisojan kantaa on Saksassa kautta vuosien vahvistettu menestyneillä pitkäkarvauroksilla, olisi geneettinen etu risteytyskokeilusta ollut ison münsterinseisojan kanssa pienempi, mutta rotujen samankaltaisuuden vuoksi kynns kokeiluun olisi myös ollut alhaisempi. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1997 – 2004, Merx, H. ja A., 1997).

4.1.4. Kanta muissa maissa

4.1.4.1. Itävalta, Tsekki, Sveitsi

Rotu on suosittu Itävallassa ja Tsekin tasavallassa. Saksan, Itävallan ja Tsekin välillä on perinteisesti ollut varsin paljon yhteistyötä, mm. vuosittaiset yhteiset metsästyskokeet. Itävallassa pk-saksanseisojia rekisteröidään vuosittain noin 120 kpl. Itävallassa ja Sveitsissä metsästys painottuu selvästi Saksaa enemmän jälkityöhön gemssin, saksanhirven ja metsäkauriin verijäljellä. Itävallan ja Sveitsin käyttökokeet ovat kuitenkin samankaltaiset saksalaisten käyttökokeiden kanssa. Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan lonkkakuvaus ja pentujen rekisteröinnin ehtona on, että vanhempien lonkkia ei ole arvioitu huonommiksi kuin C. Itävaltalaisia koiria on käytetty jonkin verran jalostukseen Saksassa ja saksalaisia koiria runsaasti Itävallassa. Saksalaiset arvostavat itävaltalaisia koiria muualla kuin Saksassa kasvatetuista pitkäkarvaisista eniten. Sveitsissä on erittäin pieni pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta, pääosin tuontikoiria Itävallasta ja Saksasta. Sveitsissä rekisteröidään vain noin 10 pentua vuodessa. Tsekeissä vesityöskentelyä arvostetaan rodun emämaata

vähemmän, mikä näkyy mm. kansainvälisen VGP:n koetuloksista. Itävallassa pitkäkarvaisella saksanseisojalla on oma rotujärjestö, Sveitsissä rotu kuuluu samaan rotujärjestöön muiden seisotarotujen kanssa ja Tsekeissä rotu kuuluu münsterinseisojien kanssa samaan rotujärjestöön (Gottwald, H. 2000; Tobolik, E. ja Kern, H., 1996; Deutsch-Langhaar-Verband 1995 – 2008; Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995 – 2009; Methfessel, M. 2000; Schmidt, J. 2010; Bänninger, R. 2010).

4.1.4.2. Hollanti

Rodun kanta, käyttökokeet ja rodun terveystilanne Hollannissa

Hollannissa on varsin suuri pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta, noin 300 – 400 rekisteröintiä vuodessa, mutta rotu on jakaantunut. Ainoastaan osa rodun harrastajista harrastaa monipuolisesti metsästystä ja osa heistä käy Saksan puolella metsästyskäyttökokeissa. Osa rodun harrastajista harrastaa vain näyttelyitä, osa käyttää koiransa ainoastaan monipuolisessa noutokokeessa, osa harrastaa yksinomaan tai pääasiassa kenttäkilpailuja.

Noutokokeita on kahdenlaisia: KNJV-koe, joka on sama kuin noutajilla ja jossa voi suorittaa C-, B- tai A-diplomin sekä erillinen noutokoe, joka on metsästyksellisempi. Ainoastaan KNJV-kokeen vaatvimpaan osaan, A-diplomiin kuuluu laahausjälki.

Kenttäkilpailuissa riistana on peltopyy tai fasaani, jäniksen ajosta aikuinen koira suljetaan ulos kokeesta. Jäniksen seisominen sallitaan, mutta siitä ei saa pisteitä. Koiralta kokeillaan ainoastaan haku lyhyen hakuerän aikana ja seisonta, sekä kylmän linnun nouto. Syksyllä on mahdollista, että fasaani pudotetaan. Etenemisessä ohjaaja ja koira nostavat linnun pääsääntöisesti yhdessä. Ainoastaan syyskokeissa mukana on haulikko, fasaaneja voidaan ampua kohti, peltopyyitä ei pudoteta. Keväällä aseena on starttipistooli. Kenttäkilpailut ovat yksipuolisia ja niissä korostetaan hakuvauhtia sekä hakutyylä. Ne eivät riitä pitkäkarvaisen saksanseisojan monipuolisten taipumusten testaamiseen. Osa kenttäkilpailukoirista on erkaantunut ulkomuodollisesti ja käyttöominaisuuksiltaan jo varsin pitkälle rotumääritelmästä ja rodun alkuperäisistä jalostustavoitteista. Toisaalta osalla hollantilaisesta rodun harrastajakunnasta on paljon yhteistyötä Saksaan päin, mm. saksalaisia jalostusuroksia on viime vuosina käytetty paljon Hollannissa ja saksalaisia pentuja on ostettu Hollantiin (Periodiek verslag, Nederlandse Vereniging Langhaar, 2000 – 2009; Broekhuis, Herman 2005).

Vuosina 1992 – 2001 Hollannissa lonkkakuvattiin yhteensä 343 pitkäkarvaista saksanseisojaa. Näistä 5 % oli A-lonkkaisia, 56 % B-lonkkaisia, 28 % C-lonkkaisia ja 12 % D-lonkkaisia. Lonkkavikaisten osuus oli siis yhteensä 40 %. Vuonna 2000 tehtiin yhteensä 44 pitkäkarvapentuetta, joista 13:ssa toinen tai molemmat vanhemmat olivat lonkistaan kuvaamatta. Lonkkakuvaus ei edelleenkään ole pentujen rekisteröinnin ehtona Hollannissa. Hollannissa ei myöskään vaadita käyttökoeatulosta jalostukseen käytettäviltä koirilta. Hollannin rotujärjestön jalostusuroslistan koirilta ja pentulistan pentujen vanhemmilta vaaditaan kuitenkin sekä lonkkakuvaustulos että käyttökoeulos. Viimeisten viiden vuoden aikana lonkkakuvaustulokset ovat merkittävästi parantuneet. (Periodiek verslag, Nederlandse Vereniging Langhaar, 2000 – 2009; Broekhuis, Herman 2005)

Värivirheelliset pitkäkarvaiset saksanseisajat Hollannissa ja hollantilaiskuisien koirien jälkeläisissä muualla maailmassa

Hollannissa on 1990-luvun puolivälin jälkeen syntynyt useita värivirheellisiä pentuja. Jalostusneuvonnan tietoon on tullut yli 20 värivirheellistä pentua, jotka ovat syntyneet hollantilaiskuisista pitkäkarvaisista saksanseisojista Hollannissa (Hoefsloot, Hans 1998;

Rad van Beheer 1997 – 2008) ja muualla maailmassa 1990-luvun puolivälin jälkeen. Pennut ovat olleet kokokeltaisia, keltavalkoisia, oranssinpunaisia tai oranssinpunavalkoisia. Myös lähes kokonaan tai kokonaan valkoisia pentuja on syntynyt (Hoefsloot, Hans 1998). Hollannissa asiaa on tutkittu ja alkuperäisiä, 1990-luvun puolivälin värivirheitä jäljitetty tiettyihin koirayksilöihin ja -sukuihin (Hoefsloot, Hans 1996). Vuonna 2009 tehtiin uusi selvitys siihenastisten värivirheellisten koirien sukutaustoista (Nijburg, Ewart 2009). Molempien selvitysten jälkeen on selvää, että värivirheelliset pennut ovat syntyneet hollantilaissukuisista vanhemmista. Hollantilaiset pitkäkarvaharrastajat puhuvat itse epäilyistä, että Hollannissa olisi tehty luvattomia roturisteytyksiä 1980-luvulla. On puhuttu settereistä mahdollisina värivirheiden lähteinä. Mitkään rodun 1800-luvun syntyhistoriaan pohjautuvat tekijät eivät missään tapauksessa riitä selittämään näin suurta värivirheellisten pentujen määrää yhtäkkisesti 1990-luvun puolivälistä lähtien.

Ongelma on ollut alun perin selkeästi hollantilainen, mutta hollantilaissukuisten koirien levittyä maailmalle siitä on tullut myös kansainvälinen kysymys. Suomessa syntyi ensimmäinen värivirheellinen, kokonaan keltainen pentu hollantilaissukuisista vanhemmista vuonna 2008. Pentu rekisteröitiin FIN-rekisteriin normaalisti virheellisellä värikoodilla: kuloa (Koiranet). Hollannin kennelkeskusjärjestö Rad van Beheer rekisteröi värivirheelliset pennut koodilla ”NEK” eli ”niet erkeende kleur”, joka tarkoittaa, että pennun väri ei vastaa rotumääritelmää. Merkintä sulkee pennun automaattisesti jalostuksesta. Pennun todellinen väri merkitään myös näkyviin. Näitä merkintöjä ei pidä sotkea merkintään: ”oonbekeend kleur”, joka tarkoittaa: ”tuntematon väri”. Tällaisen värimerkinnän saa pentu, jonka todellista väriä Hollannin kennelkeskusjärjestön valtuuttama mikrosiruttaja ei ole kyennyt todentamaan joko pennun varhaisen kuoleman vuoksi tai tuontipentujen kohdalla (Nijburg, Ewart 2009).

Pohjois-Amerikassa on kehitetty geenitestejä, joiden avulla voidaan selvittää, mitä värejä kukin koirayksilö pystyy periyttämään jälkeläisilleen. Eräässä tutkimusprojektissa on tutkittu myös pohjoisamerikkalaisia puhdasrotuisia pitkäkarvaisia saksanseisojia, jotka ovat kaikki olleet geneettisesti sellaista muotoa, että ne eivät voi periyttää kelta- tai punavärisiä pentuja (Schmutz, Sheila 2009). Hollannissa tehdään nyt töitä asian selvittämiseksi ja pitkäkarvaisen saksanseisojan omistajia kannustetaan mm. geenitestin käyttöön ennen koirien jalostuskäyttöä (Melchior, Marielle 2009).

4.1.4.3. Tanska

Tanskassa on suhteellisen vahva käyttökoirakanta. Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisojat tulivat Tanskaan jo 1800-luvun alussa. Nykyinen kanta on lähtenyt kasvamaan 1970-luvulta lähtien. Viime vuosina on rekisteröity noin 60 pentua vuosittain (vuonna 2009 poikkeuksellisesti vain 18 pentua) ja koirakannan vahvuus on tällä hetkellä noin 700 koiraa. Rodun oma rotujärjestö asettaa rodun jalostukselle tavoitteita, mutta Tanskan kennelkeskusjärjestö rekisteröi kuitenkin kaikki syntyvät pitkäkarvapentueet, myös ne, jotka eivät täytä rotujärjestön asettamia tavoitteita. Kaikki tanskalaiset pitkäkarvaharrastajat eivät ole rotujärjestön jäseniä. Vakavasti otettavia kasvattajia on tällä hetkellä 5.

Tanskalaista koirakantaa vahvistetaan vuosittain muutamilla astutuksilla ulkomaisten jalostusurosten kanssa. Alun perin kaikki tanskalaiset pitkäkarvaiset ovat saksalaista alkuperää, mutta pitkäkarvaisia on tuotu Tanskaan myös Hollannista ja Tsekin tasavallasta. Tsekin tasavallasta tuodut koirat ovat tuoneet positiivista vaikutusta esim. karvapeitteen laadun ja metsästyshalun osalta. Rotujärjestö pitää osaa hollannintuonneista valitettavina. Tanskan kennelkeskusjärjestö kutsui vuonna 2005 kaikki hollannintuonti Xilloe v.d. Kreppelse Heiden tanskalaiset jälkeläiset erityiseen ulkomuototarkastukseen, koska näiden

koirien rotupuhtaudesta oli esitetty vahvoja epäilyjä. Paikalle saapui 22 koiraa 36:sta kyseisen koiran jälkeläisestä. Kaksi ulkomuototuomaria arvioi koirat. He eivät löytäneet merkkejä sekarotuisuudesta, mutta totesivat koirissa olevan niin vakavia ulkomuodollisia puutteita mm. liian pienen koon (5 – 15 % alle rotumääritelmän ehdottoman alarajan) ja epätyypillisen pään osalta, että ne eivät vastaa rotumääritelmää. Jälkeläisissä on myös esiintynyt värivirheitä, mm. valkoisia päitä. Asia johti toimenpiteisiin niin, että Tanskan kennelkeskusjärjestön hallitus lähetti kaikille kyseisen koiran jälkeläisten omistajille ja niillä kasvattaneille kirjeen, jossa kehoitettiin vakavasti harkitsemaan näiden koirien jättämistä kasvatustoiminnan ulkopuolelle. Näillä koirilla kasvattaneet eivät enää ole Tanskan rotujärjestön jäseniä.

Suomessa on yksi Tanskassa syntynyt Xilloe v.d. Kreppelse Heiden jälkeläinen. Koira mitattiin Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa 55 cm korkeaksi, mikä on 3 cm alle rotumääritelmän ehdottoman alarajan ja 5 cm alle narttujen ihanteen alarajan. Koira on koiranäyttelyssä palkittu silti lautupalkinnolla erinomainen, saanut sertin ja ollut VSP (Saksanseisojakerho ry, tietokanta).

HD:n esiintyminen on Tanskassa onnistuttu minimoimaan onnistuneen jalostusvalinnan avulla. Rotujärjestön suosituksen mukaan jalostukseen käytetään siellä ainoastaan A- ja B-lonkkaisia vanhempia, joiden jalostusindeksi on HD:n suhteen vähintään 100. Sukusiitosaste on suositelluissa siitosyhdistelmissä korkeintaan 3,25 %. Rotujärjestö toimii aktiivisesti rodun säilyttämiseksi metsästäjien käsissä. Tämän hetken tärkeimpänä tavoitteena maan rotujärjestö pitää rodun harrastajien aktivoimista käyttökokeisiin ja näyttelyihin. Jalostukseen suositeltavilta koirilta vaaditaan hyväksytysti suoritettu käyttökoe ja vähintään 2. palkinto näyttelystä.

Käyttökokeita on Tanskassa useanlaisia:

1) Noutokoe 1, jossa on kolme osasuoritusta: kahden kyyhkysen nouto 50 m etäisyydeltä, yhden kaniinin nouto 40 m etäisyydeltä sekä yhden kyyhkysen ja yhden sorsan nouto vedestä 30 m etäisyydeltä.

2) Noutokoe 2, jossa on kolme osasuoritusta: kahden kyyhkysen nouto peitteisestä puustoisesta maastosta 50 m etäisyydeltä, kaniinin jäljitystehtävän sisältävä nouto 250 m etäisyydeltä sekä kahden piilotetun sorsan vesinouto.

3) Noutokoe 3, jossa on kolme osasuoritusta ja jota kutsutaan laajennetuksi noutokokeeksi: neljän kyyhkysen nouto korkeasta heinikosta, kolme piilotetun ja yhden vedessä olevan sorsan vesinouto sekä yhden ketun ja kahden kaniinin nouto peitteisestä puustoisesta maastosta

4) Peltokoe: Muistuttaa peltopyyn ja fasaanin metsästystä. Koiran tulee osoittaa seisontataipumuksensa, nostaa linnut käskystä, olla rauhallinen linnun lähtiessä ja noutaa pudotettu riista. Metsästyskauden ulkopuolella järjestetyissä kokeissa pudotusta ei tietenkään voi tehdä ja nouto jää suorittamatta. Koirat kokeillaan kolmessa eri luokassa: nuorten luokka max 20 kk ikäisille koirille, avoin luokka kaikenikäisille ja voittajaluokka koirille, jotka ovat saavuttaneet 2 x 1. palkinnon avoimesta luokasta sekä suorittaneet noutokokeen 2 hyväksytysti. AVO1-palkinnon voi saavuttaa yhdellä hyvällä riistatyöllä. Tanskan peltokokeissa tuloksen saamiseen vaaditaan hyväksyty noutokoe. Peltokokeessa koirat hakevat aina parihaussa, tosin niin, että koiria saa ohjata hakemaan omaa aluetta. Jäniksen ajaminen kenttäkokeessa on paha virhe, josta koiran suoritus hylätään. Nämä ovat tärkeitä kokeita Tanskassa.

5) Verijälkikokeita on neljä erilaista: 400 metrin 3 tuntia vanha verijälki, 400 metrin 20 tuntia vanha verijälki, 1000 metrin 20 tuntia vanha verijälki sekä 1000 metrin 40 tuntia vanha verijälki.

6) Täyskäyttökoe Fullbroeksproev, joka rotujärjestöaktiivien mielestä on tärkein koemuoto ja joka muistuttaa Saksan VGP-koetta. Fullbroeksproev-tulos vaaditaan käyttövalion arvoon.

Aikaisemmin seisojien kanssa metsästettiin Tanskassa pääasiassa aukeassa maastossa pelloilla. Nykyaikainen maatalous on kuitenkin johtanut siihen, että rusakko- ja peltopyykannat ovat vähentyneet rajusti. Tämän vuoksi nykyään metsästetäänkin yleisimmin metsissä ja nummilla. Nykyään tarvitaan enemmän taipumuksiltaan monipuolisia koiria kuin peltopyyjahtiin erikoistuneita koiria. Tämä on johtanut englantilaisten rotujen rekisteröintimäärien merkittävään pienenemiseen viime vuosina.

Noin 20 – 30 pitkäkarvaista saksanseisoojaa osallistuu vuosittain Tanskan kennelkeskusjärjestön koiranäyttelyihin. Rotujärjestön erikoisnäyttelyyn on viime vuosina osallistunut 30 – 34 koiraa.

(Hansen, Bent 2000; Nieminen, Kari 2005; Hansen, Bent 2010; Lundhøj, Carsten 2010).

4.1.4.4. Ruotsi

Ruotsiin ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisoojat tuotiin vuonna 1976. Alkuvuosina koiria tuotiin sekä silloisen Länsi- että Itä-Saksan alueelta. Tämän jälkeen tuontejä on ollut vähän, paitsi naapurimaasta Norjasta. Tämä on johtanut jalostuspohjan kaventumiseen. Viime vuosina on käytetty jonkin verran ulkomaisia jalostusuroksia jalostukseen. Vuosina 1994 – 2004 rekisteröitiin keskimäärin 20 pentua vuodessa, vähimmillään 2 ja enimmillään 34 pentua. Vuosina 2005 – 2007 rekisteröitiin keskimäärin 11 ruotsalaista pk pentua vuodessa.

Ruotsissa kanta on ollut varsin terve, mutta muutamana viime vuonna lonkkavikaisten osuus kuvatuista on ollut merkittävästi suurempi kuin aikaisemmin. Vuosina 2002 – 2006 lonkistaan kuvattiin 41 % rekisteröidyistä koirista, 19 % oli lonkkavikaisia (HD C-D).

Vain pieni osa koirakannasta käy käyttökokeissa ja näyttelyissä. Ruotsin käyttökokeissa koirat kokeillaan kaikissa luokissa (NUO, AVO ja VOI) kenttätössä, vesityössä, laahausjälkityössä sekä noudossa. Vesityö on samankaltainen kuin Suomessa. Jälkityö on nuorten luokassa noin 100 m pitkä ja tehdään linnulla tai jäniksellä, kuten avoimessa luokassakin. Nuorten luokassa koiraa saa viedä hihnassa koko matkan. Avoimessa ja voittajaluokassa matka on noin 200 m ja koiran on oltava kytkemätön. Voittajaluokassa jälkityö vedetään metsästettävällä petoeläimellä tai muulla nisäkäsriistalla. Kenttätössä koirat kokeillaan aina parihaussa, paitsi jos huonot näkyvyysolosuhteet estävät tämän. Parihaussa koiran on säestettävä paritoveriaan tämän ottaessa seisonnan. Koirille annetaan pisteet joka osasuorituksesta sekä lisäksi erilliset ominaisuuspisteet. Voittajaluokkaan nousemiseen vaaditaan kaksi AVO1-palkintoa. AVO1-palkinnon voi saavuttaa yhdellä erinomaisella riistatöyllä. (Ruotsin Saksanseisoojakerho ry, 2001). Viime vuosina Ruotsissa on kehitetty ja otettu käyttöön Tanskan mallin mukainen monipuolisuuskäyttökoe (fullbruksprov) seisoojille. (Svensk Vorsteh, 2003 – 2004).

Ruotsissa on asetettu pitkäkarvaiselle saksanseisoojalle samat jalostustavoitteet käyttöominaisuuksien suhteen kuin lyhyt- ja karkeakarvaiselle saksanseisoojalle - myös hakuvauhdin suhteen. Käyttökokeissa käy vuosittain vain muutama pitkäkarvainen. Kaksi pitkäkarvaista saksanseisoojaa on saavuttanut Ruotsissa käyttövalion arvon. (Hansson, K. 2004 ja Hansson, K. 2005; Svenska Vorstehklubben 2009).

4.1.4.5. Norja

Norjaan ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisoojat tuotiin 1980-luvun alussa Ruotsista. Norjan pitkäkarvakanta pohjautuu pitkälti ruotsalaisiin koiriin. Myöhemmin jalostuspohjaa on laajennettu saksalaisilla uroksilla pakastesperman välityksellä sekä viime vuosina etenkin

tanskalaisten ja hollantilaisten koirien jalostuskäytön avulla. Hollannista, Tanskasta ja Isosta-Britanniasta on haettu viime vuosina erityisesti kenttäkilpailukoirien verta. Vuonna 2004 hankittiin pakastespermaa Isosta-Britanniasta kahdelta hollantilaisten kenttäkilpailukoirien jälkeläiseltä, jota on käytetty useille nartuille Norjassa. Pentueita syntyy noin 3-6/vuosi. Vuosina 1994- 2004 pentuja rekisteröitiin keskimäärin 26 pentua vuodessa. Vuosina 2005 – 2007 pentuja rekisteröitiin keskimäärin 27 vuodessa. Vuosien 1997 – 2007 aikana kuvattiin lonkistaan 54 % rekisteröidyistä pitkäkarvaisista, lonkkavikaisten osuus oli 14 %. (Ulvestad, M. 2004; Ulvestad, M. 2005 ja Ulvestad, M. 2007)

Norjan käyttökokeet jaetaan metsä- kenttä- ja tunturikokeisiin sekä yhdistelmäkokeisiin, joissa vaaditaan vesi- ja jälkityö. Kaikki seisotarodut, sekä mannermaisat että englantilaiset, kilpailevat samoissa kokeissa. Settereitä ja pointtereitä on Norjassa huomattavasti enemmän kuin saksanseisojia.

Kombineert-kokeessa vesi- ja jälkityö on suoritettu erillisenä, fullkombineert-kokeessa vesi- ja jälkityö suoritetaan samassa yhteydessä kuin muu koe (kenttä-, tunturi- tai metsäosuus). Hyväksytyä vesikoetta ei siis vaadita koepalkintoon kenttä- ja tunturikokeissa eikä aina metsäkokeissakaan. Kenttä- ja tunturikokeissa käytetään aina parihakua, jossa kaksi koira hakee samaa aluetta ja kilpailee keskenään. Koiria kuitenkin kokeillaan useampi erä siitä riippumatta, voittavatko ne linnut vai ei, jolleivät ne tee poissulkevaa virhettä. Metsäkokeessa koirat hakevat yksittäin. Metsäkokeesta saatu AVO1 tiedotetulla riistatyöllä oikeuttaa kunniapalkintoon, Aerespremie. Käyttövalion arvon koira voi saavuttaa keräämällä 25 valionarvopistettä (championatpoeng) kokeista (käytännössä edellyttää menestymistä useissa kokeissa) ja lisäksi CACIT/vara CACIT-palkinnon voittajaluokassa (tunturi- tai kenttäkokeet) tai Aerespremie-palkinnon metsäkokeesta. Lisäksi käyttövalion arvon voi saavuttaa saamalla AVO1-palkinnon fullkombineert-kokeesta (kolme nouto-osiota sekä kenttä-, metsä- tai tunturikoe- osio). (Korhonen, Ilkka 2005; www.vorsteh.no)

Käyttökokeissa käy vain pieni osa koirakannasta. Norjassa on aiemmin korostettu pk saksanseisojan yhteistyöhalukkuutta ja monipuolisuutta metsästystaipumuksissa. Vesi- ja jälkityössä rodun keskiarvo oli aiemmin Norjassa selvästi muiden rotujen keskiarvoa korkeampi. Tilanne on 1990-luvun lopulta tähän päivään muuttunut: avotunturikokeissa pitkäkarvaisten koestartit ovat selvästi lisääntyneet ja vastaavasti metsä- ja kenttäkokeissa vähentyneet. Samalla koestarttien määrä on selvästi kasvanut. Nykyisissä jalostustavoitteissa korostetaan erityisesti itsenäisyyttä ja haun vauhdikkuutta. Koirien hakutyöliä kehoitetaan kouluttamaan erityisesti kokeita silmällä pitäen. Norjalainen rodun jalostusneuvoja Mette Ulvestad toteaa, että he ovat tehneet kovasti työtä sen eteen, että norjalaiset setteriharrastajat arvostaisivat myös pitkäkarvaista saksanseisojaa. Hän toteaa myös, että Norjan tilanteesta johtuen (mm. yhteiset kilpailut englantilaisten rotujen kanssa) pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusta joudutaan Norjassa painottamaan yhteiseen suuntaan muiden rotujen kanssa, silläkin uhalla, että rodun alkuperäiset monipuoliset taipumukset kärsivät. (Ulvestad, Mette 2004 ja 2005; Ulvestad, Mette 2009).

4.1.4.6. USA ja Iso-Britannia

Sekä USA että Iso-Britannia ovat siitä erikoisessa asemassa koiraharrastuksensa suhteen, että kummankaan maan kennelkeskusjärjestö ei kuulu FCI:een. Tämä aiheuttaa näiden maiden pitkäkarvaharrastajille omanlaisiansa haasteita esimerkiksi jalostuksellisessa yhteistyössä Keski-Euroopan maiden ja Skandinavian pitkäkarvaharrastajien kanssa.

USA

USA:ssa pitkäkarvaisia saksanseisojia oli vuonna 2000 noin 100 kpl. Rotu on maassa varsin nuori ja kaikki koirat ovat Keski-Euroopasta tuotujen (pääosin saksalaisten) koirien 1. tai 2. polven jälkeläisiä. Rodun harrastajat pyrkivät säilyttämään rodun alkuperäisen kaltaisena, korostaen rodun monipuolisia metsästysominaisuuksia sekä tarkkuutta ja rauhallisuutta riistatilanteissa. USA:ssa pk saksanseisoja on täysin metsästäjien käsissä. Jalostuskoirilta vaaditaan koetulos saksalaisen mallin mukaisista käyttökokeista. Kaikille kanakoirille yhteisiä kenttäkokeita ja -kilpailuja ei hyväksytä jalostuskäytön perusteeksi. Kanta on varsin terve ja lonkkaniveldysplasiaa esiintyi vuonna 2000 noin 10 %:lla kuvatuista koirista. Yhteistyö rodun emämaan kanssa on aktiivista pitkän etäisyyden aiheuttamista ongelmista huolimatta. Jalostuksellisesti USA:n kanta on Suomea ajatellen vähemmän kiinnostava jo etäisyyden vuoksi. (Peterson, D. 2000; Peterson, D. 1998; Went, E. 2006).

2000-luvun alun jälkeen USA:ssa on tapahtunut paljon. Saksalaisten tuella USA:han perustettiin Saksan rotujärjestön alainen alueyhdistys: DL-Gruppe Nordamerika vuonna 2008, johon kuuluu myös kanadalaisia pitkäkarvaharrastajia. Tämän alueyhdistyksen jäsenten jalostuskoirat hyväksytään jalostukseen saksalaisten periaatteiden mukaisesti ja pennut rekisteröidään Saksassa. DL-GNA järjestää VJP- ja HZP-kokeita sekä jalostuskatselmuksia koirien jalostuskelpoisuuden mittaamiseksi. Vuoden 2010 alussa DL-GNA:ssa oli yhteensä 3 rekisteröityä kasvattajaa, sekä kaksi vuonna 2010 toimintansa aloittavaa kasvattajaa. Saksan rotujärjestön tuki kohdistuu ainoastaan DL-GNA:n jäseniin, muut amerikkalaiset pitkäkarvaharrastajat eivät saa käyttöönsä saksalaista jalostusmateriaalia. Valitettavasti yksi amerikkalaisista uranuurtajista – Del Pedersen kannattajineen on jättäytynyt DL-GNA:n ulkopuolelle. Hän ei suostunut tekemään koirilleen petoeläinkovuustestiä, joka olisi ollut edellytyksenä jalostusoikeuden saamiselle Saksan sääntöjen mukaisesti. Nyt USA:ssa on ikäviä ristiriitoja DL-GNA:n jäsenten ja siihen kuulumattomien pitkäkarvaharrastajien välillä. (Schmidt-Körby, W. 2009; Röttgen, F. 2009; Günter, G. 2009)

Iso-Britannia

Ensimmäinen pitkäkarvainen saksanseisoja tuotiin Isoon-Britanniaan vuonna 1994 Hollannista. Pitkäkarvaisen saksanseisojan kasvatus maassa alkoi vuonna 1996 hollantilaisilla kenttäkilpailukoirilla kun Iris v.d. Kreppelse Heide tuotiin tiineenä Isoon-Britanniaan. Ensimmäiset englantilaiset pitkäkarvaharrastajat perustivat myöhemmin virallisen rotuyhdistyksen statuksen saaneen German Longhaired Pointer Club -yhdistyksen vuonna 1996. Nämä ensimmäiset pitkäkarvaharrastajat korostavat hollantilaisten kenttäkilpailujen tapaan koiriensa hakutyylä ja vauhtia rodun monipuolisten käyttötaipumusten kustannuksella. Kerhon kotisivuilla rotuesittelyssäkin mainitaan ainoastaan haku, seisonta ja noutotaipumukset, riistana peltolinnut ja sorsat. Hollantilaislinjaisten pitkäkarvaisten kasvattajia on viisi. (German Longhaired Pointer Club; Moss, Brenda 2010)

Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisojat, kaksi narttua ja uros, tuotiin Saksasta Isoon-Britanniaan vuonna 1999. Tästä alkoi aktiivinen saksalaislinjaisten pitkäkarvaisten kasvatustyö, joka perustuu tiiviisiin yhteistyösuhteisiin rodun emämaahan ja aktiiviseen rodun monipuolisten käyttöominaisuuksien ylläpitoon Isossa-Britanniassa. Saksalaislinjaisia pitkäkarvaisia saksanseisojia kasvattaa Isossa-Britanniassa tällä hetkellä ainoastaan yksi kenneli, joka on kuitenkin menestynyt erittäin hyvin. (Arany Kennels)

Isossa-Britanniassa on rekisteröity vuoden 2009 loppuun mennessä yhteensä 209 pitkäkarvaista saksanseisojaa. Saksalaislinjaisia on rekisteröity 38, hollantilaislinjaisia 171.

Vuodessa rekisteröidään keskimäärin 20 pentua. Mannermaisilla seisojilla on Isossa-Britanniassa omat kokeet, joissa on palkittu 4 saksalaislinjaista ja 11 hollantilaislinjaista pitkäkarvaista vuoden 2009 loppuun mennessä. Monipuolisessa aktiivisessa metsästyskäytössä on 92 % saksalaislinjaisista pitkäkarvaisista. Suuri osa hollantilaislinjaisista koirista on valitettavasti mennyt ei-metsästävään kotiin. (Moss, Brenda 2010)

Saksalaislinjaisten pitkäkarvaisten omistajat suunnittelevat yhteistyön tiivistämistä rodun emämaan kanssa amerikkalaisen mallin mukaan oman, saksalaiseen rotujärjestöön kuuluvan alueyhdistyksen avulla. Hanke on laitettu alkuun, mutta menee todennäköisesti pari vuotta ennen sen lopullista toteutumista.

4.1.4.7. Ranska, Belgia, Italia, Espanja

Näissä maissa pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta on pieni. Ranskassa, Belgiassa, Italiassa ja Espanjassa harrastetaan pitkäkarvaisilla saksanseisojilla kenttäkilpailuja, joita ei yksipuolisuutensa (yksi riistalaji, muihin reagoiminen virhe, ainoastaan haku ja seisonta kokeillaan) ja vauhdin sekä hakutyylin korostamisen takia voida pitää rotutyypillisinä kokeina. Toisaalta Pohjois-Italia on lähellä Etelä-Saksaa olosuhteiden ja metsästyksen puolesta.

4.2. LUONNE JA KÄYTTÖMINAISUUDET

4.2.1. Luonne

4.2.1.1. Rotumääritelmän ja rodun emämaan rotujärjestön tavoitteet

Pitkäkarvaisen saksanseisojan tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, rauhallinen, hillitty temperamentti, hyväntahtoinen ja helppo ohjata. (Pitkäkarvainen saksanseisoja, rotumääritelmä.)

Rodun kotimaassa kaikenlainen arkuus: ihmisiä, ympäristöä, ukkosta yms. kohtaan on jalostuksesta poissulkeva virhe. Myös yleinen levottomuus, ylikiihkeys ja hermostuneisuus ovat jalostuksesta poissulkevia virheitä. Aiheeton aggressiivisuus, joko pelkoon tai puolustusviettiin liittyvä, on jalostuksesta poissulkeva virhe. Kaikki paukkupelon asteet ovat jalostuksesta poissulkevia virheitä. (Deutsch-Langhaar-Verband 1995.)

Ihanteellisen pitkäkarvaisen saksanseisojan tulee olla ihmisiä kohtaan lauhkea kuin lammas, ystävällinen ja avoin. Koiralla ei saa ilmetä voimakasta puolustusviettiä esim. ihmisiä tai autoa kohtaan. Riistatilanteissa, myös pienpetojen kanssa koiran tulee olla peloton ja varma, mutta tilanteen mentyä ohi rauhallinen. Peräkkäisissä riistatilanteissa koiran tulee pysyä rauhallisena. (Merx, H., Merx, A. 1997; Zuchtordnung und Rassekennzeichen für Deutsch-Langhaar 1995)

4.2.4.2. Luonteen testaaminen Suomessa

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen.

Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa kuitenkaan olla ristiriidassa KAER-kokeiden mukaiselle metsästykselle.

Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen,

yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen. Kaikkia näistä poikkevia ominaisuuksia on pidettävä virheinä, erityisesti silloin kun ne haittaavat metsästyksellistä käyttöä.

Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä, tiedottaen niistä kasvattajia ja harrastajia. (Rouhiainen, Jukka 2005)

Luonnemerkintöjä näyttelyissä

Vuosien 1991 – 2004 aikana kolme pitkäkarvaista saksanseisoojaa sai näyttelystä merkinnän arkuudesta. Nämä koirat olivat läheistä sukua keskenään. Lisäksi yhdellä pitkäkarvaisella saksanseisoojalla on merkintä ärähtämisestä kivesten tarkastamisen yhteydessä tuolla ajanjaksolla. (Saksanseisoojakerho ry, tilastot 2004)

Vuosien 2005 – 2009 aikana yksi pitkäkarvainen saksanseisooja on saanut näyttelyssä luonnemaininnan: ”iloton ja pelokas”, toiselle on merkitty ”hyvin arka”. Nämä koirat eivät ole sukua keskenään. (Saksanseisoojakerho ry, vuosikirjat 2005 – 2008; Saksanseisoojakerho ry, tietokanta).

Luonnemerkintöjä junkkarikaavakkeissa

Junkkari-tapahtuman ulkomuotokatselmuskaavakkeisiin ei ole merkitty huomautusta luonteesta yhdellekään pitkäkarvaiselle saksanseisoojalle. (Saksanseisoojakerho ry, tilastot 2004; Saksanseisoojakerho ry, tietokanta)

Luonnemerkintöjä kokeissa

KAER-kokeiden koekertomuksissa ei ole huomautettu yhdenkään pitkäkarvaisen saksanseisoojan luonteesta. (Saksanseisoojakerho ry, tilastot 2004; Saksanseisoojakerho ry, vuosikirjat 2005 – 2008)

Suomen Kennelliiton virallinen luonnetesti

Ainoastaan kaksi pitkäkarvaista saksanseisoojaa on käynyt Palveluskoiraliiton järjestämässä luonnetestissä. (Saksanseisoojakerho ry, tilastot 2004)

Tulevaisuuden tavoitteet

Pitkäkarvaisen saksanseisoojan luonne tulee varsin monipuolisesti testattua KAER-kokeissa. Lisäksi koirien suhtautuminen vieraisiin ihmisiin tulee hyvin esille näyttelyissä. Vielä tarkempi analyysi saadaan ulkomuotokatselmuksessa Junkkarin yhteydessä. Nämä kolme testausmuotoa antavat jo paljon hyödyllistä tietoa jalostusasioista kiinnostuneille (jalostusneuvonta, kasvattajat, urosten omistajat, pennunostajat). Tieto on lisäksi helposti luettavissa Saksanseisoojakerhon tietokannasta.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osuus rodun kannasta käy KAER-kokeissa ja näyttelyssä sekä Junkkarikatselmuksessa, joista muiden tietojen ohella tulee tietoa myös koirien luonteesta.

Tavoitteeksi asetetaan myös, että kaikki seuraavalla 5-vuotiskaudella jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisoojat ovat KAER-kokeissa (tai vastaavissa rodunomaisissa käyttökokeissa muissa maissa, missä luonne myös huomioidaan) palkittuja sekä näyttelyssä palkittuja.

Mikäli koiran luonteessa on huomautettavaa joko arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi, eikä koira luonteeltaan siten vastaa rotumääritelmää, ei kyseistä koira tule missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Myös jatkuva levottomuus ja hermostuneisuus sekä metelöinti esim. toisten koirien läsnäollessa tai koetilanteessa on rotumääritelmän vastaista luonteen heikkoutta, jota ei jalostuskoirissa saisi ilmetä.

Suomen Kennelliiton virallisen luonnetestin hyödyntäminen edellyttää, että testissä saadut pisteet osataan tulkita oikein, sillä kokonaispistemäärästä ei pysty päättämään koiran luonneominaisuuksia. Seisojaroduille pitäisi osata esittää tavoiteltavat pisteet eri testikohdista. Tälle ei kuitenkaan välttämättä ole tarvetta, sillä saattaa olla, että muunlainen testi soveltuisi seisojaroduille jopa paremmin. Mm. tätä asiaa pohti Saksanseisojakerhon luonnetestityöryhmä 2000-luvun puolivälissä. Työryhmän loppupäätelmä oli, että saksanseisojien luonteet tulevat testattua hyvin rodunomaisissa käyttökokeissa sekä näyttelyiden ja ulkomuotokatselmuksen yhteydessä. Näiden osalta luonteen huomioimista arvioinneissa voisi edelleen kehittää (Rouhiainen, Jukka 2006).

4.2.2. Nykyinen käyttötarkoitus

Pitkäkarvainen saksanseisoja on monipuolinen metsästyskoira. Rodun kotimaassa pitkäkarvaista käytetään kanalintujahdissa seisovana lintukoirona ja noutajana, vesilintujahdissa noutajana ja ylösajavana koirana, pienpetokoirana (mäyrä, kettu, supikoira, ym.), jänisjahdissa seisovana, ylösajavana ja noutavana koirana, haavoittuneen riistan jäljityksessä joko kytkettynä tai ns. 'kaadon ilmoittavana' koirana sekä villisikajahdissa riistan ylösajavana ja pysäyttävänä tai haavoittuneen riistan jäljittävänä koirana.

Pitkäkarvainen saksanseisoja on Saksassa puhtaasti metsästyskoira. Sikäläinen rotujärjestö pyrkii aktiivisesti ehkäisemään rodun jalostustoiminnan ylenmääräisen paisumisen ja rodun leviämisen ei-metsästäjien keskuuteen.

Suomessa pitkäkarvaista saksanseisoojaa käytetään pääasiassa seisovana lintukoirona ja noutajana kanalintumetsästyksessä, noutavana ja ylösajavana koirana vesilintumetsästyksessä, noutajana kyyhkysjahdissa, sekä jonkin verran seisovana ja ylösajavana koirana jänisjahdissa. Kokeneita, kanalintujahdissa jo olleita koiria voidaan siis käyttää vesilintu- ja jänisjahdissa myös ylösajavana koirina. Rusakkojahti peltosaarekkeista onnistuu erinomaisesti passiketjua hyödyntäen. Petoeläinkovuutta pidetään Suomessakin arvostettavana ominaisuutena. Haavakkohirvien ja peurojen jäljityksessä pitkäkarvaista saksanseisoojaa on myös käytetty menestyksellisesti.

Pitkäkarvainen saksanseisoja hakee reippaasti ja ennen kaikkea perusteellisesti, etusijalla ei ole juoksunopeus vaan haun tuloksellisuus ja varmuus. Pitkäkarvainen saksanseisoja soveltuu järkipäisen ja järjestelmällisen hakunsa sekä peräänantamattoman luonteensa ansiosta erinomaisesti myös peitteiseen maastoon, missä sen haun erityisominaisuudet korostuvat ja tulevat hyvin ja tuloksekkaasti esille. Haun tulee kuitenkin riittää laajuudeltaan ja vauhdiltaan myös tulokselliseen riekkojahtiin tunturimaastossa sekä peltopyy- ja fasaanijahtiin avoimissa peltomaastoissa. Pitkäkarvainen saksanseisoja on vankka koira, johon tuuli ja sää eivät helposti vaikuta. Karvapeite suoja pitkäkarvaista hyvin kylmyyttä ja kosteutta vastaan. Se menee iloisesti myös jäätävän kylmään veteen, koska sen karvapeite suojaaa ihon kastumiselta.

4.2.3. Käyttökokeet Suomessa

4.2.3.1. Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)

Kanakoirien erikoiskokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista kanakoirien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa kokeillaan koirien haku riistan löytämiseksi ja riistatyö maastossa olevalla villillä riistaeläimellä. Lisäksi kokeillaan koeluokista riippuen nouto, tiedotus, vesityö ja jälkityö. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

Koeluokkia on kolme:

nuorten luokkaan saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja on enintään 24 kk, eikä ole kilpaillut muissa luokissa

avoimeen luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan *voittajaluokkaan* osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa

Palkitsemisperusteet

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Palkintosijojen vähimmäispistemäärät kaikissa luokissa ovat seuraavat:

- ensimmäinen palkinto, vähintään 80 pistettä, maksimipisteet 100 pistettä.
- toinen palkinto, vähintään 60 pistettä, voittajaluokassa 70 pistettä.
- kolmas palkinto, vähintään 40 pistettä, voittajaluokassa 60 pistettä.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa koiran on saatava hyväksyty arvosana hausta ja riistatyöstä.

Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Tullakseen palkituksi voittajaluokassa koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta. Lisäksi ensimmäisen palkintosijan edellytyksenä on riistatyön arvosanan oltava vähintään 2.

Käyttövalion arvon (FIN KVA) saavuttaa koira, jolla on 3 x VOI1-palkintoa, joista vähintään 1 on saavutettu metsäkokeessa (M) ja 1 peltokokeessa (F).

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla). Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn.

Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö, jälkityö, tiedottaminen ja petoeläintyöskentely.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**: juoksuvauhdin, päänasennon, tuulenkäytön, maastonpeittävyuden, laajuuden, hakukuvion, yhteistyön, puurtamisen ja metsästysshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan:

seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, seisonnan kesto, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkotuksessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan:

noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa.

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota: seisonnalta irtoamiseen, irtoamisaika huomioidaan, ilmentäminen ja yhteydenpito palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, tuloksettomat seisonnat, törmäykset, väliinjätöt ja karkotukset.

Merkittään myös, onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokanalintuja/metsäkanalintuja. Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista, esim. se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja tai on paukkuarka.

Koirien koetulokset ja kirjalliset koekertomukset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvojat, kasvattajat ja muut jalostusasioista kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten. (Heikkinen, P. ja Naumanen R. 2005)

4.2.3.2. Pitkäkarvaisten saksanseisojien osallistuminen KAER-kokeisiin

KAER-kokeisiin osallistuu edelleen turhan pieni osuus koko pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannasta. Suunta on kuitenkin ollut oikea kuluneella 5-vuotiskaudella (Taulukko 11).

Yhteensä KAER-koetulos oli vuoden 2004 loppuun mennessä 22 pitkäkarvaisella saksanseisojalla, mikä edusti tuolloin 18 prosenttia vuosien 1991 – 2003 rekisteröinneistä, eli sisältää koirat, jotka ovat jo ehtineet koeikänsä vuoden 2004 loppuun mennessä. Vuoden 2009 loppuun mennessä KAER-koetulos oli 46 koiralla, mikä edustaa 19 prosenttia vuosien 1991 – 2008 rekisteröinneistä.

Taulukko 11. KAER-kokeet, pitkäkarvaisen saksanseisojan palkitsemisprosentti NUO-, AVO-, ja VOI-luokassa 1992 – 2009 (Saksanseisojakerho ry tilastot; KoiraNet).

Vuosi	koekäynn. kpl	koiria kpl	NUO kpl	NUO palk%	AVO kpl	AVO palk%	VOI kpl	VOI palk%
1993	2	1			2	0%		
1994	7	2	1	0%	6	50%		
1995	4	2	2	0%	2	0%		
1996	18	7	14	29%	4	75%		
1997	26	12	8	0%	18	56%		
1998	23	6			18	44%	5	20%
1999	22	9	7	29%	14	43%	1	100%
2000	32	13	8	0%	14	50%	10	60%
2001	20	8	2	0%	15	53%	3	0%
2002	39	15	14	21%	22	41%	3	67%
2003	29	11	6	20%	22	41%	1	0%
2004	35	17	15	40%	15	27%	5	60%
2005	36	14	4	33%	24	67%	8	38%
2006	42	20	13	46%	11	55%	18	50%
2007	81	29	24	38%	33	36%	24	25%
2008	62	27	19	26%	19	37%	24	58%
2009	58	26	24	33%	17	41%	17	35%

Kokeissa palkitut ovat saavuttaneet hyviä tuloksia. Tilanne oli vuoden 2009 lopussa seuraava, suluissa vuoden 2004 lopun tilanne:

- VOI-luokassa oli palkittu 10 (4) koiraa, 6 (2) näistä VOI 1-palkinnolla
- Yksi pitkäkarvainen saksanseisoja, pkssu Taikasuon Uki FIN25377/03B, oli saavuttanut käyttövalion arvon (FIN KVA)

- Voittajaluokkaan oli noussut 14 (5) pitkäkarvaista saksanseisojaa
- Näiden lisäksi avoimessa luokassa oli palkittu 15 (9) koira, joista 7 (6) oli saavuttanut AVO2-palkinnon
- Nuorten luokan 1. palkinnon oli saavuttanut 12 (6) koira. Lisäksi nuorten luokassa oli palkittu 2. tai 3. palkinnolla 16 (5) koira.

Positiivista huomioita pitkäkarvaisten saksanseisojien käyttöominaisuuksista toi myös pkssn Cera v. Frochtmannshofin FIN16750/07A erinomainen menestyminen mannermaisten seisojien SM-kilpailussa Riistakoirassa vuonna 2009. Cera oli kahden ensimmäisen päivän paras koira ja sijoittui finaalissa kolmanneksi. Tämä oli ensimmäinen kerta kun jonkun pienemmän rodun edustaja sijoittui Riistakoiran finaalissa.

Pitkäkarvaisen saksanseisojan ominaisuusarvojen keskiarvot olivat Saksanseisojakerhon tietokannassa 18.2.2005 seuraavat:

koko rotu vauhti **2.8** / maaston peittävyys **2.8** / yhteistyö **3.2** / metsästyshalu **3.8**/seisontakynnys **3.4**/eteneminen **3.9**

Vastaavat luvut olivat 24.11.2009 seuraavat:

koko rotu vauhti **2.9** / maaston peittävyys **2.9** / yhteistyö **3.2** / metsästyshalu **3.8** / seisontakynnys **3.4** / eteneminen **3.9**

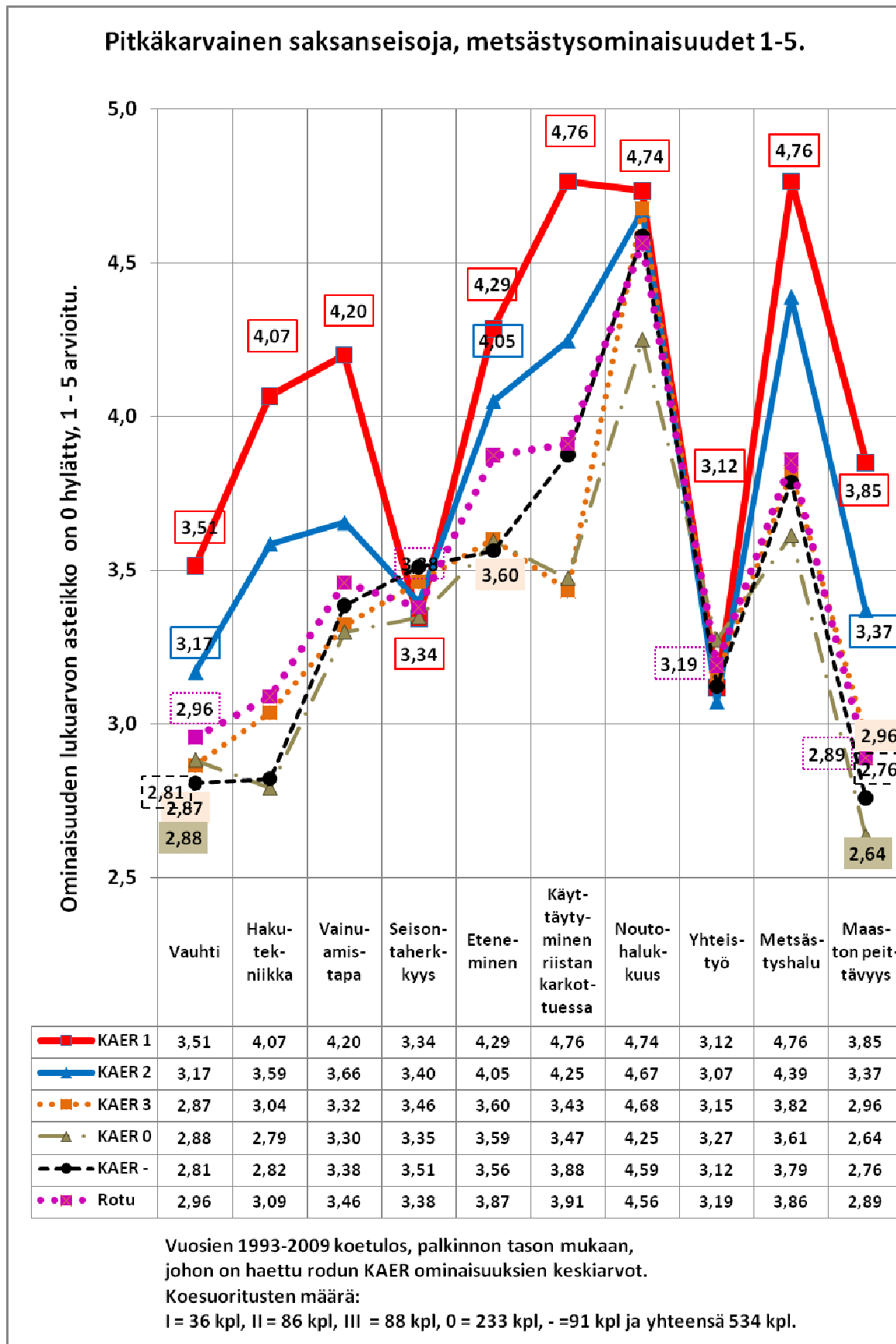
Maksimipisteet ovat 5 kaikista em. kohdista. Verrattuna lyhyt- ja karkeakarvaiseen saksanseisojaan on pitkäkarvaisen hakuvauhti arvioitu alhaisemmaksi (lkss ja kkss 3,5), yhteistyö suuremmaksi, eteneminen paremmaksi kuin lyhytkarvaisella (3,7) ja yhtä hyväksi kuin karkeakarvaisella (3,9). Pitkäkarvaisen saksanseisojan hakuvauhdin tulee olla riittävä ja laajuuden hyvä, mutta kiitolaukkahaku on katsottava ei-rotutyypilliseksi. Ominaisuusarvo 3 hakuvauhdille on pitkäkarvaiselle riittävä, hakuvauhti 4 ei ole virhe. Vauhdista riippumatta haun tulee olla tarkkaa, ehdottomasti riistalle pyrkivää ja tuloksekasta. (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 2000 – 2009; Merx, H. ja A. 1997).

Seuraavan sivun taulukossa (Taulukko 12) on analysoitu, millaiset ominaisuuspisteet pitkäkarvaiset saksanseisojat ovat keskimäärin saaneet tietyn KAER-koepalkinnon saavuttaessaan tai jäädessään palkinnotta. Taulukossa on hyödynnetty koko pitkäkarvaisten saksanseisojien koekäyntiaineistoa vuosilta 1993 – 2009. Taulukosta on nähtävissä, että ensimmäisen palkinnon saavuttaneiden koirien ominaisuuksista erityisesti hakutekniikka (4,07), vainuamistapa (4,20) ja käyttäytyminen riistan karkottuessa (4,76) on arvioitu huomattavasti paremmiksi kuin huonomman palkinnon saaneilla tai palkitsematta jääneillä koirilla. Selvä ero on nähtävissä myös hakuvauhdin (3,51), metsästyshalun (4,76) ja maastonpeittävyuden (3,85) arvioissa, joskaan ero ei ole aivan niin suuri kuin ensin mainittujen ominaisuuksien kohdalla. Myös eteneminen (4,29) on arvioitu keskimäärin paremmaksi ensimmäisen palkinnon saavuttaneilla koirilla.

Kasvattajien tulisi kiinnittää huomiota jalostukseen käytettävien koirien KAER-kokeissa saavuttamiin ominaisuuspisteisiin jalostusyhdistelmiä suunnitellessaan. Tässä asiassa pätee sama kuin muidenkin koirien ominaisuuksien suhteen: nartun ja uroksen tulisi ominaisuuksiltaan täydentää mahdollisimman hyvin toisiaan. Tiettyjen ominaisuuksien suhteen tulee olla erityisen kriittinen.

Esimerkiksi metsästyshalu ja hakutekniikka ovat Suomen alhaisen riistatiheyden olosuhteissa erityisen merkittäviä, eikä niissä tulisi olla puutteita jalostukseen käytettävillä koirilla. Vauhdin osalta on varottava, ettei yhdistetä kahta huomattavasti rodun tavoitearvoa 3 vauhdikkaammin hakevaa koira keskenään, jotta ei ajauduta ulos rotumääritelmästä. Toisaalta on vaikeaa löytää perusteita sellaisen koiran jalostuskäytölle Suomessa, jonka hakuvauhdin keskiarvo on huomattavasti rodun keskiarvoa verkkaisempi.

Taulukko 12. Pitkäkarvaisen saksanseisojan ominaisuuspisteiden keskiarvot KAER-palkintotason mukaan vuosina 1993 – 2009 (Koivula, Seppo 2010).

Noutohalukkuus sekä vedestä että maalta on rodussa erinomainen, eikä tästä tule jatkossakaan tinkiä jalostukseen käytettävillä koirilla. Myös vainuamistapaan tulee kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa.

Vaikka kokeisiin osallistuneiden koirien osuus on vieläkin liian pieni, on pitkäkarvainen saksanseisoja kuitenkin vakaasti metsästäjien käsissä Suomessa (tiedot Saksanseisojakerhon pentuvälityksestä vuosilta 1998 – 2009). Lisäksi pitkäkarvaisen saksanseisojan koekäyntien määrä ja koemenestys suhteutettuina kannan kokoon ovat Saksanseisojakerhon rotujen välisessä vertailussa erinomaiset (KoiraNet).

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osa metsästäjistä käy koiriensa kanssa KAER-kokeissa.

4.2.3.3. Saksanseisojakerho ry:n jalostusrekisteri ja käyttöjalostuspalkinnot

Saksanseisojakerho ry:n säännöissä todetaan: ”Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää mannermaista seisovaa lintukoira metsästyksen monitoimikoirana ja edistää muutoinkin kanakoiraharrastusta koiranomistajien keskuudessa.” Tätä tarkoitusta tukevat KAER-kokeiden lisäksi mm. Saksanseisojakerho ry:n ylläpitämä jalostusrekisteri sekä erinomaisia käyttöominaisuuksia ja hyvää ulkomuotoa periyttäneiden jalostuskoirien palkitseminen käyttöjalostuspalkinnoilla.

Jalostusrekisterin avulla kannustetaan koiranomistajia tavoitteellisuuteen jalostukseen käytettävien koirien suhteen. Saksanseisojakerho ry:n jalostusrekisterivaatimukset ovat:

Siitosyksilöiden jalostusrekisterivaatimukset:

Narttu:

- metsästyskoetulos AVO 2
- näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai 2xAVO H tai KÄY H eri tuomareilta, kuitenkin niin, ettei palkinto H ole tullut huonon luonteen vuoksi
- lonkkanivelet normaalit (A) tai lähes normaalit (B)

Uros:

- metsästyskoetulos AVO 1
- muut vaatimukset samat kuin nartuilla

Pitkäkarvaisia saksanseisojia on noussut jalostusrekisteriin yhteensä 17 kpl, joista 11 on narttuja ja 6 uroksia. Tämä on hieno määrä rodun kokoon nähden. Jalostusrekisterikoiria on pitkäkarvaisella saksanseisojalla kaikista Saksanseisojakerhon roduista viidenneksi eniten (Saksanseisojakerho ry, tietokanta). Rekisteröintimääriltään rotu on kuitenkin Saksanseisojakerhon roduista vasta kahdeksanneksi suurin ja erittäin paljon pienempi kuin neljä suurinta rotua (KoiraNet).

Maaliskuuhun 2010 mennessä jalostusrekisteriin nousseista pitkäkarvaisista oli käytetty jalostukseen kymmentä narttua ja neljää urosta.

Saksanseisojakerhon käyttöjalostuspalkintojen säännöt korostavat nimenomaan koepalkittujen jälkeläisten merkitystä (Saksanseisojakerho ry:n internet-sivut). Käyttöjalostuspalkinto jaetaan kultaisena, hopeisena tai pronssisena. Pitkäkarvaisille saksanseisojille käyttöjalostuspalkintoja on jaettu seuraavasti:

pkssn SF31982/91D Kunegonde v.d. Soester Bergen	pronssinen
pkssn FIN36479/98A Deika vom Blumenhof	pronssinen
pkssn FIN36479/98A Deika vom Blumenhof	hopeinen
pkssn FIN36479/98A Deika vom Blumenhof	kultainen

Deika vom Blumenhof on ainoa muu kuin lyhyt- tai karkeakarvainen saksanseisoja, joka on saavuttanut hopeisen ja kultaisen käyttöjalostuspalkinnon. Palkintojen arvoa nostaa se, että Deika on saavuttanut ne ainoastaan kolmen yhdistelmän jälkeläisillä.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kasvattajia kannustetaan pennunomistajiensa tukemiseen, jotta yhä useampi pitkäkarvainen saksanseisoja nousisi jalostusrekisteriin ja saavuttaisi käyttöjalostuspalkintoja.

4.2.3.4. Metsästysjälkikokeet (MEJÄ) ja Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskokeet (VAHI)

Metsästysjälkikokeet ja Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeet olisivat pitkäkarvaiselle saksanseisojalle taipumusten puolesta suositeltavia. Olisi hyvä, että pitkäkarvaisia saksanseisojia kokeiltaisiin Suomessakin monipuolisesti. MEJÄ- tai VAHI-kokeet olisivat luonnollinen lisä koevalikoimaan, kunhan KAER-kokeissa vaadittavat asiat ovat ensin kunnossa ja koiralla on käytännössä metsästetty kanalintuja. Toistaiseksi pitkäkarvaiset saksanseisojat eivät ole osallistuneet MEJÄ- tai VAHI-kokeisiin.

4.2.4. Käyttökokeet Saksassa

Vuoden 2009 loppuun mennessä pitkäkarvaisia saksanseisojia oli rekisteröity Suomessa 261 kpl. Näistä koirista 51 oli tuotu Saksasta. Lisäksi jalostukseen oli käytetty yhteensä kuutta saksalaista jalostusurosta sekä seitsemää Saksasta pentuna tai aikuisena tuotua narttua ja neljää urosta. Näiden koirien jälkeläisiä on yhteensä 113 kpl. Kaikkien näiden koirien esivanhemmat sekä Saksassa aikuisina jalostukseen hyväksytyt koirat ovat suorittaneet jalostuskäytön ehtoina olevat saksalaiset metsästyskäyttökokeet. Näillä kokeilla on siis ollut merkittävä vaikutus suomalaisen pitkäkarvakannan monipuolisten käyttötaipumusten ylläpitämisessä, minkä vuoksi ne esitellään kokonaisuudessaan tässä yhteydessä.

Saksassa seisojilla on monia erilaisia kokeita. Jalostukseen hyväksyminen perustuu koetuloksiin nuorten kevättaipumuskokeissa (VJP) ja nuorten koirien syysjalostuskokeissa (HZP). Näiden kokeiden hyväksytyllä suorittamisella pitkäkarvainen saksanseisoja saavuttaa jalostuskelpoisuuden, edellyttäen että muut vaadittavat näytöt ovat olemassa (lonkat A-C, petoeläinkovuus- ja ajohaukkutodistus, ulkomuoto vähintään hyvä) (Deutsch-Langhaar-Verband 1995). Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe (VGP) on myös merkittävä osoitus koiran jalostusarvosta ja moni jalostuskoira on suorittanut sen. Saksan Metsästyskäyttökoiraliiton ylläpitämään kantakirjaan (DGStB) pääsee VGP-kokeen hyväksytyllä tuloksella. Arkipäivän metsästyskäyttöä varten tarvitaan viranomaisten määrittelemä metsästyskäyttökelpoisuuskoe (Brauchbarkeitsprüfung), jonka on oltava hyväksytysti suoritettuna ainakin yhdellä metsästysseurueen koiralla. VGP-kokeen hyväksytyt suorittaminen korvaa tämän kokeen. (Markmann, H.-J. 1997).

Kokeiden lisäksi seisojat voivat osoittaa monipuoliset taipumuksensa keräämällä suoritusmerkintöjä, kuten esim. petoeläinkovuudesta (Härtenachweiss (/)), 20 tai 40 tunnin verijälkikoe (Schweissprüfung), ajohaukkutodistus (Lautnachweiss (\)), haavakon noutotodistus (Verlorenbringen (Vbr)), oma-aloitteinen talteenottokoe (Bringtreueprüfung (Btr)), villisian käsittelykoe (Leistungszeichen S, Schwartzwild), käsimerkillä pysäytystesti (Armbruster Haltabzeichnen, AH), aito verijälkikoe (Schweiss Natur). Lisäksi on

vapaaehtoinen erillinen kaadon ilmoitus tai kaadon haukku-osasuoritus (Totverweisen/ Totverbellen) VGP:ssä, josta saa ylimääräisiä pisteitä. (Markmann, H.-J. 1997). Näistä petoeläinkovuustesti ja ajohaukkutodistus vaaditaan pitkäkarvaiselta saksanseisojalta jalostusrekisteriä varten (Deutsch-Langhaar-Verband 1995). (Markmann, H.-J. 1997)

4.2.4.1. VJP

VJP eli Verbandsjugendprüfung on nuorten koirien kevättaipumuskoe. Tämä on kaikille seisotaroduille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet koirat ja sitä edellisenä vuonna lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet (1.10. – 31.12.). Kokeet järjestetään helmi-toukokuussa. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

Kokeessa testataan nuorten koirien luontaiset käyttötaipumukset. Erikseen kirjataan pisteet osasuorituksista: jäniksen jälki, nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus. Joka osasuorituksesta annetaan arvosana. Pisteitä arvosanoista voi saada seuraavasti:

erinomainen	12 pistettä
erittäin hyvä	9-11 pistettä
hyvä	6-8 pistettä
riittävä	3-5 pistettä
puutteellinen	1-2 pistettä
riittämätön/ei kokeiltu	0 pistettä

Arvosanan "erinomainen" voi saada ainoastaan erinomaisesti suoritetusta työstä erityisen vaikeissa olosuhteissa. Se voidaan antaa vain jälkityöstä ja nenän käytöstä VJP-kokeessa, HZP-kokeessa lisäksi sorsan karkottavasta jäljityksestä peitteisessä vedessä. VJP-kokeen osasuoritusten kertoimet ovat seuraavat:

jälki	2
nenän käyttö	2
haku	1
seisonta	1
ohjattavuus	1

Lisäksi VJP-kokeessa voidaan todeta koiran ajotaipumus: näköhaukku, jälkihaukku, ei todettavissa, ajaa hiljaa tai hakulöysä (waidlaut). Koiran käyttäytyminen ja mahdolliset ruumiilliset puutteet (silmäluomet, purenta, hammaspuutokset, liukahampaat, kivesvika, ontumat) kirjataan. Paukkukestävyys todetaan ampumalla kaksi kertaa ilmaan koiran ollessa haussa. (Saksan Metsästyskäyttökoirayhdistys ry 2001; Markmann, H.-J. 1997)

4.2.4.2. HZP

HZP eli Herbstzuchtprüfung on nuorten koirien syysjalostuskoe. Kaikille seisojille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet ja sitä edellisen vuoden lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet koirat (1.10. – 31.12.). Kokeita järjestetään elokuun lopulta syyskuun loppuun. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa. Pitkäkarvaisten saksanseisojien ikäluokan jalostuskelpoiset koirat (koetulokset, lonkat A-C, petoeläinkovuustesti, ajohaukkutodistus, ulkomuoto vähint. hyvä) saavat lisäksi osallistua erityiseen Schorlemer-HZP-kokeeseen, jossa koirat sijoitetaan paremmuusjärjestykseen käyttökokeen tulosten mukaisesti. Koe on saanut nimensä pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmän kokoajan vapaaherra von Schorlemer-Alstin mukaan.

HZP-kokeessa vaaditaan koiralta jo korkeampaa koulutuksellista tasoa. Kokeessa kirjataan erikseen pisteet osasuorituksista, jotka jaetaan taipumus- ja koulutusosioihin. Taipumusosiot: nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus, työskentelyilo, sorsan (paperinkalvosimen avulla

väliaikaisesti lentokyvyyttömäksi tehdyn sorsan) jäljitys peitteisessä vedessä (Stöbern hinter der Ente) sekä piilotetun sorsan nouto vedestä. Koulutusosiot: laahausjälki kaniinilla ja linnulla, noudon kantamistapa: sorsa, fasaani, kaniini (Art des Bringens - keskiarvopisteet), tottelevaisuus. Kustakin osasuorituksesta annetaan arvosana ja arvosanapisteeet kuten VJP:ssä. Kokonaispisteitä laskettaessa osasuorituksilla on seuraavat kertoimet:

(Rusakon jälki	3) 95 % pk-saksanseisojista suorittaa tämän vain VJP-kokeessa
Nenän käyttö	3
Haku	2
Seisonta	2
Ohjattavuus	2
Työskentelyilo	1
Vesityö	
a) piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	1
b) sorsan karkottava jäljitys peitteisessä vedessä	3
Nouto	
a) riistatyö linnulle sisältäen noudon	1
b) piilotetun linnun nouto	1
c) linnun laahausjälki ja nouto	1
Turkiseläinjälki (rusakko/kani)	1
Noudon kantamistapa	
a) jänis	1
b) sorsa	1
c) kanalintu	1
Tottelevaisuus	1

Lisäksi HZP-kokeen yhteydessä arvioidaan koiran ajotaipumus ja todetaan mahdolliset ruumiilliset puutteet sekä paukkukestävyys, kuten VJP-kokeen yhteydessäkin. HZP-kokeen yhteydessä kokeillaan lisäksi paukkukestävyys ja veteenmenohalukkuus ennen varsinaisen vesikokeen suorittamista. Sorsa heitetään veteen ja koiran uidessa sitä kohti ammutaan sorsan eteen veteen haulikolla. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry 2001; Markmann, H.-J. 1997)

4.2.4.3. VGP

VGP eli Verbandsgebrauchsprüfung on Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe, joka on kaikille seisojaroduille yhteinen. HZP-kokeen suorittaneille koirille. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa. Ensikertalaisen koiran ohjaajan on pakko osallistua vähintään kerran VGP-kokeeseen katsojana ennen kuin saa itse ohjata koiraa kokeessa.

VGP koe järjestetään aina vähintään kaksipäiväisenä ja ainoastaan syksyllä. Arvostelusta vastaa aina tuomariryhmä, johon kuuluu vähintään kolme käyttökoetuomaria. Toisin kuin nuorten luokan kokeissa, VGP -kokeen läpäissyt koira palkitaan 1., 2. tai 3. palkinnolla. Koe jaetaan osasuorituksiin: metsätyö, vesityö, peltotyö ja tottelevaisuus. 1. palkinnolla palkittu koira on saanut osasuorituksista keskimäärin erittäin hyvän arvosanan, 2. palkinnon saanut koira keskimäärin hyvän arvosanan ja 3. palkinnon saanut koira suoriutuu myös metsästyksestä menestyksekkäästi.

Koira saa jokaisesta suorituksestaan arvioinnin ja sitä vastaavat pisteet seuraavasti:

erinomainen	4h pistettä (4h = 4 hervorragend = 4 erinomainen)
erittäin hyvä	4 p
hyvä	3 p
riittävä	2 p

puutteellinen 1 p
riittämätön 0 p

Arvosana "erinomainen" annetaan vain, jos koira on suorittanut todella erinomaisen työn vaikeissa olosuhteissa. Arvosanaa "erinomainen" ei anneta jälkityö-, nouto- ja tottelevaisuusosasuorituksista.

Alla on lueteltu osasuoritusten erilliset suoritusosiot, joista siis jokaisesta annetaan arvosana sekä kertoimet, joiden avulla kokonaispisteet lasketaan. Mitä vaativampi suoritus, sitä suurempi kerroin.

Metsätyö: kerroin:

Verijälkityö hihnassa	
- yli yön jälki	8
- päiväjälki	5
- ilmoitus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä haukkumalla (lisä)	4
- tiedotus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä (lisä)	3
Ketun nouto esteiden yli	3
Ketun laahausjälki	5
Ketun nouto jäljeltä	2
Rusakon tai kanin laahausjälki	4
Rusakon tai kanin nouto jäljeltä	2
Karkottava haku (läpipääsemätön pöheikko, ylösajaminen)	4
Tiheikköhaku (tarkka tiheän al. haku, mahd. seisonta ja riistatyö)	3

Vesityö: kerroin:

Hakunouto ilman sorsaa peitteisessä alueessa	3
Paukkukestävyys (todetaan, ei saa pisteitä, vrt. HZP)	
Piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	3
Karkottava jälkityö sorsalla peitteisessä vedessä	3
Sorsan nouto	2

Peltotyö: kerroin:

Nenän käyttö	6
Haku	4
Seisonta	4
Haukkuen ajotaipumus (jälkihaukku, näköhaukku...)	3
Linnun hakunouto	
a1. Lintutyö	4
2. tai turkiseläinjälki	3
b1. Ammutun linnun nouto, koira ei nähnyt pudotusta	3
2. tai piilotetun linnun hakunouto	3
Linnun nouto	2

Tottelevaisuus: kerroin:

Käyttäytyminen yleensä - tottelevaisuus	3
Käyttäytyminen passipaikalla	2
Seuraaminen kytkettynä	1
Seuraaminen vapaana	2
Paikallamakuu (metsästyksellinen, ohjaaja ampuu 2 kertaa ilmaan piilosta)	2
Käyttäytyminen linnun nähdessä (pysähdyttävä käskyttä)	2
Käyttäytyminen rusakon tai kanin nähdessä (toteltava pysäytyskäsky)	3
Käyttäytyminen ammuttaessa	2

Koiran on saavutettava kaikissa neljässä osasuoritusryhmässä (metsä, vesi, pelto, tottelevaisuus) tietyt vähimmäispistemäärät joka palkintosijaa kohti. Lähes kaikissa suorituksissa koiraa saa käskeä vain kerran tai ei ollenkaan. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry 1996; Markmann, H.-J. 1997).

4.2.4.4. Pitkäkarvaisen saksanseisojan koekäynnit Saksassa

Pitkäkarvaiset saksanseisojat käyvät varsinkin nuorten luokan kokeissa ahkerasti. Kokeissa käyneiden osuus koko rodun kannasta on ollut Saksassa seisojien kokeissa käyvistä roduista korkein. Tulostaso on myös ollut varsin korkea (Taulukot 13 ja 14).

Taulukko 13. Pitkäkarvaiset saksanseisojat VJP-kokeissa 1995 – 2007. (Seis. = seisonta, Ohjat. = ohjattavuus). (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1995 – 2007)

Rekisteröinnit edell. vuonna	VJP vuosi	Kokeissa käyneet %	palkitut %	Pistekeskisarvot						
				Jälki	Nenä	Haku	Seis.	Ohjat.	Yht.	
693	1995	530=76,5%	514=97,0%							
570	1996	405=71,1%	393=97,0%							
623	1997	439=70,5%	422=96,1%							
517	1998	441=73,0%	433=98,1%	9,0	9,9	9,1	9,2	9,5	65,68	
604	1999	447=70,6%	435=97,3%	9,2	9,9	9,2	9,3	9,5	66,69	
633	2000	476=78,5%	463=97,3%	9,1	9,9	9,2	9,3	9,5	66,09	
606	2001	494=75,8%	484=98,1%	9,0	9,9	9,2	9,4	9,4	66,52	
652	2002	493=70,3%	487=99,1%	8,9	9,9	9,3	9,1	9,5	66,19	
701	2003	480=78,4%	465=97,1%							
612	2004	491= 80,2%	483=98,4%	9,2	10,0	9,2	9,5	9,5	66,7	
625	2005	462= 73,9%		8,8	9,9	9,1	9,4	9,5		
630	2006	515= 81,7%		9,0	10,0	9,3	9,6	9,5		
551	2007	453= 82,2%		9,1	9,9	9,3	9,5	9,6	66,7	

Taulukko 14. Pitkäkarvaiset saksanseisojat HZP-kokeissa 1995 – 2007: kokeissa käyneet, palkitut, pistekeskisarvot. Seis.=seisonta, Ohj.=ohjattavuus, Työi.=työskentelyinto, Sj=sorsan karkottava jälki peitteisessä vedessä, PiilN.=piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä. (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1995 – 2007)

Vuosi	Kokeissa käyneet	Palkitut %	Pistekeskisarvot							
			Nenä	Haku	Seis.	Ohj.	Työi.	Sj	PiilN	Yht.
1995	371	321=86,5%								
1996	343	296=86,3%								
1997	355	308=87,1%								
1998	389	336=86,1%	10,1	9,5	9,8	9,7	9,8	9,6	8,7	170,82
1999	373	324=87,1%	10,1	9,4	9,8	9,8	9,8	9,8	9,3	173,4
2000	392	349=89,0%	10,1	9,4	9,8	9,8	9,9	9,7	9,1	172,28
2001	439	369=84,1%	10,1	9,5	9,8	9,7	9,8	9,6	9,0	170,69
2002	410	352=86,1%	10,1	9,5	9,8	9,8	9,9	9,7	9,2	171,87
2003	433	377=87,1%	10,1	9,5	9,8	9,8	9,8	9,9	9,3	170,79
2004	376	342=91,0%	10,0	9,5	9,8	9,7	9,8	9,7	9,0	173,3
2005	337		10,1	9,5	10,0	9,8	9,8	9,7	9,2	
2006	394		10,0	9,3	9,8	9,8	9,7	9,8	9,1	
2007	368		10,1	9,6	10,0	9,7	9,9	9,8	8,9	174,6

VGP-kokeen suorittaneiden pitkäkarvaisten saksanseisojien määrä on ollut kasvussa viime vuosina (Taulukko 15). Yhä useampi jalostukseen käytetyistä koirista on nuorten kevät- ja syyskokeen ohella suorittanut myös VGP-kokeen. Esimerkiksi vuonna 2002 oli 53%:ssa

toteutuneista yhdistelmistä molemmilla vanhemmilla VGP-tulos, 39%.lla yhdistelmistä toisella vanhemmalla VGP-tulos ja ainoastaan 9% :lla kummallakaan pentueen vanhemmista ei ollut VGP-tulosta (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr. 173, 2003).

HN- eli petoeläinkovuus-suoritusmerkinnän suorittaneiden suuri määrä selittyy merkinnän pakollisuudella jalostuskoirilla. Myös LN- eli ajohaukkutodistus on jalostuskoirille pakollinen, mutta suurin osa suorittaa sen käyttökokeiden yhteydessä. Muut suoritusmerkinnät ovat vapaaehtoisia, joskin korkealle arvostettuja. (Deutsch-Langhaar-Verband 1995).

Taulukko 15. Pitkäkarvaisten saksanseisojien VGP-kokeessa ja verijälkikokeessa (20 tai 40 tunnin jälki) palkitut sekä muut suoritusmerkinnät 1994 – 2007. VSwP = verijälkikoe, Vbr = haavakon noutokoe, Btr = oma-aloitteinen talteenottokoe, LN = ajohaukkutodistus (kokeiden ukupoolella suoritettu), HN = petoeläinkovuustesti, AH = käsimerkkipysäytys. (Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994 – 2007; Merx H. ja A. 1997)

Vuosi	VGP	VSwP	Vbr	Btr	LN	HN	AH
1994	113	23	13	48	21	101	12
1995	117	22	8	42	21	113	7
1996	109	28	6	54	26	149	15
1997							
1998	108	44	14	63	41	133	18
1999	146	37	10	45	45	126	26
2000	119	18	12	55	68	131	13
2001	135	38	12	69	73	157	22
2002	135	43	15	63	55	150	17
2003	132	55	14	45	39	137	16
2004	132	46	15	68	142	156	24
2005	126	39	15	60	103	162	16
2006	128	40	24	59	120	159	24
2007	133	57	20	58	120	172	18

4.3. TERVEYS

4.3.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Pitkäkarvaisen saksanseisojan voimassa olevassa PEVISA- ohjelmassa (1.1.2006 alkaen) on määrätty, että rekisteröitävien pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C, eli tätä raja-arvoa sairaampien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Raja-arvo edellyttää, että kuvaustulos on tiedossa asutushetkellä. Lisäksi PEVISA-ohjelmassa on rodulle matador-pykälä, jolla rajoitetaan yksittäisen koiran jälkeläismäärä 21 pentuun.

Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma (1.1.1995 alkaen) sisälsi ainoastaan lonkkakuvauspakon ilman raja-arvoa. Vuoden 2001 alusta voimaan tulleeseen PEVISA-ohjelmaan liitettiin lonkkakuvauslausunnon raja-arvo C.

Vuoden 2006 alusta voimaan tulleeseen PEVISA-ohjelmaan ei anottu muutoksia sairauksien osalta. Vuoden 2011 alusta voimaan tulevaan PEVISA-ohjelmaan anotaan muutoksia alla esitetyn mukaisesti.

Pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmat:

Voimassa:

- 1.1.1995 – 31.12.2000 ☒ Pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto ennen astutusta.
- 1.1.2001 – 31.12.2005 ☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C.
- 1.1.2006 – 31.12.2010 ☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C.
 ☒ Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Anottu uusi:

- 1.1.2011 – 31.12.2015 ☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste B.
 ☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla silmätarkastuslausunto, joka ei saa astutushetkellä olla 36 kuukautta vanhempi. Ulkomaisen uroksen käyttöä varten haetaan pysyvää poikkeuslupaa, jolloin silmätarkastuslausunto ei ole pentujen rekisteröinnin ehtona. Poikkeuslupa koskee ulkomailla tapahtuvaa astutusta sekä ulkomaisen sperman käyttöä.
 ☒ Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri genejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia genejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja

repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen, Anu).

Suomen Kennelliiton arviointiasteikolla virallisten lonkkakuvien (rtg) arvioinnissa aste A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa. C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelissä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nivelrikkomuutoksia nähdään jo röntgenkuvassa ja ne aiheuttavat varsinkin iän lisääntyessä kipuja ja ontumista. Saksanseisojilla suositellaan ainoastaan lonkistaan terveiden koirien käyttöä jalostukseen, niin että kahta B-lonkkaistakaan ei yhdistettäisi. (Peltonen, M. 2004).

Rodun terveystilanne taudin suhteen:

Suomessa rodun terveystilanne oli vuonna 2000 PEVISA-ohjelman muutosta anottaessa lonkkaniveldysplasian osalta huomattavasti rodun kotimaata huonompi. Tämä johtui Suomeen tuotujen ensimmäisten koirien lonkkaniveldysplasian asteesta C ja D sekä siitä, että näitä koiria kaikesta huolimatta käytettiin jalostukseen. Tilastoista on nähtävissä selkeästi, että lonkkavika on periytynyt lonkistaan sairailta vanhemmilta jälkeläisiin (Taulukko 17). Lonkkaniveldysplasian seurauksena syntyvän nivelrikon on todettu käytännössä rajoittavan selkeästi koiran metsästyskäyttöä.

Lonkkakuvaustilastosta vuosilta 1993 – 2009 (Taulukko 16) on nähtävissä lonkkaniveldysplasian väheneminen rodussa. Esiintymisprosentti vaihtelee kuitenkin vuosittain ja tutkimuksia tarvitaan edelleen runsaasti tulokselliseen seurantaan. Rodun lonkkatilanne on parantunut niin paljon, että tervelonkkaisia koiria voidaan katsoa olevan tarpeeksi jalostuskäyttöä varten (Taulukko 16). Suomessa ei ole vuoden 1996 jälkeen käytetty jalostukseen lonkkavikaista pitkäkarvaista saksanseisojaa (Taulukko 2). Tämän vuoksi ja positiivisen kehityksen jatkumisen varmistamiseksi rodulle anotaan tiukennusta lonkkakuvausten raja-arvoon seuraavalle PEVISA-kaudelle.

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuivissa.

Tavoite: Pitkäkarvaisen saksanseisajan PEVISA-ohjelmaa muutetaan lonkkaniveldysplasian suhteen 1.1.2011 – 31.12.2015 niin, että pentueen vanhemmista vaaditaan lonkkakuvauslausunto raja-arvolla B.

Taulukko 16. Pitkäkarvainen saksanseisoja, lonkkakuvaustilasto 1993 – 2009. (KoiraNet)

Vuosi	A	B	C	D	E	kuv. yht. kpl	C-E%
1993				1		1	100
1994		1	1			2	50
1995	1			1		2	50
1996	2		2	1		5	60
1997	1	4	2	2		9	44
1998	-	-	-	-		-	-
1999	4					4	0
2000	3	1	1			5	20
2001	2	3				5	0
2002	7	1	2			10	20
2003	4		1	1		6	33
2004	4					4	0
2005	2	3				5	0
2006	8	3	3	1		15	27
2007	12	5	1			18	6
2008	6	4	2			12	17
2009	6	4	1	1		12	17
Vuodet	A	B	C	D	E	kuv. yht. kpl	C-E%
1993-1998	4	5	5	5		19	53
1999-2004	24	5	4	1		34	15
2005-2009	34	19	7	2		62	15

Alla olevasta tilastosta (Taulukko 17) on nähtävissä, että muutamat, itse lonkistaan sairaat koirat periyttivät lonkkaniveldysplasiaa jälkeläisilleen vuosina 1994 – 2004. Tilaston lonkkaindeksi on laskettu yksinkertaisella kaavalla, joka huomioi ainoastaan jälkeläisiä tuottaneen koiran kuvattujen jälkeläisten lonkkakuvaustulokset. Mitä suurempi indeksiluku, sitä huonommat ovat kyseisen koiran jälkeläisten lonkat. Valitettavasti kuvattujen jälkeläisten osuus koiran koko jälkeläismäärästä ei vaikuta tulokseen, eikä myöskään koiran oma lonkkakuvaustulos.

Taulukko 17. Pitkäkarvainen saksanseisoja - eniten käytetyt urokset ja nartut 1.1.1994 – 31.12.2004. Rekisteröintejä oli yhteensä 133 kpl vuosina 1994 – 2004. Taulukkoon on otettu urokset, joiden jälkeläismäärä ylittää 10 % ajanjakson rekisteröinneistä ja nartut, joiden jälkeläismäärä ylittää 5 % ajanjakson rekisteröinneistä. (KoiraNet)

Uros		rek.nro	Jälkel.kpl	A	B	C	D	E	Terv.%	Kuv.kpl	Kuv. %	Indeksi
1	ARTUS V. RIEHENBUSCH	SF38685/93C	27	3	2	2	2		55,56	9	33,33	1,78
2	A'SERO	FIN42859/97A	20	5					100,00	5	25,00	0,00
Narttu		rek.nro	Jälkel.kpl	A	B	C	D	E	Terv.%	Kuv.kpl	Kuv. %	Indeksi
1	ALPHA	S12007/91B	17	2					100,00	2	11,76	0,00
2	DEIKA V. BLUMENHOF	FIN36479/98A	13	4	1				100,00	5	38,46	0,20
3	KUNEGONDIA ALPINUS	FIN13600/95A	11	7	1				100,00	5	72,73	0,13
4	KUNEGONDE V.D. SOESTER BERGEN	SF31982/91D	10	1	2	2	2		42,86	7	70,00	2,29
5	AMANDA	SF49504/94A	10	3					100,00	3	30,00	0,00
6	LINDA VOM POPPENFORST	SF15105/94D	8	1	1	2	1		40,00	5	62,50	2,20

Indeksi on laskettu seuraavasti: $(A*0 + B*1 + C*3 + D*4 + E*5)/(A + B + C + D)$

Huomioi kuvattujen pentujen osuus.

Alla vastaava tilasto vuosilta 2005 – 2009 (Taulukko 18). Mukaan on laskettu koiran kaikki jälkeläiset, vaikka osa näistä olisi syntynyt ennen vuotta 2005. Taulukosta on nähtävissä, että jalostukseen käytettyjen koirien jälkeläisten kuvausprosentit ovat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kasvaneet selvästi, mitä on pidettävä erittäin positiivisena. Tämä heijastuu indekseihin niin, että puhdasta 0,00-indeksiä ei ole yhdelläkään taulukon 18 koirista. Toisaalta indeksi on sitä totuudenmukaisempi, mitä enemmän koiralla on kuvattuja jälkeläisiä. Muutamalla itse lonkistaan terveellä koiralla on lonkkavikaisia jälkeläisiä, mutta huonoimmat indeksit ovat kuitenkin selvästi parempia kuin edellisellä tarkastelujaksolla.

Taulukko 18. Pitkäkarvainen saksanseisoja – eniten käytetyt urokset ja nartut 1.1.2005 – 31.12.2009. Rekisteröintejä oli yhteensä 125 kpl vuosina 2005 – 2009. Taulukkoon on otettu urokset ja nartut, joiden jälkeläismäärä ylittää 5 % ajanjakson rekisteröinneistä.

Uros		rek.nro	Jälkel.kpl	A	B	C	D	E	Terv.%	Kuv.	Kuv.%	Indeksi
1	KONGBEKKENS JERE	FIN33184/01A	15	3	4				100,00	7	46,67	0,57
2	EDU VON DER SCHMIEDE	FIN14796/00B	14	4	1	2			71,43	7	50,00	1,00
3	TAIKASUON UKI	FIN25377/03B	13									
4	PHILIPP VON BUCHHEIM	ZDL229/99A	10	8	1				100,00	9	90,00	0,11
5	BIRKO V. TANNENGARTEN	ZDL572/99A	8	2	2	1	1		66,67	6	75,00	1,50
Narttu		rek.nro	Jälkel.kpl	A	B	C	D	E	Terv.%	Kuv.	Kuv.%	Indeksi
1	DEIKA VOM BLUMENHOF	FIN36479/98A	23	15	5	1			95,24	21	91,30	0,38
2	TAIKASUON UNNA	FIN25372/03A	16	4	1	2			71,43	7	43,75	1,00
3	DIANA VOM DORNENKAMP	FIN42095/04B	10	2	2				100,00	4	40,00	0,50
4	KIRA VON LINEBROK	FIN21688/04B	11	2	3				100,00	5	45,45	0,60
5	TAIKASUON UTU	FIN25378/03B	8	2	2	1	1		66,67	6	75,00	1,50

Indeksi on laskettu seuraavasti: $(A*0 + B*1 + C*3 + D*4 + E*5)/(A + B + C + D)$

Huomioi kuvattujen pentujen osuus.

4.3.2. Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Olkanivelen osteokondroosi

Nivelrustojen luutumishäiriö (osteokondrosis dissecans eli OCD) näkyy ontumisena yleensä 5 – 7 kk iässä. Vaurio näkyy röntgenkuvassa olkavarren nivelpinnan takakaarella kuoppamaisena. Osteokondroosisissa nivelruston alainen luutuminen on häiriintynyt, minkä seurauksena nivelrusto menettää alla olevan luun tuen, paksuuntuu ja sen ravitseminen häiriintyy, rusto irttaa kielekemäisesti tai irtokappaleena normaalissa rasituksessa. Nivelruston rapautumisvaiheessa syntyvä irtokappalemuoto on osteokondroosin dissecans-muoto. (Paatsama, S. 1991; Peltonen, M. 2004).

Nykykäsityksen mukaan alttius osteokondroosin kehittymiseen periytyy kvantitatiivisesti, eli siihen vaikuttaa usea eri geeni. Ympäristötekijöillä katsotaan olevan suurempi vaikutus osteokondroosin kuin lonkkaniveldysplasian kehittymiseen (Paatsama, S. 1991). Osteokondroosin kehittymiseen altistavana tekijänä on luuston nopea kasvu, jota liian runsas ruokinta vielä tehostaa. Liian runsas liikunta on usein mukana. (Paatsama, S. 1991; Peltonen, M. 2004).

Olkanivelen ruston irtoaminen on korjattavissa leikkauksella ja nivelrikon muodostuminen pystytään ennaltaehkäisemään tai hidastamaan niin, että koira kestää useimmissa tapauksissa hyvin metsästyskäytön rasitukset. (Peltonen, M. 2004; Fossum, ym. 2002).

Osteokondrosis dissecans eli OCD oli vuoden 2009 loppuun mennessä esiintynyt olkanivelissä kolmella pitkäkarvaisella saksanseisojalla Suomessa. Kaikki kolme koira on leikattu ja ovat tämän jälkeen olleet täysin oireettomia sekä täysipainoisesti metsästyskäytössä. Olkanivelen luutumishäiriötä sairastanutta koira ei tule missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta on vaadittu vuoden 2004 elokuusta alkaen allekirjoitettu terveystodistuspaperi, jossa mm. vakuutetaan, ettei koiralla ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja. Tällaisen terveystodistuksen voi allekirjoittaa myös jalostusrekisteriin kuulumattoman koiran omistaja ennen koiran jalostuskäyttöä (Saksanseisojakerho ry:n jalostustoimikunta).

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy yleensä aina jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Pohjoismaissa kyynärnivelukuvien arviointi perustuu sekundaarisiin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärniveliä suhteen terveitä koiria. (Lappalainen, Anu).

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla oli vuoden 2009 loppuun mennessä ilmennyt kolme kyynärnivelen luutumishäiriötapausta Suomessa. Kahden koiran kohdalla tilanne havaittiin niin myöhään, että leikkaushoito ei enää kannattanut ja koirat lopetettiin. Yksi koira leikattiin nuorena ja on edelleen metsästyskäytössä (tiedot koirien omistajilta). Kyynärnivelistään on kuvattu yhteensä 42 pitkäkarvaista saksanseisojaa (tilanne 10.3.2010), joista 38 on todettu terveiksi, 3 koiralla on merkitty tulos 0/1 tai 1/1 ja yhdellä koiralla on tulos 0/2 (KoiraNet). Nämä koirat eivät kuitenkaan omistajiensa mukaan ole ontuneet. Kyynärnivelen luutumishäiriötä sairastavaa koira, tai koira, jolla kyynärnivelukuvissa on havaittu muutoksia nivelissä, ei tule missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta vaaditaan vuoden 2004 elokuusta alkaen allekirjoitettu terveystakuutuspaperi, jossa mm. vakuutetaan, ettei koiralla ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja. Tällaisen terveystakuutuksen voi allekirjoittaa myös jalostusrekisteriin kuulumattoman koiran omistaja ennen koiran jalostuskäyttöä (Saksanseisojakerho ry:n jalostustoimikunta).

Perinnöllinen harmaakaihi

Perinnöllinen harmaakaihi eli hereditaarinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta voidaan mainita sokeritautiin liittyvä,

hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi eli linssin kovettuminen vanhalla koiralla ei ole varsinainen kaihimuutos, vaan normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Näkökykyyn se ei vaikuta. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta perinnöllisten silmäsairauksien varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomentelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Perinnöllinen katarakta voi esiintyä yhdessä PRA:n kanssa, yleensä PRA:han liittyy kuitenkin ns. toissijainen kaihi. (Vanhapelto, P. ja Lappalainen, A.)

Suomessa oli vuoden 2009 loppuun mennessä tarkastettu silmistään yhteensä 48 pitkäkarvaista saksanseisoojaa (KoiraNet). Viideltä koiralta oli löydetty hitaasti leviävä tai leviämätön samentuma mykiössä, joka luokitellaan perinnölliseksi harmaakaihiksi. Tämä saksanseisoojilta löydetty posterior polaarinen triangulaarinen kaihi muistuttaa paljon kultaisella noutajalla esiintyvää, myös hitaasti tai ei ollenkaan leviävää kaihia (Rubin, L., F. 1989). Australianpaimenkoiralta on myös löydetty posterior polaarinen kaihi (Ahonen, S. 2009). Kultaisella noutajalla ja australianpaimenkoiralla periityminen on selvitetty melko pitkälle, mutta saksanseisoojilla sitä ei ole selvitetty (Rubin, L., F. 1989; Ahonen, S. 2009). Lyhyt- ja karkeakarvaiselta saksanseisoojalta samanlaista kaihia on löydetty USA:ssa. (Rubin, L., F. 1989). Posterior polaarisen triangulaarisen kaihin ei ole havaittu häiritsevän koirien normaalia elämää ja metsästyskäyttöä millään tavalla (tiedot koirien omistajilta). Näiden koirien jalostuskäyttöä ei kuitenkaan missään tapauksessa suositella.

Silmätarkastuksissa on valitettavasti löytynyt kahdelta pitkäkarvaiselta saksanseisoojalta myös kortikaalinen kaihi (KoiraNet). Toinen koirista oli tarkastushetkellä jo 8-vuotias, eikä kaihin ollut havaittu häiritsevän koiran normaalia elämää ja metsästyskäyttöä millään tavalla (tieto koiran omistajalta). Toinen koira oli vasta vuoden ikäinen ja kortikaalisen kaihin todettiin olevan nopeasti leviävää tyyppiä, joten koira lopetettiin (tieto koiran omistajalta).

Silmäsairauksien esiintymistä rodulla muissa maissa on selvitetty jalostusneuvonnan toimesta. Suomessa vuoden 2009 loppuun mennessä silmistään tarkastetut koirat ovat olleet valtaosin saksalaissukuisia: joukossa on ainoastaan kaksi hollantilaissukuista, yksi ruotsalainen ja yksi norjalainen koira, muut 44 tarkastettua ovat vähintään puoliksi tai kokonaan saksalaissukuisia. Kaihi on todettu epävirallisessa silmäpaneelissa yhdeltä Itävallasta tuodulta koiralta, muut kaihisairaajat (6 kpl) ovat olleet saksalaissukuisia. Asiasta ja sairastuneiden koirien sukutaustasta on tiedotettu Saksan rotujärjestön laajennettua johtokuntaa vuonna 2009 ja jalostusneuvostoa vuonna 2008. Saksalaiset keskustelivat asiasta, mutta totesivat, että Saksassa ei ole tullut esiin sokeutuvia koiria kuin erään pohjoissaksalaisen jalostusneuvojan esille tuomat kaksi tapausta ja nekin ajallisesti kaukana toisistaan. Laajennetun johtokunnan kokous totesi, että silmäsairauksia ei koeta ongelmaksi Saksassa, eikä toimenpiteisiin katsottu olevan aiheellista ryhtyä. Hollannissa tarkastetaan pk-saksanseisoojia silmistään satunnaisesti, muutama koira tai ei yhtään koiraa vuodessa, kun samanaikaisesti rotua rekisteröidään 300 – 400 pentua vuodessa. Vuonna 1999 tuli esille yksi kaihitapaus, jota ei kuitenkaan rotujärjestölehden tilastossa yksilöity tarkemmin (Periodiek verslag, Nederlandse Vereniging Langhaar, 1999 – 2009). Isossa-Britanniassa on tarkistettu silmistään muutama saksalaissukuinen pk-saksanseisooja, silmäsairauksia ei ole tullut esiin.

Pitkäkarvaisella saksanseisoojalla Suomessa löydetyistä seitsemästä kaihitapauksesta ainoastaan yksi olisi tullut esiin ilman virallista silmätarkastusta. Vaikka nuo lievemmat

kaihitapaukset eivät ole koirasta tai sen käyttäytymisestä ulkoisesti havaittavissa, eivätkä näin ollen mitä ilmeisimmin häiritse koiraa, on asiaan silti suhtauduttava vakavasti, jotta tuon yhden tapauksen kaltaisilta vakavammilta kaihitapauksilta vältyttäisiin jatkossa. Tämän vuoksi rodun aktiiviharrastajat ovat päätyneet anomaan rodun PEVISAan alkavalle PEVISA-kaudelle pakollista silmätarkastusta jalostukseen käytettäville koirille. Jalostukseen tulee ehdottomasti käyttää ainoastaan virallisissa silmätarkastuksissa silmistään terveiksi todettuja koiria.

Saksassa ja muissa maissa, joissa pitkäkarvaisia saksanseisojia esiintyy, ei silmätarkastuksia säännönmukaisesti suoriteta, kuten ei muillakaan saksanseisojilla. Tämän vuoksi tuohon PEVISA-anomukseen on liitetty pysyvä poikkeus ulkomaisille jalostuskoirille, jotta näiltä ei jatkossakaan vaadita silmätarkastuslausuntoa.

Muun muassa tämän silmäsairauden selvittämiseksi olisi ensiarvoisen tärkeää, että mahdollisimman monesta pitkäkarvaisesta saksanseisojasta lähetettäisiin verinäyte Koirangeenit-projektille. Projektille on jo lähetetty näytteet 30 pitkäkarvaisesta (tilanne vuoden 2009 lopussa), joukossa 5 kaihitapausta. Toiveena on, että Koirangeenit-projektissa pystytään selvittämään tämän kaihityypin periytyminen ja saadaan ohjeita sen vastustamiseksi. Verinäytteitä on kerätty Junkkari-tapahtuman yhteydessä 2008 sekä erikoisnäyttelyn 2009 yhteydessä. Vastaavia näytteenottotilaisuuksia järjestetään jatkossakin. Näytteitä pitäisi saada sekä terveistä koirista että kaihia sairastavista koirista, jotta rodullamme esiintyvää kaihia voidaan tutkia. Terveiksi lasketaan uusintatarkastuksissa varmuudella terveiksi todetut tai yli 6-vuotiaana tarkastetut ja terveeksi todetut koirat, joita projektissa voidaan pitää luotettavasti terveinä. Kaikkien silmäpeilattujen koirien osalta pitäisi lähettää myös kopio silmätarkastuslausunnosta Koirangeenit-projektille, osoite löytyy nettisivuilta: www.koirangeenit.fi.

Pitkäkarvaisten näytteitä voidaan testata jo tässä vaiheessa australianpaimenkoirille kehitetyllä geenitestillä. Australianpaimenkoiralla on todettu samanlainen posterior polaarinen kaihityyppi kuin pitkäkarvaisella saksanseisojalla ja on mahdollista, että sama testi soveltuu meidänkin rodullemme. Usein kuitenkin on niin, että samankaltaiset kaihit periytyvät eri roduilla eri tavoin, siksi pitkän tähtäimen tavoitteena on saada rodullemme oma geenitesti.

Tavoite: Pentujen vanhemmista tulee seuraavalla PEVISA-kaudella (1.1.2011 – 31.12.2015) olla silmätarkastuslausunto, joka ei saa astutushetkellä olla 36 kk vanhempi. Poikkeuksena ulkomaiset jalostuskoirat, joilta ei vaadita silmätarkastuslausuntoa

Tavoite: Mahdollisimman moni pitkäkarvaisen saksanseisojan omistaja käyttää koiransa silmätarkastuksessa seuraavalla viisivuotiskaudella ja lähettää koirastaan verinäytteet Koirangeenit-projektille.

Hammaspuutokset ja purentavirheet

Näyttelyissä oli vuoden 2009 loppuun mennessä löydetty ainoastaan yhdeltä suomalaiselta pitkäkarvaiselta saksanseisojalta hammaspuutos (P2). Rotumääritelmän mukaan pitkäkarvaisella pitää olla täysi hampaisto. Saksassa rotumääritelmää tulkitaan niin, että yhdenkin hampaan puutos estää koiran jalostuskäytön. Ylimääräiset hampaat eivät haittaa, kunhan ne sijaitsevat hammasrivissä. Neljältä pitkäkarvaiselta saksanseisojalta on löydetty Suomessa Junkkari-katselmuksessa ylimääräinen hammas (P1). (Deutsch-Langhaar-Verband 2004; Saksanseisojakerho ry, tilastot 2004; Saksanseisojakerho ry, tietokanta).

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen joko toinen tai molemmat kivekset eivät laskeudu vatsaontelosta normaalisti kivespussiin, tai kivekset ovat muuten rakenteeltaan epänormaalit.

Kaksipuoleinen muoto (molemmat kivekset laskeutumatta) on steriili, mutta toispuoleisessa muodossa (yksi kives laskeutumatta) uros on yleensä siitoskykyinen. Normaalisti kivekset ovat laskeutuneet noin kahdeksan-yhdeksän viikon ikäisillä pennuilla (Paatsama, S. 1991).

Kivesvika on perinnöllinen, mutta periytymistapa on epäselvä, koska eri tutkimukset ovat päätyneet erilaisiin arvioihin periytymismallista. Todennäköisempää on, että periytyminen on polygeenistä. Kivesvian periytyvyys (heritabiliteetti) on kuitenkin riittävän suuri, niin että jalostusvalinnoilla voidaan vaikuttaa sen esiintymiseen. (Nielen, Janss ja Knol 2001)

Yhden tai molempien kivesten laskeutumattomuus tai epänormaalius on pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmässä mainittu hylkäävä virhe. Tällainen uros on luonnollisesti myös suljettu pois jalostuksesta. Pitkäkarvaisella saksanseisojalla on toistaiseksi todettu kaksi kivesvikaista koiraa Suomessa (suullinen tiedonanto koiran omistajilta).

Suhtautuminen ja seuranta

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Myös koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta pitkäkarvaisen saksanseisojan tilanne tältä osin säilyy yhtä hyvänä kuin tähänkin asti.

Mikäli todetaan, että jokin yksilö on aikaisemmissa jälkeläisissään kahden tai useamman eri partnerin kanssa periyttänyt poikkeuksellisen runsaasti jotain sairautta tai vikaa, tulee tällainen koira viipymättä poistaa siitoskäytöstä.

4.3.3. Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista ja vioista

Entropium ja ektropium

Silmäluomien asentovirheet (entropium ja ektropium) ovat vahvasti perinnöllisiä. Kyse on oireista, jotka ilmenevät tietyn tyyppisten rakenneongelmien yhteydessä: pään alueella paljon nahkaa, silmät pienet ja/tai sisään painuneet. Entropium ja ektropium periytyvät siis välillisesti tietyn tyyppisen rakenteen myötä, jolloin todennäköisesti vaikuttamassa on useampi geeni. Ne esiintyvät myös vaikeudeltaan eriasteisina, aina oireet eivät ole yhtä vakavia. Entropium tarkoittaa sisäkierteisyyttä, eli silmäluomi on kiertynyt sisäänpäin, jolloin silmäripset hankaavat sarveiskalvoa ja aiheuttavat vaurioita. Entropium esiintyy silmänluomien ulkokulmassa tai ulkokulmassa ja alaluomessa. Se on lievemmissä tapauksissa usein vaikeasti havaittavissa. Ektropiumissa silmäluomi avautuu liikaa, jolloin se kerää roskia ja on tulehdusriski. Silmäluomien kierteisyyttä voidaan korjata leikkauksella. (Paatsama, S. 1991; Peltonen, M. 2004). Entropium ja ektropium on kirjattu pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmään hylkäävinä virheinä. Sairasta koiraa ei missään tapauksessa tule käyttää jalostukseen.

4.3.4. Tilanne rodun emämaassa

Saksassa lonkkakuvaus on ollut pakollista jalostukseen käytetyille pitkäkarvauroksille vuodesta 1979 lähtien, rekisteröinnin raja-arvolla C. Nartuille kuvauspakko tuli vuonna 1984 (Merx H. ja A. 1997). Kuvaustulokset julkaistaan rotujärjestölehdessä ja vuosikirjassa. Kuvat arvosteli vuodesta 1979 vuoteen 1985 Dr. Zuschneid, vuodesta 1985 vuoteen 2001 Prof. Dr.

Brass ja vuodesta 2001 eteenpäin Dr. Tellhelm (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr. 173, 2003).

Lonkkakuvien arviointipaikan muutos vuonna 2001 vaikuttaisi näkyvän myös kuvien arvioinnissa. A-lonkkaisten osuus on pienentynyt ja B- sekä C-lonkkaisten osuus suurentunut vuoden 2001 jälkeen. Toisaalta myös kuvattujen koirien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa. (Taulukko 19).

Taulukko 19. Pitkäkarvaisen saksanseisajan lonkkakuvaustulokset Saksassa vuosina 1994 – 2008. (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1994 – 2008; Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1994 – 2008)

Vuosi	A	B	C	D	E	C-E%	Yht. kuv.
1994	76%	13%	10%	1%	0%	10%	105
1995	66%	16%	12%	6%	1%	18%	152
1996	74%	13%	8%	4%	1%	13%	120
1997	69%	17%	6%	6%	2%	14%	158
1998	78%	14%	4%	3%	1%	8%	184
1999	74%	14%	4%	4%	4%	13%	160
2000	76%	13%	7%	3%	1%	11%	208
2001	71%	13%	9%	5%	2%	16%	218
2002	53%	25%	16%	6%	0%	22%	212
2003	56%	25%	13%	5%	2%	19%	223
2004	53%	26%	12%	7%	2%	21%	186
2005	58%	26%	11%	5%	0%	16%	220
2006	61%	24%	9%	4%	2%	15%	288
2007	61%	21%	10%	6%	3%	18%	249
2008	60%	29%	4%	5%	2%	11%	248

Samaan aikaan jalostukseen käytettyjen koirien kuvaustulokset ovat olleet hyviä. Esimerkiksi vuonna 2002 oli 79 % toteutuneista jalostusyhdistelmistä AxA-parituksia, 17 % yhdistelmistä AxB-parituksia ja ainoastaan 3 % AxC-parituksia (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr. 173, 2003). Suurin osa koirista kuvataan Saksassa runsaan vuoden ikäisinä, joten näiden yhdistelmien jälkeläisiä on paljon vuoden 2003 kuvaustuloksissa.

Saksan käyttökokeiden ja ulkomuotokatselmusten yhteydessä kirjataan havaitut rakenteelliset puutteet. Mm. ektropium ja entropium, kivesviat, hammaspuutokset ja ylimääräiset hampaat sekä mahdolliset ontumat/leikatut etunivelet kirjataan.

Vuosina 2000, 2001 ja 2002 kävi yhteensä 1434 pitkäkarvaista saksanseisojaa VJP-kokeessa. Näistä 1 koiralla havaittiin entropium, 2 koiralla (0,1 %) havaittiin ektropium, 12 koiralla (0,8%) havaittiin kivesvika, 17 koiralla (1,2 %) havaittiin tasapurenta, 2 koiralla (0,1 %) havaittiin osittainen tasapurenta, 7 koiralla (0,5 %) havaittiin yläpurenta, 2 koiralla (0,1 %) havaittiin alapurenta, 121 koiralla (8,4 %) havaittiin P-hammasvika, 9 koiralla (0,6 %) havaittiin M-hammasvika. Hammasvioista valtaosa, 75 kpl oli ylimääräisiä P1 hampaita. Ylimääräisiä hampaita esiintyi 5,4 %:lla VJP-kokeissa käyneistä, hammaspuutoksia esiintyi 2,6 %:lla VJP-kokeissa käyneistä (laskettu erikseen VJP-tilastoista, sama koira vain yhden kerran).(Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 2000 – 2002; Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000 – 2002).

Saksassa on tullut esiin muutama olkanivelen OCD-tapaus 2000-luvulla. Heti ensimmäisten tapauksen tultua julkiseen keskusteluun päätettiin vuoden 2000 vuosikokouksessa ottaa käyttöön ns. terveystakuutuspaperi jalostusrekisteriin nouseville koirille.

Allekirjoituksellaan koiran omistaja vakuuttaa, ettei hänen tiedossaan ole jalostuksesta poissulkevia vikoja tai perinnöllisiä sairauksia, eikä koira ole 18 kk ikään mennessä oireillut ontuen tai osoittanut muita olka- tai kyynärnivelen luutumishäiriöön viittaavia oireita ja että koira ei ole millään tavoin leikkauksella korjattu jalostuksesta poissulkevan virheen tai sairauden vuoksi (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr. 162, 2000). Kyynär- ja olkanivelten kuvaaminen on vapaaehtoista, mutta ylimääräisen mainosarvon takia yhä useampi jalostusrekisterikoira on jo kuvattu myös kyynär- ja/tai olkanivelistään. Saksassa olkanivelkuvista saa myös virallisen lausunnon (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000 – 2009; Deutsch-Langhaar-Verband, Deckerüdenliste).

4.4. ULKOMUOTO

4.4.1. Voimassa oleva rotumääritelmä

Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmä on laadittu ensimmäisen kerran vuonna 1879, eikä sitä ole tämän jälkeen merkittävästi muutettu. FCI:n hyväksyttäväksi rotumääritelmä jätettiin vuonna 1987. Se hyväksyttiin 23. – 24.6.1987. FCI tarkasti rotumääritelmän uudestaan vuonna 2000 ja se hyväksyttiin 29.11.2000. Käännös on hyväksytty SKL-FKK:n toimesta 22.5.2007.

Ryhmä 7, FCI:n numero 117

Käyttötarkoitus, ks. kohdat 2. ja 4.2.2.

Monipuolinen metsästyskoira

Yleisvaikutelma:

Voimakas, lihaksikas, syvärunkoinen ja sulavalinjainen. Pienikokoistenkin yksilöiden tulee olla hyvin voimakasrakenteisia. Liian massiiviset ja sen vuoksi kömpelöt koirat eivät ole toivottavia.

Tärkeitä mittasuhteita:

Kuono ja kallo-osa ovat yhtä pitkät. Koira ei saa olla takakorkea. Säkä on hieman lantiota korkeammalla.

Käyttäytyminen/Luonne ks. kohta 4.2.1.

Tasapainoinen, rauhallinen, hillitty temperamentti, hyväntahtoinen ja helppo kouluttaa.

Pää:

Kaunista pitkäkarvaisen päätä on erityisesti arvostettava. Pää on jalo ja pitkänomainen. Kallo-osa hieman kaareutuva, otsapenger hieman erottuva, ei jyrkkä, kirsu väriltään ruskea, jokunen vaaleampi pilkku hyväksytään. Kuononselkä on hieman kaareva, ei liian kapea. Huulet eivät liian voimakkaasti roikkuvat. Leuat eivät saa olla liian kevyet. Täysihampainen (42 hammasta) ja hyvin kehittynyt leikkaava purenta, ts. yläetuhampaiden takapinta koskettaa tiiviisti aläetuhampaiden etupintaa. Poskikaaret eivät liian voimakkaat.

Silmät:

Väriltään ruskeat ja mahdollisimman tummat; eivät liian syvällä sijaitsevat eivätkä ulkonevat. Silmäluomet ovat tiiviit, punaista sidekalvoa ei saa näkyä.

Korvat:

Riippuvat, hieman eteenpäin kiertyvät, eivät liian alas kiinnittyneet.

Kaula:

Voimakas ja jalo, ei liian lyhyt; liittyy kauniisti rintakehään; ei löysää kaulanahkaa.

Runko:

Selkä suora ja kiinteä, ei liian pitkä. Lanne erittäin lihaksikas. Lantio pitkä ja kohtuullisen viisto. Eturinta on tulosta lavan ja olkavarren luuston oikeasta kulmautuneisuudesta. Rintakehä leveä ja syvä, ulottuu vähintään kyynärpäiden tasolle.

Häntä:

Ei liian pystyasentoinen. Hännän tulee olla vaakasuora, hännän viimeinen kolmannes on hieman ylöspäin kaartunut.

Eturaajat:

Yleisvaikutelma: koiran seistessä lapa, olkavarsi, kyynärvarsi ja välikämmen muodostavat edestä katsottuna lähes pystysuoran linjan. Lavat tiiviit. Koiran seistessä rauhallisesti lavan ja olkavarren välisen kulmauksen tulee sivulta katsottuna olla mahdollisimman lähellä suoraa kulmaa. Kyynärpäät rungonmyötäiset. Ranteet hieman joustavat. Välikämmenet hieman viistot. Kämpälät: päkiät ovat lujat ja vahvat

Takaraajat:

Yleisvaikutelma: lantio, reisi, sääri ja välijalka muodostavat takaa katsottuna pystysuoran linjan. Kintereet: hyvä kinnerkulmaus on erityisen tärkeä. Välijalat: kannukset tulee poistaa heti syntymän jälkeen. Kämpälät: kuten etukämpälät.

Liikkeet:

Maatavoittavat, hyvä takajalan työntö.

Nahka:

Tiiviisti pinnanmyötäinen ja poimuton.

Karvapeite:

Oikeanlaatuinen karvapeite on erityisen tärkeä: ei liian runsas eikä myöskään liian lyhyt. Selässä ja kyljissä karva on 3 – 5 cm pitkää ja rungonmyötäistä. Kaulan alapuolella, rinnassa ja vatsassa karva saa olla pidempää. Vatsa: hyvä karvoitus. Korvakarvat laineikkaat ja ulottuvat korvalehden reunan yli. Hännässä hyvä hapsutus, joka ulottuu hännän kärkeen asti. Eturaajojen takaosassa on hapsut ja takaraajojen takaosassa hapsut. Kinnernivelen alapuolella karva on selvästi lyhyempää, liian voimakas hapsutus ei ole toivottavaa. Varpaiden välissä karva on tiheää ja lyhyttä.

Päässä karva on huomattavasti lyhyempää, mutta kuitenkin pidempää kuin lyhytkarvaisella saksanseisojalla. Päälaen tupsu ei ole toivottava. Rungon karvapeite on kiiltävää, vahvaa, sileää tai hieman laineikasta, pinnanmyötäistä ja tiheää. Tiheä ja hyvä aluskarva.

Väri:

Yksivärinen ruskea; ruskea valkoisin tai kimonvärisin merkein (erityisesti rinnassa ja kämpälissä); tummapäistärikkö (suurempia tai pienempiä tummanruskeita läiskiä); vaalea päistärikkö (suurempia tai pienempiä ruskeita läiskiä); kimo (runsaasti pieniä ruskeita pilkkuja valkoisella pohjalla); ruskeavalkoinen, joko puhdas ruskeavalkoinen tai vain muutamia pieniä täpliä (isoja ruskeita läiskiä, satula tai mantteli); kaikissa värimuunnoksissa ruskea pää, mahdollisesti läsi, pilkku tai tähti.

Koko ja paino:

Uroksen ihannekorkeus on 63 – 66 cm (vähintään 60, enintään 70 cm). Nartun ihannekorkeus on 60 – 63 cm (vähintään 58 cm, enintään 66 cm). Paino noin 30 kg.

Virheet:

Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen. Silmät: vaaleat haukansilmät tai vinoasentoiset silmät. Korvat: muut kuin poskenmyötäiset korvat, karvattomat korvien kärjet. Selkä: notko- tai köyryselkä. Rintakehä: tynnyrimäinen tai liian kapea. Häntä: voimakkaasti kiertyvä tai koukkuhäntä. Eturaajat: liian avoin lavan ja olkavarren välinen kulmaus, liian pystyt välikämmenet. Takaraajat: pihtikinttuisuus tai lankisäärisyys. Kämpälät: hajavarpaat, ns. kissan- tai jäniksenkämpälät. Karvapeite: muuta pään karvoitusta pidemmät partakarvat tai tuuheat kulmakarvat, kihara karva.

Hylkäävät virheet:

Yleisvaikutelma: riittämätön luusto ja lihaksisto. Pää: oikeasta tyyppistä poikkeava pään muoto. Silmät: ulos- tai sisäänkiertyneet silmäluomet (ektropium tai entropium) sekä leikkauksella korjatut silmäluomen virheet.

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneena kivespussiin.

4.4.2. Pitkäkarvaisen saksanseisojan värit rekisteröinnin yhteydessä

Saksanseisojakerho ry:n jalostustoimikunta on kokouksessaan 1/09 päättänyt esittää Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteelliselle toimikunnalle kaikkien edustamiensa rotujen osalta rotumääritelmiin perustuvat, mutta niiden pohjalta yksinkertaistetut värikoodit käytettäväksi pentujen rekisteröinnin yhteydessä. Pitkäkarvaisen saksanseisojan osalta värikoodit ovat seuraavat:

Pitkäkarvainen saksanseisoja:

- ruskea
- ruskeavalkoinen
- vaalea päistärikkö
- ruskeapäistärikkö
- kimo

- lisävärinä kulonväriä
(Saksanseisojakerho ry jalostustoimikunta)

Näitä värikoodeja suositellaan käytettäväksi pitkäkarvaisen saksanseisojan pentujen rekisteröinnin yhteydessä.

Ruskean värin osalta rekisteröinti helpottuu sikäli, että kokoruskean pennun mahdollista valkoista tai päistärikköväristä rintalaikkua ei tarvitse erikseen merkitä. Rintalaikut ovat tietenkin edelleen täysin hyväksyttävät kokoruskealla koiralla.

Ruskeapäistärikkön värityksen kohdalla pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmässä lukee tummapäistärikkö. Saksassa tämänväriset pennut rekisteröidään ruskeapäistärikköksi tai tummapäistärikköksi (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1995 – 2009). Suomessa haluttiin yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa rekisteröinnin yhteydessä käytettävien värikoodien listaa, minkä vuoksi pitkäkarvaiselle saksanseisojalle valittiin käytettäväksi värikoodiksi ruskeapäistärikkö, joka löytyy myös usealta muulta mannermaiselta seisobarodulta. Värikoodi kuvaa hyvin rotumääritelmän mukaista väriä ja on johdonmukainen Saksassa käytössä oleviin värinimityksiin nähden. Ruskeapäistärikkö koira näyttää harmaan ja maksanruskean kirjavalta: harmaalla pohjalla on maksanruskeita pilkkuja ja läiskiä. Ruskeapäistärikkön koiran pää on ruskea, siinä on mahdollisesti vaalea läsi, pilkku tai tähti.

Ruskeavalkoinen värikoodi vastaa rotumääritelmän mukaisesti koiria, joilla pohjaväri on valkoinen ja siinä esiintyy enemmän tai vähemmän maksanruskeita läiskiä. Maksanruskeaa pilkutusta voi esiintyä raajoissa, mutta selvästi vähemmän kuin vaaleapäistärikköillä koirilla. Kauempaa katsoen pohjaväri on selkeästi valkoinen, ei päistärikköväri. Raja ruskeavalkoisen ja vaaleapäistärikkön välillä on liukuva, eikä rajanveto ole aina kasvattajalle helppo tehtävä, ei edes Saksassa. Ruskeaa väriä voi myös olla huomattavan paljon, niin että pääasiallinen väri näyttää kauempaa katsoen olevan ruskea ja valkoista on lähinnä raajoissa, vatsan alla, rinnassa ja hännässä. Saksalaiset erottelevat tämän rekisteröinnin yhteydessä niin, että vaaleammat pennut nimetään valkoruskeiksi (weissbraun) ja tummemmat ruskeavalkoisiksi (braunweiss). Suomessa käytetään kuitenkin vain yhtä värikoodia, ruskeavalkoista molemmille. Ruskeavalkoisen koiran pää on ruskea, siinä on mahdollisesti vaalea läsi, pilkku tai tähti.

Vaalea päistärikkö värikoodi vastaa rotumääritelmän mukaisesti koiria, joilla pohjaväri on valkoisen ja ruskean kirjava ja siinä esiintyy enemmän tai vähemmän suurempia maksanruskeita läiskiä. Pohjavärin kirjavuus tulee siitä, että valkoisen värin rikkoo suuri määrä pieniä ruskeita pilkkuja. Yksittäiset karvat ovat kuitenkin joko valkoisia tai ruskeita. Kauempaa katsoen pohjaväri on selkeästi päistärikköväri. Kuten edellä on mainittu, raja vaaleapäistärikkön ja ruskeavalkoisen välillä on liukuva, eikä rajanveto ole luovutusikäisten pentujen kohdalla aina kasvattajalle helppo tehtävä. Isompia ruskeita läiskiä voi olla hyvinkin vähän, niin että koira on lähes kauttaaltaan pilkullinen. Vaaleapäistärikkön koiran pää on ruskea, siinä on mahdollisesti vaalea läsi, pilkku tai tähti.

Kimo on erittäin harvinainen väri. Saksalaiset määrittelevät tämän värin niin, että pennussa ei saa syntyessään olla yhtään isompaa ruskeaa läiskää rungossa, ainoastaan pää on ruskea. Aikuisena koira on kauttaaltaan ruskeiden pilkkujen peitossa. Aikanaan Saksassa puhuttiin, että kimovärisellä pennulla kuuluu olla tumma selkäjuova. Kimon väriseksi Saksassa rekisteröidyt koirat ovat ikään kuin ruskeapäistärrikön ja vaalean päistärrikön välistä, ilman suuria ruskeita läiskiä rungossa. Rungon karva on vaalean harmaata ja raajat ovat selvästi tummemmat kuin vaalealla päistärriköllä.

Rotumääritelmän mukaan keltaista kulonväriä voi esiintyä pitkäkarvaisessa saksanseisojassa lisävärinä satunnaisesti ikivanhana ajavan koiran perintönä. Kulonväri tarkoittaa tan-merkkejä, eli pään ja raajojen alueella esiintyvää keltaista tai vaalean ruskeaa lisäväritystä. Erittäin harvinaisena esiintyvä kulonväri ilmenee siis vain ja ainoastaan lisävärinä muilta osin rotumääritelmän mukaisesti maksanruskeaksi tai ruskeankirjavaksi värittyneellä koiralla. Väritys on niin harvinainen, ettei tällaisia koiria ole tullut esiin kymmeneen vuosiin Saksassa. Koira ei siis voi rekisteröidä pelkästään kulonväriseksi, kulonväri esiintyy rotumääritelmän mukaisesti puhtasrotuisella pitkäkarvaisella saksanseisojalla ainoastaan lisävärinä.

4.4.3. Ulkomuodon arvioiminen Suomessa: koiranäyttelyt ja Junkkarin ulkomuotokatselmuks

Pitkäkarvainen saksanseisoja on pienenä rotuna ulkomuototuomareille haasteellinen arvioitava, varsinkin kun rodun suomalaisen kannan yksilöiden koko ja rotytyyppi vaihtelee vielä varsin paljon. Jos näyttelyssä esitetään ainoastaan yksi tai muutama rotunsa edustaja, saattaa oikean rotutyypin arvioiminen olla vaikeaa. Suuremmissa koiranäyttelyissä rodun arvostelijana saattaa olla ulkomuototuomari sellaisesta maasta, missä on erittäin vähän tai ei ollenkaan pitkäkarvaisia saksanseisojia. Tämä aiheuttaa vaihtelua saman koiran saamiin arvosteluihin ja keskenään varsin erityyppiset koirat ovatkin saaneet Suomessa laatupalkinnon erinomainen. Rakenteen arvostelu korostuu rotutyypin kustannuksella. Lisäksi koirat mitataan valitettavan harvoin kehässä, minkä vuoksi myös hyvin erikokoiset ja jopa selvästi rotumääritelmästä kokonsa puolesta poikkeavat koirat ovat voineet saada Suomessa laatupalkinnon erinomainen. Kotimaiset ulkomuototuomarit saavat Saksanseisojakerho ry:n ulkomuototoimikunnan järjestämää koulutusta (koulutustilaisuudet, vuoteen 2009 asti kollegiot) rodun arvosteluun, mitä on pidettävä erittäin arvokkaana asiana.

Saksanseisojakerho ry:n nuorten koirien ikäluokkakatselmuksen Junkkarin yhteydessä suoritetaan KAER-kokeen lisäksi myös koirien ulkomuotokatselmus. Koirat käydään läpi tarkasti ja yksityiskohtaisesti erityisen kaavakkeen avulla. Koirat myös mitataan huolellisesti. Arvioinnin suorittavat pääasiassa Saksanseisojakerhon omat ulkomuototuomarit.

Suomessa pitkäkarvaisten saksanseisojanarttujen koko on vaihdellut näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa välillä 54 – 65 cm, kun rotumääritelmän mukaiset ihannemitat nartuille ovat 60 – 63 cm, ehdoton alaraja 58 cm ja ehdoton yläraja 66 cm. 58 cm alittavan nartun tulisi saada hylkäävä arvostelu. Suomessa on mitattu kolme narttua alle 58 cm korkeiksi Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa. Ainoastaan yksi näistä koirista on saanut arvosanan puutteellinen. (Saksanseisojakerho ry:n tietokanta)

Rodun emämaassa valtaosa jalostuskatselmuksissa mitatuista nartuista on ollut viimeisten 10 vuoden aikana kooltaan rotumääritelmän ihanteessa, vaihteluväli on ollut 58 – 65 cm. (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995 – 2009).

Pitkäkarvaisten saksanseisojaurosten koko on Suomessa vaihdellut näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa 53 – 71 cm välillä, kun rotumääritelmän mukainen ihanne on 63 – 66 cm, ehdoton alaraja uroksille 60 cm ja yläraja 70 cm. Yli 70 cm korkean ja alle 60 cm korkean uroksen tulisi saada hylkäävä arvostelu. Suomessa on mitattu yksi uros 71 cm korkeaksi ja neljä urosta alle 60 cm korkeaksi näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa. Alamittainen uros on saanut Suomessa hylkäävän arvostelun yhden ainoan kerran. (Saksanseisojakerho ry:n tietokanta).

Rodun emämaassa vaihteluväli urosten mitoissa jalostuskatselmusten tuloksissa on viimeisten 10 vuoden aikana ollut 62 – 70 cm, valtaosa uroksista on ollut 63 – 68 cm korkeita. (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995 – 2009).

Suomessa tulisi mahdollisuuksien mukaan kiinnittää jalostuskoirien valinnassa huomiota myös pentujen vanhempien kokoon, pyrkiä käyttämään pääasiassa rotumääritelmän ihannemitoissa olevia koiria jalostukseen ja niin, että uroksen ja nartun välinen kokoero ei yhdistelmässä olisi kovin suuri, jotta jälkeläisten koon vaihtelu pysyisi mahdollisimman pienenä. Kooltaan rotumääritelmän ehdottoman ylärajan ylittävien ja ehdottoman alarajan alittavien koirien jalostuskäytöstä tulee ehdottomasti pidättäytyä.

Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa mittaamisen tarkkuuteen kiinnitetään erityisesti huomiota ja nämä mittaustulokset ovatkin kaikista luotettavimpia. Näyttelyarvosteluja selaamalla paljastuu suuria heittoja mittaustuloksissa. Sama koira on saatettu yksittäistapauksissa mitata jopa 3-4 senttiä suuremmaksi tai pienemmäksi koiranäyttelyissä. Mittaustulokseen vaikuttaa vaihteleva mittausalusta: kokolattiamatto, nurmikko, hiekkakenttä, asfaltti jne.. Tulokseen vaikuttavat lisäksi koiran ryhdikkyys ja suoruus mittaustilanteessa sekä mittakepin suoruus mittaushetkellä. Saksanseisojien omistajat ovat ensisijaisesti metsästäjiä ja usein tottumattomia koiran esittäjiä, mikä vaikuttaa tilanteeseen. Valitettavasti tällaisia heittoja ilmenee myös Saksanseisojakerhon erikoisnäyttelyissä, missä kaikki koirat mitataan. Tämä vaikeuttaa suuresti näyttelyarvosteluiden hyödyntämistä jalostuksen apuna. Valitettavasti myös mittaustulosten vaikutus koiran saamaan näyttelyarvosteluun vaihtelee Suomessa. Jopa 3 cm alle rodun ehdottoman alarajan mitattu koira, joka rodun emämaassa olisi tämän vuoksi ehdottomasti saanut hylkäävän arvostelun, on Suomessa palkittu laatupalkinnolla erinomainen. (Saksanseisojakerho ry, tietokanta).

Muotovalion arvon (FIN MVA) oli vuoden 2009 loppuun mennessä saavuttanut 15 pitkäkarvaista saksanseisojaa (Koiranet). Muotovalion arvon saavuttaakseen mannermaisen seisijan on saavutettava 3 x SERT koiranäyttelyistä ja lisäksi vähintään 2 x AVO2 tulos tai 1 x AVO1 tulos KAER-kokeista.

FIN MVA -arvon saavuttaneet suomalaiset pitkäkarvaiset saksanseisijat:

FIN MVA Birkko von Lockfehn	FIN MVA KVA Taikasuon Uki
FIN MVA Kunegondia Agonde	FIN MVA Taikasuon Unna
FIN MVA Kunegondia Alpinus	FIN MVA Taikasuon Ukko
FIN MVA Deika vom Blumenhof	FIN MVA Taikasuon Velhotar
FIN MVA Kunegondia Cubertus	FIN MVA Cera v. Frochtmannshof
FIN MVA Edu v.d. Schmiede	FIN MVA Jahtilady Elohoepa
FIN MVA Paddy Nelha	FIN MVA Danni v. Frochtmannshof
FIN MVA Taikasuon Utu	

Tulevan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että erikoisnäyttelyissä kiinnitetään entistä tarkemmin huomiota koirien mittaamiseen. Erikoisnäyttelyissä voisi olla vuodesta toiseen samat kannettavat mittausalustat joka kehässä. Mittakeppien pitäisi lisäksi olla sellaiset, että niissä on alapäässään vaakatuki suoruuden varmistamiseksi mittaushetkellä. Jos koira ei seiso suorassa mittaushetkellä, voisi tähän vaiheeseen hyödyntää erikoisnäyttelyssä esim. ylimääräistä kehäavustajaa, joka olisi tottunut koiran esittäjä. Koiran omistaja voisi seistä koiran etupuolella houkuttimena, jolloin koira seisoi ryhdikkäästi. Koiran voisi myös mitata esim. kolme kertaa ja ottaa saaduista mitoista keskiarvo, joka kirjattaisiin ylös.

Erikoisnäyttelyissä voisi myös rajoittaa tuomarikohtaista koiramäärää niin, että kukin koira ehdittäisiin käydä läpi tavanomaista tarkemmin.

Junkkarin ulkomuotokatselmusta koskevat samat koirien mittaamista koskevat tavoitteet, jotka yllä näyttelyiden osalta on esitetty.

Junkkariin on osallistunut pitkäkarvaisia saksanseisoojia rekisteröintimääriin suhteutettuna varsin hyvin. **Seuraavan 5-vuotiskauden tavoitteeksi** asetetaan, että osallistumisvilkkaus Junkkariin pysyy rekisteröinteihin suhteutettuna vähintään samalla tasolla kuin tähän asti.

4.3.4. Ulkomuodon arvioiminen rodun emämaassa

4.3.4.1. Jalostuskatselmukset

Saksassa pitkäkarvaiset saksanseisoojat eivät käy juuri lainkaan FCI:n koiranäyttelyissä. Rotujärjestö kouluttaa keskuudestaan ulkomuototuomarit, jotka saavat oikeuden arvostella pitkäkarvaisia saksanseisoojia rotujärjestön omissa jalostuskatselmuksissa (Zuchtschau). Vuodesta 2000 lähtien on muutama rotujärjestön tuomari hankkinut FCI-pätevyyden, jotta he pystyvät arvostelemaan pitkäkarvaisia saksanseisoojia esim. naapurimaiden rotujärjestöjen järjestämissä näyttelyissä. (Deutsch-Langhaar-Verband 2000. Zuchtrichter-Ordnung des Deutsch Langhaar Verbandes).

Rotujärjestön jalostuskatselmukset ovat jalostusta kiinteästi palvelevia tilaisuuksia, joissa kolme ulkomuototuomaria käy läpi koirat yksitellen hyvinkin tarkasti. Nämä kolme tuomaria laativat koirista yhteisen, muutaman rivin mittaisen sanallisen arvioinnin. Kukin koira saa osallistua ulkomuotokatselmukseen korkeintaan kaksi kertaa nuorena ja kaksi kertaa aikuisena. Arvostelukehässä koirille annetaan arvio rotutyypistä (Typ), rakenteesta (Form) ja karvapeitteestä (Haar). Arviot ovat sanalliset: erinomainen (vorzüglich =v), erittäin hyvä (sehr gut = sg), hyvä (gut =g) tai tyydyttävä (genügend = gn). Sekä rakenne- että karvapeitearvio vaikuttavat tyyppi-arvosanaan. Koira arvostellaan pääasiallisesti liikkeessä. Tämän lisäksi koirien luonteesta esitetään luonnehdinta arvostelun lopussa. Lisäksi koirien silmien väri kirjataan ylös. Koiria ei aseteta ulkomuotokatselmuksessa järjestykseen, vaan niille annetaan ainoastaan laatu-arvostelu. Poikkeuksena joka toinen vuosi järjestettävä rotujärjestön pääjalostuskatselmus sekä Schorlemer-HZP:n yhteydessä järjestettävä jalostuskatselmus. Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla kaikista osista vähintään arvio hyvä (g). (Deutsch-Langhaar-Verband 2000. Zuchtschau-Ordnung des Deutsch-Langhaar Verbandes).

Ennen laatu-arvostelua koirat mitataan erillisellä mittaustaikalla, missä koira seisoo kovan, liukumattomalla kankaalla peitetyn levyn päällä. Kaikkien päivän aikana arvioitavien koirien mittaamisesta vastaa kaksi henkilöä, joista toinen käyttää mittakeppiä ja toinen varmistaa koiran seisovan suorassa ja ryhdikkäästi sekä mittakepin suoruuden. Tämän johdosta koiran

eri kerroilla saama mittaustulos on käytännössä vaihdellut korkeintaan yhden senttimetrin. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1994-2009).

4.3.4.2. Arviointiperusteet jalostuskatselmuksissa

Oikea rotutyyppe on tärkein. Pitkäkarvainen on saksanseisojista rotevin ja sen kuuluu olla voimakasluustoinen sekä jämerä koira. Hentoluisuus ja jalkavuus ovat virheitä. Rungossa pitää olla leveyttä, setterimäinen olemus on vakava virhe. (Went, E. 2002; Schulze Kersting, A. 1991).

Karvapeitteen tulee olla rungonmyötäistä: karva ei saa olla villavaa eikä ulkonevaa selässä tai kyljissä. Toisaalta raajojen takaosan, kaulan ja hännän hapsutuksen tulee olla riittävä. Rungon karva on hyvin suojaava ja pohjavilla hyvä. Korvien karvoitus on runsas, laineikas ja korvan kärjen ylitse ulottuva, millä on suuri merkitys koiran oikean ilmeen kannalta. (Rabeler, C.1991; Went, E. 2002).

Säkäkorkeutta tulkitaan tiukasti: ihannemitat (nartuilla 60-63 cm, uroksilla 63-66 cm) alittavia ja ylittäviä koiria ei palkita laatuarvosanalla erinomainen (on jopa esitetty, että myös laatuarvosanan erittäin hyvä voisi antaa ainoastaan ihannemittaiselle koiralle). Vähimmäis- ja enimmäismitta ovat käytössä lähinnä sen vuoksi, että rodussa esiintyvä kokovaihtelu sallitaan, mutta sitä ei missään tapauksessa suosita. Koon ala- ja yläraja ovat ehdottomat. Nämä mitat alittavat ja ylittävät koirat saavat jalostuksesta poissulkevan arvostelun. (Schulze Kersting, A. 1991.; Rabeler, C. 1991; Deutsch-Langhaar-Verband 1995).

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

5.1. Kannan kehittymisen tavoitteet

Edellisessä jalostuksen tavoiteohjelmassa todettiin, että rodun käyttötaipumusten vaaliminen on luonteen ja terveyden ohjella edelleen tärkein rodun jalostuksen tavoite myös tulevaisuudessa. Päätavoitteena pidettiin kuluneella 5-vuotiskaudella edelleen, että jalostukseen käytettävät koirat täyttäsivät Saksanseisojakerhon jalostusrekisterivaatimukset (ks. 4.2.3.3.).

Jalostustoimikunnan kesäkokouksessa 2004 päätettiin lisäksi pkss, br, pms ja ims rotujen osalta, että jalostukseen voidaan suositella koiria, jotka eivät ole yläneet KAER-koesuorituksen osalta vielä jalostusrekisteritavoitteeseen, mutta ovat muilta osin jalostusrekisterivaatimusten mukaisia. KAER-kokeen osalta perusvaatimusten täyttämiseen riittää koepalkinto. Tämä siksi, että jalostuspohjaa saataisiin laajennettua ja myös siksi, että pienempien rotujen harrastajajoukossa on runsaasti ensikertalaisia seisojanomistajia, joille koiran kouluttamisessa koevaatimusten mukaiseksi voi vielä olla ongelmia. Lisäksi narttujen jalostuskäyttö tulisi aloittaa ajoissa, 2-3 vuoden iässä, mihin mennessä niiden koera ei ole vielä pitkä. Tämä tavoite muotoiltiin jto:aan seuraavasti:

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kaikki jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisajat täyttävät jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset. Tämän tavoitteen tukemiseksi Saksanseisoja- lehteen ja internet-sivuille voidaan liittää pentuetietojen yhteyteen lisää informaatiota pentueitten vanhempien laadusta.

Vuosien 2005 – 2009 aikana (vuosi 2005 ei sisällynyt edellisen tavoiteohjelman tarkasteluun) teetettiin Suomessa yhteensä 14 pentuetta. Näissä yhdistelmissä käytettiin yhteensä 23 eri jalostuskoiraa (mahdollinen maksimi 28). Näistä koirista 12 kuului (Suomen

tai Saksan) jalostusrekisteriin, lisäksi 5 koiraa täytti jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset. Yhteensä 17 jalostukseen käytetyistä 23 koirasta täytti siis vähintään jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset. Ainoastaan 5 koiralta puuttui koepalkinto ja näidenkin vanhemmat olivat kokeissa palkittuja.

Molemmat pentueen vanhemmat kuuluivat jalostusrekisteriin 5 yhdistelmässä, vähintään toinen vanhemmista 11 yhdistelmässä.

Kaikki jalostukseen käytetyt koirat olivat lonkistaan terveitä ja näyttelyssä tai jalostuskatselmuksessa vähintään arvosanalla erittäin hyvä palkittuja. Yhdelläkään koiralla ei ollut luonnemerkintää näyttelyistä tai kokeista.

Voidaan siis todeta, että jalostuskoirille asetettuun tavoitteeseen ei aivan ylletty siltä osin, että kaikki jalostukseen käytetyt koirat olisivat olleet kokeissa palkittuja. Koepalkitsemattomista koirista 4 oli kuitenkin tuontikoiria, joiden kaikki esivanhemmat ovat kokeissa palkittuja. Tältä osin näiden koirien jalostuskäytölle löytyy perusteluja. Seuraavalle tavoiteohjelmakaudelle jäi kuitenkin vielä parannettavaa.

Saksanseisojakerhon internet-sivujen pentuelistalla on käytössä merkintä:

”jalostustoimikunnan hyväksymä yhdistelmä”. Tämän merkinnän saa yhdistelmä, joka täyttää seuraavat vaatimukset:

- Kasvattaja on ollut yhteydessä jalostusneuvontaan ennen astutusta sekä käyttänyt kasvattajan ehdottamaa ja jalostusneuvojan hyväksymää urosta tai jotakin jalostusneuvojan ehdottamaa urosta

-Jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset:

- ☒KAER-koetulos (tai vastaava ulkomainen koetulos) ¹.
- ☒Näyttelypalkinto vähintään AVO tai KÄY H, ei kuitenkaan luonteen takia¹.
- ☒Terveiden osalta rotukohtaiset vähimmäisvaatimukset, esim.: kkss, lkss, pkss, pms: lonkat terveet, ei BxB yhdistelmiä¹.
- ☒Pkss: koiralla on oltava mittauksen tulos Junkkarin ulkomuotokatselmuksesta tai koiranäyttelystä ja tuloksen tulee olla rotumääritelmän mukainen².

(¹Saksanseisojakerho ry, jalostustoimikunta; ²Pitkäkarvainen saksanseisoja, rotukokous 17.4.2010)

”Jalostustoimikunnan hyväksymä yhdistelmä” on väliaikainen merkintä, lopulliseksi merkinnäksi päätettiin Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan kesäkokouksessa 2008:

- Merkintä laitetaan erikseen molemmille pentueen vanhemmille, vaihtoehdot esim.:
- ☒ Ei merkintää kummallekaan vanhemmalle
 - ☒ Uros/narttu täyttää jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset
 - ☒ Molemmat vanhemmat täyttävät jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset
 - ☒ Uros/narttu täyttää vähimmäisvaatimukset, toinen on jalostusrekisterissä
 - ☒ Molemmat vanhemmat ovat jalostusrekisterissä

5.2. Populaation kokonaistila ja rakenne

Vastuullisen kasvattajakunnan laajentaminen

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että rodun kasvattajakunta laajenee vähintään viidellä metsästyskoirien kasvattamiseen sitoutuneella vastuullisella kasvattajalla.

Toiseksi tavoitteeksi asetetaan, että kaikki 5-vuotiskaudella pentuja teettävät rodun kasvattajat osallistuvat Pitkäkarvapäiville vähintään kerran seuraavan 5-vuotiskauden aikana.

Vastuullisten kasvattajien merkitystä rodun tulevaisuuden kannalta ei voida liikaa korostaa. Vuosien 2005 – 2009 aikana pitkäkarvaisen saksanseisajan kasvattajakunta laajeni Suomessa hienosti peräti seitsemällä uudella kasvattajalla. Kaikki nämä uudet kasvattajat ovat sitoutuneet metsästyskoirien kasvattamiseen ja kaikki kasvattajat tai vähintään toinen puolisoista kasvattajapariskunnissa on metsästäjä. Tältä osin tavoiteohjelmakaudelle asetettu tavoite ylittyi siis hienosti.

Vuosien 2005 – 2009 aikana pentueita teetti yhteensä 9 eri kasvattajaa. Näistä 6 osallistui Pitkäkarvapäiville vähintään kerran, 4 kasvattajaa erittäin aktiivisesti. Lisäksi Pitkäkarvapäiville osallistui 2 jalostukseen käytetyn uroksen omistajaa erittäin aktiivisesti. Tältä osin tilanne on siis hyvä, mutta parannettavaakin jäi vielä seuraavalle tavoiteohjelmakaudelle.

Ulkomaisten jalostuskoirien ja tuontikoirien jalostuskäytön lisääminen

Tavoite: Taulukosta 2 sekä taulukoista 5-8 on selkeästi nähtävissä, että jatkossa on erityisesti panostettava uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen pitkäkarvaisen saksanseisajan jalostuksessa Suomessa. Tämä tarkoittaa tuontikoirien jalostuskäytön edistämistä ja ulkomaisten urosten käyttöä edelleen, mutta jalostuskoirille asetetuista perustavoitteista silti tinkimättä.

Vuosina 2005 – 2009 jalostukseen käytetyistä 23 pitkäkarvaisesta saksanseisajasta 4 oli ulkomaisia jalostusuroksia, 2 oli ulkomailta valmiina jalostusnarttuina tuotuja koiria ja 9 oli pentuina Suomeen tuotuja koiria. Yhteensä 15 jalostuskoiraa 23:sta oli siis ulkomaisia jalostuskoiria tai tuontikoiria. Lisäksi 7 kotimaassa syntynyttä koira oli tuontikoirien tai ulkomaisten jalostuskoirien ensimmäisen polven jälkeläisiä. Tältä osin asetettu tavoite täyttyi hienosti.

Neljällä jalostukseen käytetyllä tuontikoiralla ei ollut koepalkintoa. Tältä osin asetettu tavoite ei täyttynyt.

Tuonnit

Vuosien 2005 – 2009 aikana tuotiin yhteensä 36 pitkäkarvaista saksanseisajaa Suomeen, kaikki pentuina. Pennuista 24 tuotiin Saksasta, 9 Hollannista, 2 Puolasta ja 1 Norjasta. Tämä on osaltaan varmistamassa pitkäkarvaisen saksanseisajan Suomen kannan geneettisen monimuotoisuuden säilymistä myös tulevaisuudessa.

Suksiitosaste jalostusyhdistelmässä

Tavoite: Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään jatkossakin huomiota sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena.

Vuosina 2005 – 2009 toteutuneiden jalostusyhdistelmien keskimääräinen sukusiitosaste vaihteli välillä 0,42 – 2,32. Yksittäisissä jalostusyhdistelmässä sukusiitosaste vaihteli välillä 0,0% (3 polven sukutaulu) – 4,10% (6 polven sukutaulu). Yli neljän prosentin sukusiitosasteita esiintyi ainoastaan kerran, muuten sukusiitosasteet vaihtelivat välillä 0,0% - 2,11%. Voidaan katsoa, että tavoiteohjelmakaudelle asetettu tavoite täyttyi tältä osin.

Jalostuskoirien käytön rajoitukset

Tavoite: yksittäisen koiran jalostuskäytölle yhteensä korkeintaan 21 pennun enimmäismäärä seuraavan PEVISA:n yhteyteen (1.1.2006-31.12.2010). Saman yhdistelmän uusimista ei suositella.

Pitkäkarvaisen saksanseisajan PEVISAan hyväksyttiin kaudelle 1.1.2006 – 31.12.2010 matador-pykälä 21 pennun enimmäismäärän osalta. Saman yhdistelmän uusimiskieltoa ei hyväksytty PEVISAan, mutta tämäsäältäöistä suositusta on käytännössä noudatettu. PEVISA-kauden aikana ei tehty yhtään saman yhdistelmän uusintaa. Viittä koiraa käytettiin jalostukseen kaksi kertaa, mutta yhdenkään jälkeläismäärä ei noussut lähelle enimmäismäärää.

5.3. Käyttöominaisuudet

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osa metsästäjistä käy koiriensa kanssa KAER-kokeissa.

Vuosina 2000 – 2004 kävi KAER-kokeissa keskimäärin 13 pitkäkarvaista saksanseisojaa vuodessa. Vuosina 2005 – 2009 KAER-kokeissa kävi keskimäärin 23 pitkäkarvaista saksanseisojaa vuodessa. Kokeissa käytettyjen koirien määrä on siis kasvanut jatkuvasti, mikä on erittäin hieno asia. Koepalkinto on kuitenkin vasta 46 pitkäkarvaisella saksanseisojalla, mikä vastaa ainoastaan 19 prosenttia vuosien 1991 – 2008 rekisteröinneistä. Parannettavaa siis on edelleen.

5.4. Terveys

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuivissa.

Vuosina 2003 – 2007 rekisteröitiin yhteensä 114 pitkäkarvaista saksanseisojaa. Vuosina 2005 – 2009 kuvattiin lonkistaan 62 pitkäkarvaista saksanseisojaa (keskimääräinen kuvausikä 2 vuotta). Lonkistaan kuvattiin siis 54 % rekisteröidyistä koirista. Tätä on pidettävä erittäin hyvänä tuloksena.

Edellisellä viisivuotiskaudella: vuosina 1998 – 2002 rekisteröitiin yhteensä 63 pitkäkarvaista saksanseisojaa. Vuosina 2000 – 2004 kuvattiin lonkistaan yhteensä 30 pk saksanseisojaa. Lonkistaan kuvattiin siis 48 % rekisteröidyistä koirista.

Kuvausprosentti on siis parantunut aiemmasta viimeisten viiden vuoden aikana. Tilannetta voi aina pyrkiä vielä entisestään parantamaan, mutta tärkeintä olisi pitää kuvausaktiivisuus ainakin tällä tasolla myös jatkossa. Vuosina 2005 – 2009 käytettiin jalostukseen ainoastaan lonkistaan terveitä koiria. Lonkkaterveys pysyi samalla tasolla kuin aiemmalla viisivuotiskaudella (Taulukko 16).

5.5. Luonne

Luonteen osalta yhdestäkään jalostukseen käytetystä koirasta ei ollut huomautuksia näyttelyissä tai kokeissa.

Luonteen suhteen kasvattajilta vaaditaan tervettä kriittisyyttä ja ehdotonta rehellisyyttä. Jalostukseen käytettävät koirat on tunnettava luonteeltaan ja mikäli selkeitä luonteen heikkouksia ilmenee, on tällaisen koiran jalostuskäytöstä ehdottomasti pidättäydyttävä.

5.6. Ulkomuoto

Tulevan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että erikoisnäyttelyissä kiinnitetään entistä tarkemmin huomiota koirien mittaamiseen.

Kanta-Hämeen Kanakoirakerho järjesti Saksanseisojakerho ry:n erikoisnäyttelyn kesällä 2009. Näyttelyn järjestäjät toimittivat jokaiseen kehään kankaalla päällystetyn mittausalustan, jota kaikki tuomarit eivät kuitenkaan käyttäneet. Mittausalustat toimitettiin seuraavan vuoden näyttelyjärjestäjille, jotka toivottavasti ottavat ne taas käyttöön.

Junkkarikatselmuksen yhteydessä järjestettävässä ulkomuotokatselmuksessa on edelleen kiinnitetty erityisesti huomiota koirien mittaamiseen ja mittaustarkkuuteen.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1. Visio

Saksanseisojakerho r.y.:n alaiset rodut toimivat valtaosaltaan edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, poikkeuksena muutama Suomessa nuori rotu. Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rodut metsästyskoirina, pyrkien edistämään käyttökoetoimintaa, kehittämään koirien koulutusta yhdessä alueyhdistysten kanssa sekä tiedottamaan jäsenistöään käyttökoirien jalostukseen ja metsästyskäyttöön liittyvissä asioissa. Uhkana ovat metsästyskoirien jalostukseen sitoutumattomat kasvattajat, jotka eivät kunnioita kasvatustoiminnassaan rotujärjestön tavoitteita ja oman rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta. Tällaiset kasvattajat ovat onneksi pieni vähemmistö, joka rotujärjestön on toiminnallaan pyrittävä pitämään pienenä myös tulevaisuudessa. Pitkäkarvaisen saksanseisojan pentujen kysyntä on jo usean vuoden ajan ollut suurempaa kuin tarjonta. Saksanseisojakerhon pentuvälitykseen ohjautuneet kysyjät ovat olleet terveen kriittisiä ja halunneet pennun terveistä, käyttökokeissa palkituista vanhemmista. Rodun vuosittaisten rekisteröintien määrä tulee nousemaan, mutta tavoitteena on pitää kasvatustyö tukevasti metsästävien, vastuullisten ja tavoitteellisten kasvattajien käsissä. Aktiivisten, rotujärjestön puitteissa toimivien rodun harrastajien hyvä yhteishenki tulee varmasti auttamaan tässä asiassa.

6.2. Rodun tavoitteet ja strategia

6.2.1. Kannan kehittämisen tavoitteet

Pitkäkarvainen saksanseisoja on vahvasti metsästäjien käsissä oleva käyttökoirarotu, joka on osoittanut monipuoliset taipumuksensa ja soveltuvuutensa suomalaisen metsästyksen sekä käytännön metsästyksessä että KAER-kokeissa. Käyttötaipumusten vaaliminen pysyy luonteen ja terveyden ohella tärkeimpänä rodun jalostuksen tavoitteena myös tulevaisuudessa. Jalostuskoirien laadun painopisteet ovat pysyneet samoina kuin kahdessa edellisessä tavoiteohjelmassa:

1. Ehdoton ruumiillinen terveys
2. Hyvä hermorakenne ja terve luonne
3. Todedut, vähintään hyvää keskitasoa edustavat monipuoliset metsästystaipumukset
4. Rotutyyppi, rakenne ja karvapeite rotumääritelmän mukaiset

Näiden tavoitteiden toteuttamisen keinoista eli jalostuskoirille asetettavista perusvaatimuksista keskusteltiin Hämeenlinnassa 3.4.2004 Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksen yhteydessä pidetyssä pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokouksessa, missä oli koolla noin 10 % Suomen pitkäkarvaisten saksanseisojien omistajista. Perusvaatimusten asettamisen kannalla oltiin yksimielisesti. Jalostuskoirien perusvaatimuksista eli vähimmäisvaatimuksista keskusteltiin lisäksi Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan kesäkokouksessa heinäkuussa 2004, koskien pitkäkarvaista saksanseisojaa, münsterinseisojia ja bretonia. Päätavoitteena pidetään edelleen, että jalostukseen käytettävät koirat täyttävät Saksanseisojakerhon jalostusrekisterivaatimukset (ks. 4.2.3.3.).

Suomessa on noussut jalostusrekisteriin yhteensä 17 pitkäkarvaista saksanseisojaa, 11 narttua ja 6 urosta. Näistä koirista on jalostukseen käytetty yhteensä 10:tä narttua ja 4:ää urosta.

Vähimmäisvaatimuksena seuraavalle tavoiteohjelmakaudelle esitetään, että jalostukseen käytettävät koirat täyttävät jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset (ks. alla). Vähimmäisvaatimuksiin lisättiin Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksen 2010 yhteydessä pidetyssä pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokouksessa vaatimus, jonka mukaan jalostukseen suositeltavalla koiralla on oltava mittaustulos Junkkarin ulkomuotokatselmuksesta tai koiranäyttelystä ja tuloksen tulee olla rotumääritelmän mukainen.

Pitkäkarvainen saksanseisoja, jalostuskoiralle asetetut vähimmäisvaatimukset:

- ☒KAER-koetulos (tai vastaava ulkomainen koetulos).
- ☒Näyttelypalkinto vähintään AVO tai KÄY H, ei kuitenkaan luonteen takia.
- ☒Terveiden osalta rotukohtaiset vähimmäisvaatimukset, pkss: lonkat terveet, ei BxB yhdistelmiä. Vuoden 2011 alusta lähtien silmät tarkastetut ja terveet.
- ☒ Pkss: koiralla on oltava mittaustulos Junkkarin ulkomuotokatselmuksesta tai koiranäyttelystä ja tuloksen tulee olla rotumääritelmän mukainen.

Taulukko 20. Jalostukseen käytettäville koirille asetetut vähimmäisvaatimukset täyttävät lisääntymisiässä olevat suomalaiset pk-saksanseisojat vuoden 2009 loppuun mennessä:

urokset:	lonkat:	koetulos:	näyttely:
Taikasuo Uki	B	KVA	MVA
Taikasuo Ukko	A	VOI1	MVA
Jahtiladyn Elohopea	B	AVO1	MVA
Taikasuo Yty	A	AVO1	Sert
Taikasuo Valdo	A	AVO2	Sert
Jahtiladyn Ensio	A	AVO3	Sert
Taikasuo Vihtori	A	AVO3	Vasert
Jahtiladyn Edwardt	A	NUO3	Sert
nartut:	lonkat:	koetulos:	näyttely:
Cera v. Frochtmannshof	A	VOI1	MVA
Taikasuo Utu	B	VOI1	MVA
Taikasuo Unna	A	VOI2	MVA
Danni v. Frochtmannshof	A	AVO1	MVA
Taikasuo Velhotar	A	AVO2	MVA
Tailstar's Unique	A	NUO1	Sert
Irina	A	NUO2	Sert
Inna	A	NUO3	EH

Taulukossa 20 on esitetty ne vuoden 2009 lopussa lisääntymisiässä olleet (2 – 8 v) pk-saksanseisojat, jotka täyttävät jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset. Taulukossa

esitetystä kahdeksasta uroksesta neljää ei ollut vuoden 2009 loppuun mennessä vielä käytetty jalostukseen Suomessa. Nartuista kahta ei ollut vuoden 2009 loppuun mennessä käytetty vielä jalostukseen. Koska nykyisessä kysyntätilanteessa tarvittavien pentueiden määrä on 3-5 pentuetta vuodessa ja koska nuorten koirien joukossa on runsaasti lupaavia koiria kasvamassa, ei jalostuskoirille asetetuista vähimmäisvaatimuksista ole syytä tinkiä. Lisäksi Saksan jalostusuroslistalla on yli 200 suomalaiset jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset täyttävää urosta, Itävallassa, Hollannissa ja Tanskassa useita sekä Ruotsissa, Sveitsissä ja Tsekeissä muutamia. Näiden urosten käyttäminen suomalaisille nartuille ei tänä päivänä ole ylivoimaisen vaikeata.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kaikki jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisotat täyttävät jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kasvattajia kannustetaan pennunomistajiensa tukemiseen, jotta yhä useampi pitkäkarvainen saksanseisotat nousisi jalostusrekisteriin ja saavuttaisi käyttöjalostuspalkintoja.

6.2.2 Populaation kokonaistila ja rakenne

Vastuullisen kasvattajakunnan laajentaminen

Rodun kasvattajakunnalla on ratkaiseva rooli rodun kehittymisen suunnan määrääjänä. Kasvattajien valinnat ja toiminta vaikuttavat rodun kokonaistilaan ja kannan rakenteeseen. Metsästyskoirarodun kasvattamiseen sitoutunut, aktiivinen, pennunomistajiaan tukeva ja näitä koiran koulutuksessa auttava kasvattaja vie rotua eteenpäin. Pienen rodun kannassa jokainen jalostusyhdistelmä vaikuttaa rodun kannan rakenteeseen. Kasvattajan on tiedostettava tämä ja kannettava vastuunsa.

Suomessa on kasvatettu vuoden 2009 loppuun mennessä yhteensä 29 pitkäkarvaisen saksanseisotat pentuetta. Taulukosta 21 on nähtävissä kaikki kasvattajat ja heidän kasvattamansa pentueet sekä se, onko jalostukseen käytetyt koirat palkittu rodunomaisessa metsästyskäyttökokeessa ja ovatko niiden lonkat terveet. (Taulukko 21). Kaikki jalostukseen käytetyt koirat oli palkittu näyttelyssä vähintään tuloksella EH.

Vastuullisten, metsästyskoirien kasvattamiseen sitoutuneiden kasvattajien joukon on kasvettava, jotta rodun tulevaisuus Suomessa olisi turvattu. Tämä on oleellisen tärkeää sekä rodun geenipohjan ylläpitämiseksi että kysyntätilanteen tyydyttämiseksi. Viime vuosien ajan on laadukkaiden rodun pentujen kysyntä ollut jatkuvasti suurempaa kuin tarjonta. Jos koe- ja näyttelypalkittujen terveiden vanhempien pentuja ei ole kotimaasta ollut saatavilla, on osa kyselijöistä turvautunut tuontipentuihin (mikä on kannan geenipohjan suhteen ollut positiivista ja apua on annettu Saksanseisotatjakerhon pentuvälityksestä) tai siirtynyt muihin rotuihin. Ratkaisu tilanteeseen ei ole, että tehdään pentuja millä tahansa rodun edustajilla. Sellaiset pennut eivät ole kelvanneet Saksanseisotatjakerhon pentuvälitykseen yhteyttä ottaneille. (Tiedot SSK:n pentuvälityksestä vuosilta 1999 – 2009).

Jotta voidaan puhua rodun jalostamisesta, on kasvatustyössä oltava selkeät tavoitteet. Oma jalostusnarttu on tunnettava ja sen ominaisuuksien suhteen on oltava rehellinen. Nartulle tulee yrittää löytää (vaivoja säästämättä) mahdollisimman hyvin sopiva uros, joka täydentää nartun ominaisuuksia ja jolla ei ole samoja heikkouksia kuin nartulla. Käyttöominaisuuksien ja ulkomuodon on oltava testatut ja kunnossa. Luonteen on oltava rodunomaisen tasapainoinen, rauhallinen, luoksepäästävä ja hyväntahtoinen vieraillekin ihmisille. Tästä ei

saa tinkiä! Terveysten pitää olla kunnossa. Sukutaulujen tulee sopia yhteen, sukusiitosasteen ei tule missään tapauksessa ylittää 6,25 % laskettuna vähintään 5 polven sukutaulusta.

Taulukko 21. Pitkäkarvaisen saksanseisijan kasvattajat 1994 – 2009. Narttu/uros palkittu kertoo, onko jalostukseen käytetty koira palkittu (+) rodunomaisissa käyttökokeissa vai ei (-), narttu/uros lonkat kertoo onko koira lonkistaan terve (+) vai ei (-). Saksanseisojakerho ry, tietokanta.

kasvattaja	kennelnimi	pentue	vuosi	narttu palkittu	uros palkittu	narttu lonkat	uros lonkat
Leo Hänninen	-	A	1994	-	-	+	-
Leo Hänninen	-	B	1996	-	-	+	-
Susanna Ahola	Kunegondia	A	1995	+	-	-	-
Susanna Ahola	Kunegondia	B	1996	-	+	-	+
Susanna Ahola	Kunegondia	C	1998	+	+	+	+
Susanna Ahola	Kunegondia	D	2000	-	-	+	+
Susanna Ahola	Kunegondia	E	2000	+	-	+	+
Seppo Hänninen	Kantoahon	R	1999	-	-	+	+
Seppo Hänninen	Kantoahon	S	2001	-	-	+	+
Katja ja Peter Hednäs	Tailstar's	T	2001	+	+	+	+
Katja ja Peter Hednäs	Tailstar's	U	2002	+	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	T	2001	+	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	U	2003	+	+	+	+
Oili Hannula	Mar-Lini	F	2003	-	-	+	+
Marja-Liisa Hipeli ja Pekka Korkeila -		M	2004	+	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	V	2005	+	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	Y	2005	+	+	+	+
Veli-Pekka Porola ja Sanna Pieniniemi - Satu Brückner ja Pasi Moilanen	Jahtiladyn	E	2006	+	+	+	+
Pasi Miilumäki	Murronnevan	M	2006	-	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	Ä	2007	+	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	Ö	2007	+	+	+	+
Tanja Liimatainen	Virvametsän	R	2007	-	+	+	+
Veli-Pekka Porola ja Sanna Pieniniemi -		J	2008	+	+	+	+
Katja ja Peter Hednäs	Tailstar's	U	2008	+	+	+	+
Tapio Kolehmainen	Jotoksen	J	2008	+	+	+	+
Harri ja Marjo Bovellan	Tetrikorven	M	2009	+	+	+	+
Teija Urpelainen	Necku	M	2009	-	-	+	+
Satu Brückner ja Pasi Moilanen	Jahtiladyn	F	2009	-	+	+	+

On muistettava, että täydellistä koiraa ei ole olemassa, mutta kasvatustyössä tulee aina pyrkiä rodun keskitasoa parempaan tulokseen. Tavoitteeseen on vaikea tai mahdoton päästä, jos pentue tehdään rodun keskitasoa huonommilla vanhemmilla. Toisaalta pelkillä huippukoirilla jalostaminen johtaa kannan geenipohjan nopeaan kapenemiseen eikä ole missään tapauksessa suositeltavaa. Koetuloksiltaan keskinkertainen, terve ja hyväluonteinen, ulkonäöltään viriheeneenkin rotutyypillinen koira voi olla rodun jalostuksessa erittäin arvokas, etenkin jos se on muuhun rodun kantaan nähden erisukuinen. Mittareina käytetään KAER-koetuloksia, näyttelytuloksia ja terveystutkimustuloksia. Luonteen osalta koiran omistaja on paras asiantuntija ja hänen tulee olla ehdottoman rehellinen.

Jotta oman koiran jalostuksellisesta arvosta saa paremman kuvan, kannattaa sen kanssa käydä rotutapaamisissa, missä oman koiran vahvuudet ja heikkoudet on helpompi havaita. Vuosittaiset Pitkäkarvapäivät tulee pyrkiä säilyttämään rodun harrastajien ja myös kasvattajien laajana yhteisenä tapaamisena. Vanhoja kasvattajia pitää edelleen aktivoida ja uusia kannustaa. Viime vuosina Pitkäkarvapäivillä on käynyt yhteensä 7 eri kasvattajaa ja lisäksi jalostusurosten omistajia, muutamat heistä joka vuosi ja useimmat myös kouluttajatehtävissä päivien aikana. Vuoden 2009 Pitkäkarvapäivillä oli yhteensä 30 koiraa, joista 3 oli edelliskevään pentuja. Pitkäkarvapäivät ovat siis ainutlaatuinen tilaisuus tutustua suomalaisiin pk-saksanseisoihin ja nähdä niitä toiminnassa maastossa.

Uusien kasvattajien tukemiseksi pennunottajien auttamisessa voisi kehittää muutakin yhteistoimintaa. Kasvattaja on kuitenkin avainasemassa siinä, miten hyvin pennunottajat saavat koiransa koulutettua. Seisoharrastajien alueyhdistysten koulutustarjonnan hyödyntämiseen kannattaa myös kannustaa. Hyvin koulutettu, toimiva koira viedään varmimmin myös kokeisiin, jolloin saadaan lisää arvokkaita jalostusnäyttöjä sekä pennun vanhempaiskoirien jatkokäyttöä ajatellen, että pennun itsensä mahdollista jalostuskäyttöä varten.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kaikki pentuja teettävät rodun kasvattajat osallistuvat Pitkäkarvapäiville vähintään kerran seuraavan 5-vuotiskauden aikana.

Toiseksi tavoitteeksi asetetaan, että kasvattajien avuksi ja tueksi kehitetään toimintaa.

Jalostuskoirien käytön rajoitukset

Pienen rodun kannassa yksittäisen jalostuskoiran käytöllä on voimakas vaikutus. Ajaudumme helposti tilanteeseen, jossa suuri osa lisääntymisikäisistä koirista on hyvin läheistä sukua keskenään. Rodun kannan laajentuessa Suomessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota jalostuskelpoisten koirien mahdollisimman tasaiseen ja monipuoliseen käyttöön. (ks. kohta 4.1.). Yksittäisten jalostuskoirien käyttöä tulee rajoittaa ylilyöntien välttämiseksi. Tämän vuoksi pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaan liitettiin 1.1.2006 alkaen matador-pykälä niin, että yksittäisellä koiralla ei saa teettää enempää kuin 21 pentua (vastaa 3 pentuetta keskimääräisellä pentueluvulla 7). Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaan.

Saman yhdistelmän uusimista ei suositella. Pentueita ei myöskään tulisi teettää samana vuonna (uros) tai peräkkäisinä vuosina, jotta edellisten pentujen arviointi olisi mahdollista ennen seuraavan pentueen teettämistä. Näin vältetään mahdollisesti ilmenevien perinnöllisten ongelmien kertyminen kantaan.

Tavoite: Yksittäisen koiran jalostuskäytön rajoitusta yhteensä korkeintaan 21 pentuun jatketaan seuraavan PEVISA:n yhteydessä (1.1.2011-31.12.2015).

6.2.3. Terveys

Pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaa anotaan jatkettavaksi terveyden suhteen muutettuna niin, että pentueen vanhemmista vaaditaan lonkkakuvauslausunto ja raja-arvona on B, eli ainoastaan A- ja B-lonkkaisten vanhempien jälkeläiset rekisteröidään.

Lisäksi anotaan uutena asiana pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaan silmätarkastuspakkoa jalostukseen käytettäville koirille, kuitenkin niin, että ulkomaisilla jalostusuroksilla on pysyvä poikkeuslupa.

Tavoite: Pitkäkarvaisen saksanseisijan PEVISA-ohjelmaa muutetaan lonkkaniveldysplasian suhteen 1.1.2011 – 31.12.2015 niin, että pentueen vanhemmista vaaditaan lonkkakuvauslausunto raja-arvolla B.

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuvissa.

Tavoite: Pentujen vanhemmista tulee seuraavalla PEVISA-kaudella (1.1.2011 – 31.12.2015) olla silmätarkastuslausunto, joka ei saa astutushetkellä olla 36 kk vanhempi. Poikkeuksena ulkomaiset jalostuskoirat, joilta ei vaadita silmätarkastuslausuntoa.

Saksanseisojakerhon jalostusrekisteriin nousevien koirien omistajien on lisäksi allekirjoitettava terveysvakuutus, jossa omistaja vakuuttaa, ettei koirassa ole havaittu leikkausta vaativia olka- tai kyynärnivelen OCD-oireita, ektropiumia tai entropiumia eikä epilepsian tyyppisiä oireita. Terveysvakuutus on vapaaehtoinen muilta jalostukseen käytettävien koirien omistajilta. Terveysvakuutuksen olemassaolosta mainitaan Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä.

Muiden mahdollisten perinnöllisten vikojen ja sairauksien esiintymistä seurataan.

6.2.4 Luonne

Ks. edellä kohdassa 6.2.2. ja 4.2.1.

6.2.5. Ulkomuoto

Pyritään valitsemaan jalostukseen käytettävät yhdistelmät niin, että pennut olisivat ulkomuodollisesti sekä kooltaan että rakenteeltaan mahdollisimman tasaisia ja rotumääritelmän mukaisia. Pyritään suosimaan rotumääritelmän mukaan ihannekokoisten koirien käyttöä jalostuksessa. Vanhempien kokoero ei saisi olla suuri, jotta jälkeläisten koon hajonta pysyisi hallinnassa. Rotumääritelmän mukaan liian suuret ja liian pienet koirat karsitaan jalostuksesta.

Tulevan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että erikoisnäyttelyissä kiinnitetään entistä tarkemmin huomiota koirien mittaamiseen.

6.3. Uhat ja mahdollisuudet

Vahvuudet

- avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta
- rotu on emämaassaan täysin metsästäjien käsissä ja vakiintunut, muissa maissa myös kokonaan tai osittain metsästyskäytössä
- erinomaiset kontaktit ulkomaille
- rodun monipuolisuus, terveys ja erinomainen luonne sekä suojaava käyttökärva
- aktiivisten rodun harrastajien hyvä yhteishenki

Mahdollisuudet

- avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta
- yhä laajeneva aktiivisten, vastuullisten

Heikkoudet

- kaikki rodun harrastajat eivät ole rotujärjestön jäseniä ja jäävät siten ulos aktiiviporukasta
- liian monet koirillaan metsästävät eivät jaksakaan kiinnostua kokeista

Uhat

- rodun lisääntyvä suosio kerää rodun vaalimisesta piittaamattomia "onnenonkijoita" kasvatuspuolelle

rodun harrastajien joukko
 - hyvien koepalkintojen ja toimivien metsästyskoirien myötä rodun hyvä maine leviää
 - jatkuva tasokkaiden pentujen tuonti takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun geenipohjan laajuutta Suomessa
 - jatkuva ulkomaisten jalostusurosten käyttö takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun geenipohjan laajuutta Suomessa
 - rodun terveyden ja erinomaisen luonteen vahvistaminen jalostuskoirien yhä tavoitteellisemman valinnan avulla
 - vastuullisten kasvattajien lisääntyminen takaa tasokkaiden pentueiden riittävän määrän, jolloin kysyntätilanteeseen pystytään vastaamaan ja piittaamattomien kasvattajien toiminnalle ei jää tilaa, samalla turvataan geenipohjan laajuutta

- rodun kysyntätilanteeseen ei pystytä vastaamaan laadukkaiden pentueiden kasvattamisella

6.4. Varautuminen ongelmiin

Vaikka kasvattajat olisivat kuinka vastuullisia, voi jalostuskoirien ja jalostusyhdistelmien huolellisesta valinnasta huolimatta ilmaantua yllättäviä uusia ongelmia esim. terveyspuolella. On sanottu, että kaikissa roduissa voi ilmetä laaja kirjo erilaisia terveysongelmia, jos kannan sukusiitosaste lisääntyy ja resessiiviset haitalliset geenialleelit pääsevät homotsygoitumaan. Kannan sukusiitaisuuden lisääntymisen välttämiseksi tulisi jalostusyhdistelmät valita siten, että kannan geenimateriaalia tulee hyödynnettyä mahdollisimman monipuolisesti, kuitenkin jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista tinkimättä. Jotta tämä olisi mahdollista, on edelleen kannustettava koirien omistajia viemään koiriaan eteenpäin vaadittavien näyttöjen saamiseksi ja rohkaistava narttujen omistajia käyttämään myös ulkomaisia jalostuskriteerit täyttäviä, Suomeen uutta geenimateriaalia tuovia uroksia nartuilleen. Myös pentujen tuontia on syytä edelleen kannustaa ja mahdollisuuksien mukaan avustaa. PEVISA-ohjelman matador-pykälä auttaa osaltaan ehkäisemään yksittäisten jalostuskoirien liiallista käyttöä, ja siten kannan geenipohjan kapenemista. Terveysongelmien kertymisen ehkäisemiseksi olisi myös sukusiitosaste jalostusyhdistelmissä pyrittävä pitämään mahdollisimman alhaisena, kuten tähänkin asti, vähintäänkin niin, ettei serkusparituksia vastaava sukusiitosaste 6,25% ylittyisi vähintään 5 sukupolven mukaan laskettuna. Yllättävien uusien terveysongelmien äkinäisen runsastumisen estämiseksi jalostusuroksia ei tulisi käyttää jalostukseen näin pienessä kannassa kuin kerran vuodessa, eikä narttuja tulisi pennuttaa peräkkäisinä vuosina. Näin mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin tai muihin ongelmiin ehditään reagoida ennen kuin ongelma laajenee.

6.5. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Esitetyt tavoitteet:

Rodun kannan rakenne ja geenipohjan laajuus:

Tavoite: Taulukosta 2 sekä taulukoista 5-8 on selkeästi nähtävissä, että jatkossa on edelleen panostettava uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuksessa Suomessa. Tämä tarkoittaa tuontikoirien jalostuskäytön edistämistä ja ulkomaisten urosten käyttöä edelleen, mutta jalostuskoirille asetetuista perustavoitteista silti tinkimättä

Tavoite: Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään jatkossakin huomiota sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena.

Tavoite: yksittäisen koiran jalostuskäytölle yhteensä korkeintaan 21 pennun enimmäismäärä myös seuraavan PEVISA:n yhteyteen (1.1.2011-31.12.2015). Saman yhdistelmän uusimista ei suositella.

Luonne ja käyttöominaisuudet:

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osa metsästäjistä käy koiriensa kanssa KAER-kokeissa.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osuus rodun kannasta käy KAER-kokeissa ja näyttelyssä sekä Junkkari -katselmuksessa, joista muiden tietojen ohella tulee tietoa myös koirien luonteesta.

Tavoitteeksi asetetaan myös, että kaikki seuraavalla 5-vuotiskaudella jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisojat ovat KAER-kokeissa (tai vastaavissa rodunomaisissa käyttökokeissa muissa maissa, missä luonne myös huomioidaan) palkittuja sekä näyttelyssä palkittuja.

Seuraavan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että osallistumisvilkkaus Junkkariin pysyy rekisteröintiin suhteutettuna vähintään samalla tasolla kuin tähän asti.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kasvattajia kannustetaan pennunomistajiensa tukemiseen, jotta yhä useampi pitkäkarvainen saksanseisoja nousisi jalostusrekisteriin ja saavuttaisi käyttöjalostuspalkintoja.

Terveys:

Tavoite: Pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaa muutetaan lonkkaniveldysplasian suhteen 1.1.2011 – 31.12.2015 niin, että pentueen vanhemmista vaaditaan lonkkakuvauslausunto raja-arvolla B.

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuvissa.

Tavoite: Pentujen vanhemmista tulee seuraavalla PEVISA-kaudella (1.1.2011 – 31.12.2015) olla silmätarkastuslausunto, joka ei saa astutushetkellä olla 36 kk vanhempi. Poikkeuksena ulkomaiset jalostuskoirat, joilta ei vaadita silmätarkastuslausuntoa

Ulkomuoto:

Tulevan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että erikoisnäyttelyissä kiinnitetään edelleen tarkasti huomiota koirien mittaamiseen.

Jalostusmateriaalin laatu ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen:

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kaikki jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisojat täyttävät jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset.

Tavoitteeksi asetetaan, että kaikki 5-vuotiskaudella pentuja teettävät rodun kasvattajat osallistuvat Pitkäkarvapäiville vähintään kerran seuraavan 5-vuotiskauden aikana.

Toiseksi tavoitteeksi asetetaan, että kasvattajien avuksi ja tueksi kehitetään toimintaa.

Keinot tavoitteisiin pääsemiseksi:

Rodun terveystilannetta seurataan Saksanseisoja-lehdessä julkaistavan terveystilaston sekä KoiraNetin avulla. Kasvattajia kannustetaan pennunomistajiensa aktivoimiseen lonkkakuvausten suhteen. Yksi suositeltava keino on pennun hinnan sovittaminen niin, että kasvattaja palauttaa esim. puolet lonkkakuvausten hinnasta kuvauksen toteuduttua.

Rodun harrastajien yhteishenkeä pyritään ylläpitämään ja kehittämään vuosittain järjestettävien Pitkäkarvapäivien, vuosikokouksen yhteydessä pidettävän rotukokouksen ja muiden vapaamuotoisten tapaamisten avulla. Samalla harrastajat voivat kannustaa toinen toistaan koiran koulutuksessa ja kokeisiin osallistumisessa. Levitetään tietoutta hyvin koulutetun koiran kanssa metsästämisen nautittavuudesta varsinkin nuorten koirien omistajille kannustimeksi koulutusasioissa.

Seurataan rodun koe- ja näyttelytuloksia sekä mahdollisia luonnetestituloksia tai luonnemerkintöjä KAER-kokeiden/näyttelyiden yhteydessä Saksanseisojakerhon tietokannan ja vuosikirjan avulla.

Osallistutaan ulkomuototuomareiden koulutustilaisuuksiin, joissa suomalaisia ulkomuototuomareita koulutetaan pitkäkarvaisen saksanseisojan arvioinnissa.

Pyritään avoimen keskustelun ja tiedottamisen avulla pitämään tavoitteet kirkkaina rodun tulevaisuuden suhteen, pyritään tavoitteelliseen ja rotua kehittävään kasvatustyöhön laajalla rintamalla myös Suomessa. Pyritään kasvattajien keskinäiseen tukemiseen pennunomistajien auttamisessa esim. yhteisten pentuetapaamisten avulla.

Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä avustetaan jatkossakin laadukkaiden pentujen tuontia monipuolisissa käyttökokeissa palkituista terveistä ja hyväluonteisista vanhemmista kannan geenipohjan laajuuden takaamiseksi, kuitenkin niin, että ei aiheuteta häiriöitä kotimaiselle laadukkaalle kasvatustyölle. Kotimaisia kasvattajia rohkaistaan ja opastetaan myös ulkomaisten urosten käyttöön kasvatustyössään.

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen seuranta on Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan tehtävä, mutta rodun harrastajat tulisi saada mahdollisimman hyvin mukaan yhteiseen työhön. Terveystilannetta, koetuloksia ja muuta rodun kannan kehittymistä seurataan aktiivisesti. Rodun harrastajia pidetään ajan tasalla Saksanseisojalehden ja Saksanseisojakerhon tietokannan avulla sekä suoralla tiedottamisella rotutapaamisissa. Rodun vuosikirjaan tulevaa vuosiraporttia kehitetään mahdollisuuksien mukaan informatiivisempaan suuntaan. Yhteistyötä ja vastuun jakamista pyritään kehittämään mm. rotutapaamisten avulla.

8. LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

- Ahonen, Saija. 2009. Re: kaihisairaus pk-saksanseisojalla. Kirjallinen tiedonanto 14.4.2009.
- Deutsch Langhaar Verband. 1995. Zuchtordnung und Rassekennzeichen für Deutsch Langhaar. Päivitetty vuonna 2001.
- Deutsch-Langhaar-Verband. Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1995-2009.
- Deutsch-Langhaar-Verband . Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994-2007.
- Deutsch-Langhaar-Verband. 2000. Zuchtschau-Ordnung und Zuchtrichter-Ordnung des Deutsch-Langhaar-Verbandes.
- Fossum ym. 2002. Small Animal Surgery. 2nd edition, Mosby.
- Förster, M. 2008. Fortsetzung des Einkreuzungsversuchs Deutsch-Kurzhaar in Deutsch-Langhaar. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 194 2008: 8-9.
- Gottwald, H. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Itävallan kannasta. Kirjallinen tiedonanto 4.1.2000.
- Günter, Gerwin. 2009. Zum Jahreswechsel. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 199:3.
- Hansen, Bent. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Tanskan kannasta. Kirjallinen tiedonanto 31.1.2000.
- Hansen, Bent. Kirjallinen tiedonanto 7.3.2010.
- Hansson, Kickan 2004. Långhårig Vorsteh 2003. Svensk Vorsteh, Årsbok 2003.
- Hansson, Kickan 2005. Långhårig Vorsteh 2004. SVKs ordinarie fullmäktige 21.-22.05.2005.
- Hazewinkel 2003. Elbow dysplasia: Clinical aspects and Screening programs. In: Proceedings of the 28th world congress of the World Small Animal Veterinary Association.
- Heikkinen, Pekka ja Naumanen Raija. 2005. KAER-kokeet. Kirjallinen tiedonanto 11.01.2005. Päivitetty joulukuussa 2009.
- Hoefsloot, Hans 1996. Ontwerp voor de normering voor fokdieren N.V.L.
- Hoefsloot, Hans 1998. De Duitse Staande Langhaar en zijn stamverwanten. Krips BV, Meppel.
- Koivula, Seppo. Kirjallinen tiedonanto 12.3.2010.
- Lundhoj, Carsten. Kirjallinen tiedonanto 7.3.2010.
- Markmann, H.-J. 1996. Vom Welpen zum Jagdhelfer. A bis Z der Früherziehung, Förderung, Ausbildung und Führung von Vorstehhunde. Parey Buchverlag, Berlin.
- Melchior, Marielle. Kleurrijke verassingen in het Langhaar-nest. Nederlandse Vereniging Langhaar, Periodiek verslag December 2009:9 – 10.
- Merx, H.; Merx, A. 1997. Der Deutsch Langhaar, Jagdgebrauchshund. Druckerei Haas KG, Nürnberg.
- Methfessel, M. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan kannasta Sveitsissä. Kirjallinen tiedonanto 13.2.2000.
- Mäki, Katariina. 2004. Jalostuksen tavoiteohjelma (JTO). Jalostustoimikuntien neuvottelupäivä, Espoo, 31.1.2004.
- Nederlandse Vereniging Langhaar. Periodiek verslag 1999-2009.
- Nielen, Janss ja Knol 2001. Heritability estimations for diseases, coat colour, body weight and height in a birth cohort of Boxers. American Journal of Veterinary Research 62 (8): 1198-1206.
- Nijburg, Ewart. Kirjalliset tiedonannot 28.10.-2.11.2009.
- Paatsama, S. 1991. Suuri Suomalainen Koirakirja. Otava.
- Peltonen, Martti. 2004. Saksanseisojilla esiintyneet viat ja sairaudet. Kirjallinen tiedonanto joulukuu 2004.
- Peterson, Del. 1998. The Deutsch Langhaar: An Update. In: The Gundog Magazine, pp 69-73.
- Peterson, Del. 2000. Tietoja pitkäkarvaisen saksanseisojan kannasta USA:ssa. Kirjallinen tiedonanto 1.12.2000.
- Raad van Beheer. Stamboek CD 1997 t/m 2008.
- Rabeler, C.1991. Zur Typ- Form und Haarbeurteilung. Deutsch-Langhaar Mitteilungen.
- Rouhiainen, Jukka. 2005. Seisojan tavoiteltava luonne. Kirjallinen tiedonanto tammikuu 2005.
- Rouhiainen, Jukka. 2006. Luonnetestaus – turhaa vaivaa? Saksanseisoja 4/2006: 18.
- Rubin, L., F. 1989. Inherited Eye Diseases in Purebred Dogs. Williams&Wilkins, USA
- Ruotsin Saksanseisojakerho ry 2001. Ruotsin Saksanseisojakerho ry:n metsästyskokeiden säännöt. Käännös: Jan Kankkonen.
- Röttgen, Friedhelm. 2009. Aus den Zuchtgruppen, Gruppe Nordamerika. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 198:9 – 10.
- Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry. 2001. Liiton jalostuskokeiden säännöt (VZPO). Käännös: Günter Schwab, 2002.
- Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry. 1996. Liiton jalostuskokeiden säännöt (VGPO). Käännös: Günter Schwab, 2003.
- Saksanseisojakerho ry 2004. Tilastokooste. Tilastot 1991 – 2005.
- Saksanseisojakerho ry 1999. Mannermaisiet kanakoirat - rotumääritelmiä
- Saksanseisojakerho ry:n jalostustoimikunta 2004. Jalostuskoirien laatuvaatimukset. Saksanseisoja-lehti 4/2004: 58-60.

Saksanseisojakerho ry, vuosikertomukset 2005 – 2008.
 Schmidt-Körby, Wolf. 2009. JGV-USA HZP am 02. und 03. Oktober in Hugo, Minnesota, USA. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 199:39-41.
 Schultze Kersting, A. 1990. Typ, Form und Haarbeurteilung. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 122.
 Svenska Vorstehklubben. Svensk Vorsteh 2003-2004.
 Tobolik, E., Kern, H. 1996. Der Deutschlanghaar. Österreichischer Agrarverlag, Klosterneuburg.
 Ulvestad, Mette 2004. Årsrapport for Langhar 2003. Norsk Vorstehhundklubb, Årbok 2003.
 Ulvestad, Mette 2005. Årsrapport for Langhår 2004. Norsk Vorstehhundklubb, Årbok 2004.
 Ulvestad, Mette 2008. Årsrapport for Langhår 2007. Norsk Vorstehhundklubb, Årbok 2007.
 Ulvestad, Mette 2009. Kirjallinen tiedonanto 18.2.2009.
 Went, Eckart. 2002. Welche Kriterien sind wichtig für die richtige Typnote bei Deutsch Langhaar? Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr. 169
 Went, Eckart. 2006. Zur Situation der DL-Zucht in Nordamerika. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 184:11 – 12.

Suulliset lähteet:

Broekhuis, Herman. 2005. Hollannin käyttökokeista. Suullinen tiedonanto 18.2.2005.
 Bänninger, Ruedi. Suullinen tiedonanto 27.2.2010.
 Korhonen, Ilkka. 2005. Norjan metsästyskäyttökokeista, perustuen kirjaan Domarhandboken v:lta 1999. Suullinen tiedonanto 17.2.2005.
 Nieminen, Kari. Tanskan käyttökokeista. Suullinen tiedonanto 13.2.2005.
 Schmidt, Johannes. Suullinen tiedonanto 27.2.2010.

Sähköiset lähteet:

Arany Kennels. Arany Kennels kotisivut. Luettu 14.3.2010. URL: < <http://aranykennels.co.uk/index.php> >.

Deutsch-Langhaar-Verband. Deckrüdenliste. Deutsch-Langhaar-Verband -yhdistyksen internet-sivut. Luettu 12.1.2010. URL: < <http://www.deutsch-langhaar-verband.de/Deckrudenliste/deckrudenliste.html> >.

German Longhaired Pointer Club. GLP-Club kotisivut. Luettu 14.3.2010. URL:< <http://www.german-longhaired-pointer.org.uk/Club.htm> >.

Lappalainen, Anu. Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. Luettu 20.11.2009. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/lonkkanivel.htm> >.

Lappalainen, Anu. Kynäriivien kasvuhäiriöt. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. Luettu 20.11.2009. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/Kynarnivel.htm> >.

KoiraNet jalostustietojärjestelmä. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. URL: < <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx> >.

Schmutz, Sheila. The E-locus in dogs. Genetics of Coat Color and Type in Dogs –internetsivusto. Luettu 10.3.2010. URL: < <http://homepage.usask.ca/~schmutz/dogE.html#red/black> >.

Saksanseisojakerho ry, tietokanta. Saksanseisojakerho ry:n internet-sivut. URL:< <http://www.saksanseisojakerho.fi/html/tietokannat.htm> >.

Svenska Vorstehklubben. Årsbok2007.Luettu 14.3.2010. URL:< <http://www.vorsteh.se/Filer/arsbok2007.pdf> >.

Vanhapelto, Päivi ja Lappalainen, Anu. Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. Luettu 20.11.2009. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/Silm.sairauksista.htm> >.